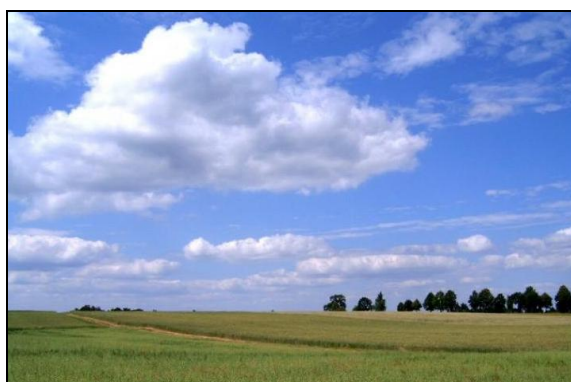

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILAMOWICE NA LATA 2009-2012

AKTUALIZACJA

ZLECENIODAWCA:

URZĄD GMINY WILAMOWICE

Rynek 1, 43-330 Wilamowice

tel.: (033) 812-94-64, fax.: (033) 812-94-31

e-mail: sekretariat@ug.wilamowice.pl, www.wilamowice.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING,

ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała

tel. (0-33) 486 53 53, . fax. (0-33) 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

WILAMOWICE, WRZESIEŃ 2009

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak,

Andrzej Blarowski,

Tomasz Giza,

Piotr Kukla,

Konsultacja merytoryczna: Joanna Dzikoń, Elżbieta Wręblewicz.

Osoby i instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

1. Łukasz Pustelnik – Urząd Gminy Wilamowice,
2. ENION S.A. Oddział w Kętach, Energetyka Beskidzka,
3. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach,
4. Górnośląska Spółka Gazownicza w Zabrze,

Zdjęcia na okładce: www.old.gmina.wilamowice.pl

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	7
1.1	PODSTAWA OPRACOWANIA	7
1.2	METODOLOGIA OPRACOWANIA, ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU I JEGO PODSTAWY PRAWNE	7
2	UWARUNKOWANIE ZEWNĘTRZNE	9
2.1	POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	9
2.2	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000-2020	10
2.3	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2004 ORAZ CELE DŁUGOTERMINOWE DO ROKU 2015	11
2.4	STRATEGIA ROZWOJU POWIATU BIELSKIEGO DO ROKU 2015	13
2.5	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BIELSKIEGO	14
2.6	STRATEGIA ROZWOJU GMINY WILAMOWICE	16
3	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY WILAMOWICE	17
3.1	POŁOŻENIE	17
3.2	UKSZTAŁTOWANIE TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA	17
3.3	KLIMAT	19
3.4	OTOCZENIE SPOŁECZNO GOSPODARCZE	19
3.5	TURYSTYKA I REKREACJA	21
3.6	WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA	22
4	OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	23
4.1	OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	23
4.1.1	<i>Charakterystyczne elementy przyrody i krajobrazu w strukturze przestrzennej zagospodarowania terenu Gminy Wilamowice</i>	23
4.1.2	<i>Identyfikacja potrzeb</i>	29
4.1.3	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2013 i do roku 2016</i>	31
4.1.4	<i>Harmonogram zadań</i>	32
4.1.5	<i>Wnioski</i>	35
4.2	OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW	35
4.2.1	<i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	35
4.2.2	<i>Identyfikacja potrzeb</i>	38
4.2.3	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	39
4.2.4	<i>Harmonogram zadań</i>	40
4.2.5	<i>Wnioski</i>	41
4.3	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	41
4.3.1	<i>Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji</i>	41
4.3.2	<i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych</i>	42
4.3.3	<i>Wnioski</i>	43
4.4	KSZTAŁTOWANIE ZASOBÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY	44
4.4.1	<i>Ochrona przed powodzią i suszą</i>	44
4.4.2	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	47
4.4.3	<i>Harmonogram zadań</i>	47
4.4.4	<i>Wnioski</i>	48
4.5	OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	48
4.5.1	<i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	48
4.5.2	<i>Identyfikacja potrzeb</i>	50
4.5.3	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	52
4.5.4	<i>Harmonogram zadań</i>	53
4.5.5	<i>Wnioski</i>	54
4.6	GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	54
4.6.1	<i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego</i>	54
4.6.2	<i>Identyfikacja potrzeb</i>	54
4.6.3	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016</i>	56
4.6.4	<i>Harmonogram zadań</i>	56
4.6.5	<i>Wnioski</i>	57

5	DALSZA POPRAWA, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO NA OBSZARZE GMINY WILAMOWICE	58
5.1	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	58
5.1.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	58
5.1.2	Identyfikacja potrzeb	68
5.1.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	70
5.1.4	Harmonogram zadań	71
5.1.5	Wnioski	73
5.2	ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	73
5.2.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	74
5.2.2	Identyfikacja potrzeb	87
5.2.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	89
5.2.4	Harmonogram zadań	90
5.2.5	Wnioski	92
5.3	GOSPODAROWANIE ODPADAMI	93
5.3.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	93
5.3.2	Identyfikacja potrzeb	97
5.3.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	98
5.3.4	Harmonogram zadań	99
5.3.5	Wnioski	101
5.4	ODDZIAŁYWANIE HAŁASU	101
5.4.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	103
5.4.2	Identyfikacja potrzeb	104
5.4.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	106
5.4.4	Harmonogram zadań	107
5.4.5	Wnioski	108
5.5	ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	108
5.5.1	Stan wyjściowy	108
5.5.2	Identyfikacja potrzeb	109
5.5.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	111
5.5.4	Harmonogram zadań	111
5.5.5	Wnioski	112
5.6	SUBSTANCJE CHEMICZNE W ŚRODOWISKU	112
5.6.1	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	113
5.6.2	Harmonogram zadań	113
5.6.3	Wnioski	114
6	NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACYJNE PROGRAMU	114
6.1	MECHANIZMY PRAWNE	114
6.1.1	Kompetencje wynikające z prawa ochrony środowiska	114
6.1.2	Kompetencje wynikające z prawa wodnego	115
6.1.3	Kompetencje wynikające z ustawy o ochronie przyrody	116
6.1.4	Kompetencje wynikające z ustawy o lasach	116
6.1.5	Kompetencje wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów do zalesienia	117
6.1.6	Kompetencje wynikające z prawa łowieckiego	117
6.1.7	Kompetencje wynikające z prawa geologicznego i górniczego	117
6.1.8	Kompetencje wynikające z ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska	117
6.1.9	Kompetencje wynikające z ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej	117
6.1.10	Kompetencje wynikające z ustawy o odpadach	118
6.2	PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA I INNE AKTY NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	118
6.2.1	Ustawy	118
6.2.2	Rozporządzenia	119
6.2.3	Inne akty prawne	121
6.2.4	Obowiązujące dyrektywy w zakresie ochrony środowiska	122
7	DOSTĘP DO INFORMACJI, EDUKACJA EKOLOGICZNA, UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA	123
8	FINANSOWA OCENA MOŻLIWOŚCI WDROŻENIA ZADAŃ	125

8.1	POTENCJALNE ŹRÓDŁA PREFERENCYJNEGO FINANSOWANIA ZADAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA.....	125
8.2	NAKŁADY NA REALIZACJĘ ZADAŃ PROGRAMU I PROPONOWANE ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA	126
8.2.1	Nakłady na realizację zadań Programu.....	126
8.2.2	Proponowany montaż finansowy dla zadań własnych Programu.....	129
8.3	OCENA MOŻLIWOŚCI BUDŻETOWYCH WDRÓŻENIA ZADAŃ WŁASNYCH PROGRAMU	131
9	MONITORING I KONTROLA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WILAMOWICE	134
9.1	MONITORING ŚRODOWISKA	134
9.1.1.	Ochrona przyrody i bioróżnorodności.....	134
9.1.2	Ochrona powierzchni ziemi	134
9.1.3	Ochrona powietrza	134
9.1.4	Ochrona wód	135
9.1.5	Gospodarowanie odpadami	135
10	SYSTEM ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO W GMINIE WILAMOWICE	135
10.1	SYSTEM EMAS.....	135
10.2	REMAS.....	135
10.3	SYSTEM ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO NA OBSZARZE GMINY WILAMOWICE.....	136
11	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	138

SPIS TABEL

TABELA 1	POMNIKI PRZYRODY OŻYWIONEJ NA TERENIE GMINY WILAMOWICE	26
TABELA 2	PROJEKTOWANE I PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE MIASTA I GMINY WILAMOWICE	27
TABELA 3	STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE.....	49
TABELA 4	ZANIECZYSZCZENIE GLEB NA TERENIE GMINY WILAMOWICE	50
TABELA 5	OCENA, JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W PUNKTACH MONITORINGU DIAGNOSTYCZNEGO I OPERACYJNEGO W 2007 ROKU	61
TABELA 6	WYNIKI BADAŃ, W ZAKRESIE FIZYKO-CHEMICZNYM, Z SUW DANKOWICE, STAN NA DZIEŃ 12.08.2008R.	64
TABELA 7	CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ ZAKŁADU WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI W WILAMOWICACH	65
TABELA 8	STRUKTURA ZUŻYCIA WODY W GMINIE WILAMOWICE	65
TABELA 9	CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ ZAKŁADU WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI W WILAMOWICACH	66
TABELA 10	IŁOŚĆ OCZYSZCZONYCH ŚCIEKÓW W GMINIE WILAMOWICE W LATACH 2004-2008	66
TABELA 11	CZYNNIKI METEOROLOGICZNE WPŁYWAJĄCE NA STAN ZANIECZYSZCZENIA ATMOSFERY	74
TABELA 12	KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA, DLA PRZYPADKÓW GDY OKREŚLONY JEST MARGINES TOLERANCJI	75
TABELA 13	KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA, DLA PRZYPADKÓW GDY MARGINES TOLERANCJI NIE JEST OKREŚLONY.....	75
TABELA 14	ZESTAWIENIE DANYCH DOTYCZĄCYCH INFRASTRUKTURY GAZOWNICZEJ, IŁOŚCI ODBIORCÓW I ZUŻYCIA GAZU ZIEMNEGO W GMINIE WILAMOWICE*	76
TABELA 15	SZACUNKOWA EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ W GMINIE WILAMOWICE W 2008 ROKU	82
TABELA 16	SZACUNKOWA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY WILAMOWICE	83
TABELA 17	ZESTAWIENIE ROCZNEJ EMISJI SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU, NISKIEJ I WYSOKIEJ EMISJI NA TERENIE GMINY WILAMOWICE [Mg/rok] w 2007 roku	84
TABELA 18	ZESTAWIENIE IŁOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH [Mg/rok] NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W OKRESIE 2004 – 2007 ROK.....	93
TABELA 19	ZESTAWIENIE IŁOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH [Mg/rok] ZEBRANYCH SELEKTYWNE NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W OKRESIE 2004 – 2008 ROK.....	94
TABELA 20	ZESTAWIENIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZEBRANYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W LATACH 2005-2008 ...	94
TABELA 21	ZAKŁADANE ZMIANY WSKAŹNIKÓW GENEROWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2015 ROK	96

TABELA 22 PROGNOZA ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWARZANYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2015 ROK	97
TABELA 23 PROGNOZA ILOŚCI ODPADÓW BIODEGRADOWALNYCH WYTWARZANYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2015 ROK	97
TABELA 24 DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU POWODOWANEGO PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY ŹRÓDEŁ, Z WYŁĄCZENIEM HAŁASU POWODOWANEGO PRZEZ STARTY, LĄDOWANIA I PRZELOTY STATKÓW POWIETRZNYCH ORAZ LINIE ELEKTROENERGETYCZNE, WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI L_{AeqD} I L_{AeqN} , KTÓRE TO WSKAŹNIKI MAJĄ ZASTOSOWANIE DO PROWADZENIA DŁUGOOKRESOWEJ POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM	102
TABELA 25 NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE	126
TABELA 26 PLAN WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE ZADAŃ WŁASNYCH	127
TABELA 27 STRUKTURA WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE ZADAŃ WŁASNYCH	128
TABELA 28 PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ WŁASNYCH OKREŚLONYCH W PROGRAMIE	130
TABELA 29 STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZADAŃ WŁASNYCH	130
TABELA 30 OCENA ZDOLNOŚCI FINANSOWEJ GMINY WILAMOWICE – PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE DLA STANU BAZOWEGO	132
TABELA 31 OCENA ZDOLNOŚCI FINANSOWEJ GMINY WILAMOWICE – PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE DLA STANU DOCELOWEGO	133

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 LOKALIZACJA GMINY WILAMOWICE NA TLE POWIATU BIELSKIEGO	17
RYSUNEK 3 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY Z PODZIAŁEM NA POSZCZEGÓLNE SOŁECTWA	19
RYSUNEK 5 ILOŚĆ URODZEŃ, ZGONÓW I PRZYRÓST NATURALNY NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W LATACH 2000-2008.....	20
RYSUNEK 6 SALDO MIGRACJI NA OBSZARZE GMINY WILAMOWICE NA PRZESTRZENI LAT 2000 - 2008	20
RYSUNEK 7 ZMIANY W ILOŚCI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE	21
RYSUNEK 1 MAPA ZASIĘGU DZIAŁANIA RZGW W GLIWICACH.....	45
RYSUNEK 2 MAPA ZASIĘGU DZIAŁANIA RZGW W KRAKOWIE.....	45
RYSUNEK 12 MAPA HYDROGRAFICZNA REJONU GMINY WILAMOWICE	58
RYSUNEK 13 LOKALIZACJA PUNKTÓW MONITORINGU WÓD POWIERZCHNIOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM	60
RYSUNEK 14 KLASYFIKACJA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2007 ROKU W PUNKTACH MONITORINGU DIAGNOSTYCZNEGO	60
RYSUNEK 15 LOKALIZACJA GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH I PUNKTÓW BADAWCZYCH MONITORINGU WÓD PODZIEMNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.....	62
RYSUNEK 15 OBSZAR DZIAŁANIA DYSTRYBUTORA ENERGII ENION S.A. W RAMACH BESKIDZKIEJ ENERGETYKI	77
RYSUNEK 16 MAPA DYSERSJI DLA DWUTLENKU SIARKI	78
RYSUNEK 17 MAPA DYSERSJI DLA PYŁU PM ₁₀	78
RYSUNEK 18 MAPA DYSERSJI DLA TLENKÓW AZOTU.....	79
RYSUNEK 19 MAPA DYSERSJI DLA BENZENU	79
RYSUNEK 20 STRUKTURA WIEKOWA BUDYNKÓW NA TERENIE GMINY WILAMOWICE WG ICH ILOŚCI I POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ (STAN NA KONIEC 2007 ROKU)	81
RYSUNEK 21 STRUKTURA ZUŻYCIA PALIW NA CELE GRZEWcze W SEKTORZE MIESZKANIOWYM— ŁĄCZNE ZUŻYCIE W 2008r. – 417 TJ	81
RYSUNEK 22 SZACUNKOWA EMISJA WĘGLOWODORÓW DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY WILAMOWICE ..	83
RYSUNEK 9 OPAD PYŁU W CIĄGU ROKU W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU BIELSKIEGO W LATACH 2002 – 2003	85
RYSUNEK 10 OPAD PYŁU W CIĄGU SEZONU GRZEWczego W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU BIELSKIEGO W LATACH 2002 – 2003	86
RYSUNEK 11 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWYCH W POWIATACH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W LATACH 2000 I 2006.....	87
RYSUNEK 25 PLAN SIECI 110 kV I 15 kV NA OBSZARZE GMINY WILAMOWICE.....	109

1 Wstęp

1.1 Podstawa opracowania

Podstawą opracowania jest umowa zawarta w dniu 30 marca 2009 roku między Eko – Team Konsulting z Bielska Białej a Gminą Wilamowice na wykonanie pracy pt.: „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice”.

Program powstał również w oparciu o dane pochodzące z licznych źródeł są to przede wszystkim:

1. Opracowania udostępnione przez Gminę, a w szczególności:
 - Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice,
 - Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice,
 - Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wilamowice,
 - Sprawozdanie w realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wilamowice,
 - Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice,
 - Regulamin Utrzymania czystości i Porządku na terenie Gminy Wilamowice,
 - Program Zrównoważonego Rozwoju oraz Ochrony Środowiska Powiatu Bielskiego do 2015r.,
 - Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego,
 - Raport o stanie Powiatu Bielskiego.
 - Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2015r.
2. Dane zebrane przez zespół autorów Programu,
3. Opracowania i raporty takich instytucji jak m.in.:
 - Ministerstwo Ochrony Środowiska,
 - Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
4. Materiały konferencyjne,
5. Literatura specjalistyczna.

1.2 Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice został opracowany zgodnie z zapisami ustawowymi Prawa Ochrony Środowiska tekst jednolity Dz. U. nr 25, po. 150 jako narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie. Realizacja programu powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice sporządzony został w 2002 roku przez Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A. z Bielska – Białej we współpracy z Gminą Wilamowice i przyjęty dnia 16 czerwca 2002 roku Uchwałą Rady Gminy nr XXIX/250/02, jako realizacja ustawy Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. nr 25, po. 150), która w dziale III Polityka ekologiczna oraz Programy Ochrony Środowiska art. 17 wprowadza obowiązek opracowania programów ochrony środowiska na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględniał on pewne elementy określone w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Szczegółowy zakres, sposób oraz forma sporządzania Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest zgodna z przyjętymi 21 grudnia 2002 roku przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. Wytyczne „...mają

charakter ramowy i mogą być wykorzystane, jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska".

Dokument ten podkreśla, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa”.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice opracowana została z uwzględnieniem układu strukturalnego „Wytycznych..” i zawiera między innymi elementy takie jak:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Niniejsza aktualizacja Programu Ochrony Środowiska została opracowana ze względu na to, iż mija ustawowy termin wykonania aktualizacji oraz ze względu na wprowadzone zmiany w prawodawstwie.

Nawiązując do układu i zawartości Projektu Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 niniejsze opracowanie zawierało będzie takie elementy jak:

- **OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO**
 - Ochrona przyrody i krajobrazu,
 - Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
 - Ochrona powierzchni ziemi,
 - Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych,
 - Biotechnologie i organizmy genetycznie zmodyfikowane,
- **ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII**
 - Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
 - Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
 - Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy,
- **ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZA POPRAWA, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**
 - Jakość wód,
 - Zanieczyszczenie powietrza,
 - Gospodarka odpadami,
 - Substancje chemiczne w środowisku,
 - Poważne awarie przemysłowe,
 - Oddziaływanie hałasu,
 - Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,

Struktura Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice obejmuje:

1. Omówienie kierunków ochrony środowiska w Gminie w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych w tym racjonalnego użytkowania lasów i zasobów przyrodniczych, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych z podaniem ich stanu aktualnego,
2. Ocenę stanu wyjściowego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Stan docelowy zostanie osiągnięty po zrealizowaniu zaproponowanych zadań stanowiących zarówno zadania Gminy, powiatu bielskiego, a także instytucji i podmiotów działających na analizowanym terenie. Dowodów osiągania stanu docelowego dostarczać będzie ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według ustawy, co 2 lata).

Całość działań proekologicznych zamyka podsumowanie i wnioski, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań i potrzeb Gminy.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań Gminy z podziałem na zadania własne, czyli finansowane w większości ze środków własnych i koordynowane, czyli takie, które realizowane są na terenie Gminy nie koniecznie ze środków

Gminnych. Zadania te są realizowane często bez udziału Gminy przez przedsiębiorstwa czy mieszkańców. Harmonogram określa termin i jednostkę odpowiedzialną za realizację zadania, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć z propozycjami źródeł ich finansowania.

Harmonogramy są podane, jako zbiorcze zestawienie w końcowej części opracowania.

Pomagają one w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy, zaproponowane w nich zostały jednostki partnerujące z propozycją źródeł finansowania dla każdego z zadań.

Program wspomaga dążenie do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska zawiera również omówienie uwarunkowań finansowych Gminy. Na podstawie budżetów Gminy z ostatnich lat i planu budżetu na rok bieżący 2009 i szacunkowych kosztów zaproponowanych zadań nakreślono ogólną sytuację finansową Gminy, przeprowadzono prognozę budżetową oraz przeanalizowano możliwości Gminy w zakresie realizacji wszystkich zadań. Dzięki tej analizie wiadomo, jaki procent kosztów na realizację zadań powinien pochodzić z zewnątrz i należy się starać o ich pozyskanie.

W zakresie tej części opracowania przedstawiono również źródła dofinansowania na realizację poszczególnych zadań środowiskowych.

W ramach wykonania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice nie została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Zgodnie z ustawą z 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dziennik Ustaw z 2008 r. Nr 199 poz. 1227) istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Programu.

Odstąpienie (art. 48) od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje w ustaleniach przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy. Takie warunki spełnia niniejsze opracowanie. Dnia 7.04.2009 roku Gmina Wilamowice zwróciła się do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach z prośbą o możliwość odstąpienia od przeprowadzenia ww postępowania. Obie te instytucje wyraziły zgodę (RDOŚ – pismem z dnia 1 czerwca 2009 roku, PWIS – pismem z dnia 9 czerwca 2009 roku) na odstąpienie i uzgodniły pozytywnie możliwość niewykonywania strategicznej oceny oddziaływania na środowiska aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice.

2 Uwarunkowanie zewnętrzne

2.1 Polityka ekologiczna państwa

W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji - parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Analiza tekstu projektu przeprowadzona w 2008 r. wykazała jego nadmierną ogólnikowość, a także nieaktualność wielu istotnych elementów, szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była, zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego. Tak, więc, „Polityka ekologiczna na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym wymaganymi ustawą – Prawo ochrony środowiska.

Zasady realizacji Polityki Ekologicznej Państwa zostały przyjęte, jako podstawa realizacji opracowania niniejszego dokumentu, jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

2.2 Strategia rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020

„Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020” powstała w wyniku przeprowadzenia aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015”. Jedną z podstawowych przesłanek aktualizacji było pojawienie się kilku strategicznych dokumentów szczebla unijnego i krajowego. W wyniku aktualizacji powstał dokument o uproszczonej strukturze, przejrzysty, wykorzystujący doświadczenia minionych lat, uwzględniający zmiany uwarunkowań, które zaszły w otoczeniu, w tym przede wszystkim przystąpienie Polski do Unii Europejskiej

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą z dnia 4 lipca 2005 nr II/37/6/2005 przyjął „Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”, dokument ten jest aktualizacją przyjętej we wrześniu 2000 „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015”.

W ramach 3 pól strategicznych, dla których przeprowadzono analizę SWOT, zidentyfikowano po 2 priorytety dziedzinowe:

- w polu Zasoby ludzkie, równość szans i zagadnienia społeczne wyznaczono:
 - priorytet: edukacja, kultura, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich,
 - priorytet: integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie,
- w polu Gospodarka, innowacyjność i inne ramowe uwarunkowania wyznaczono:
 - priorytet: restrukturyzacja i rozwój gospodarki,
 - priorytet: innowacje, technologie, działalność B+R,
- w polu Infrastruktura, aspekty przestrzenne, środowisko wyznaczono:
 - priorytet: ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni,

- o priorytet: transport, komunikacja i informacja,

W ramach celu strategicznego IV: „*Poprawa, jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni*” wyznaczono kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych
- Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych
- Kształtowanie ośrodków wiejskich
- Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami
- Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych
- Polepszenie jakości powietrza
- Ochrona przed hałasem

2.3 Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015

W „Programie ochrony środowiska województwa śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015” zaproponowano cele zaliczające się do każdej z dziedzin ochrony środowiska:

• Ochrona zasobów wodnych

Cel długoterminowy do 2015 roku *Przywrócenie wysokiej, jakości wód powierzchniowych oraz ochrona, jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.*

• Ochrona powietrza atmosferycznego

Cel długoterminowy do 2015 roku *Polepszenie, jakości powietrza atmosferycznego, a przyjęte kierunki działań to:*

- o redukcja niskiej emisji,
- o zintegrowanie i rozbudowa systemu ciepłowniczego regionu,
- o promocja wykorzystania alternatywnych źródeł energii cieplnej

• Ochrona przed hałasem

Cel długoterminowy do 2015 roku *Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów. Można to osiągnąć poprzez:*

- o eliminację czynności powodujących hałas,
- o stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska, a także środków zmniejszających poziom hałasu.

• Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel długoterminowy do 2015 roku *Kontrola i ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska. Można to osiągnąć poprzez:*

- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego.
- Podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem.

• Zapobieganie awariom przemysłowym

Cel długoterminowy do 2015 roku *Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych.* Zgodnie z prawem ochrony środowiska, większość obowiązków wykonawczych spada na prowadzących dany zakład. I tak:

- o w odniesieniu do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii - obowiązek posiadania raportu o bezpieczeństwie i wewnętrznego planu operacyjnego,

- o obowiązek dostarczenia Komendantowi Wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- o w odniesieniu do zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii obowiązek opracowania programu zapobiegania awariom"

• **Gospodarka odpadami**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów*. Cel ten będzie realizowany poprzez działania ukierunkowane na:

- o uporządkowanie obrotu odpadami i stworzenie warunków dla ich bezpiecznego unieszkodliwiania,
- o stworzenie infrastruktury recyklingu odpadów,
- o usuwanie odpadów niebezpiecznych z terenów objętych ochroną wód,
- o utworzenie systemu ponad gminnych wysypisk komunalnych z pełnym wyposażeniem w instalacje segregacji odpadów,
- o wzmocnienie i rozbudowę regionalnego monitoringu wytwarzania, unieszkodliwiania i składowania odpadów niebezpiecznych,
- o likwidację składowisk odpadów niebezpiecznych i stworzenie systemu bieżącej utylizacji odpadów,
- o stworzenie regionalnego systemu stacji przeładunkowych odpadów i technologicznych instalacji utylizacji odpadów

• **Tereny przemysłowe**

Cel długoterminowy, do roku 2015 *Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego*.

- o likwidacja negatywnych skutków dawnej działalności przemysłowej
- o zagadnienia rewitalizacji terenów przemysłowych i pogórniczych.

• **Ochrona powierzchni ziemi i gleb**

Cel długoterminowy, do 2015 roku *Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych*, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- o zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji,
- o lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji,
- o zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb stwarzają procesy degradacji spowodowanej imisją zanieczyszczeń, erozją oraz niewłaściwą agrotechniką,
- o odpowiedniej zmianie struktury upraw, na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia.

• **Ochrona zasobów kopalin**

Cel długoterminowy, do 2015 roku *Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie w koordynacji z planami rozwoju regionu*. Na terenie województwa śląskiego niezbędne są:

- o likwidacja wyrobisk górniczych po eksploatacji łupków karbońskich,
- o zagospodarowanie wyrobisk odkrywkowych po eksploatacji piasku i żwiru, w zależności od charakteru wyrobiska, w kierunku wodnym lub leśnym,
- o preferowanie wydobywania podziemnego z podszadaniem wyrobisk, dla ograniczenia skali osiadań terenu
- o rekultywacja terenów osiadań spowodowanych podziemną eksploatacją.

- **Ochrona przyrody**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej (genetycznej gatunkowej i siedliskowej) i krajobrazowej oraz wzrost lesistości województwa i ochrona lasów.* Podstawą stworzenia warunków do racjonalnego zarządzania ochroną przyrody będzie:

- wdrożenie systemu monitoringu stanu przyrody,
- opracowanie i wdrożenie systemu informacji o obiektach i obszarach szczególnie chronionych.

2.4 Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego do roku 2015

Pomimo funkcjonowania od 2000r. „Strategii rozwoju powiatu bielskiego do 2015r.” pojawiła się potrzeba jej zaktualizowania wobec nowych wyzwań stojących przed powiatem po wejściu do Unii Europejskiej. Pojawiły się nowe wyzwania oraz nowe szanse i zagrożenia.

Strategia Powiatu Bielskiego została przyjęta Uchwałą nr II/42/324/2005 Rady Powiatu w Bielsku - Białej z dnia 8 grudnia 2005r.

Strategia jest rozległym dokumentem strategicznym, w którym zawarto misję zewnętrzną: „Powiat bielski – kraina przedsiębiorczych ludzi wśród pięknych gór” oraz misję wewnętrzną „Wspieranie rozwoju usług turystycznych w oparciu o dwa podstawowe zasoby endogeniczne: szczególne piękno przyrody beskidzkiej oraz wyjątkową przedsiębiorczość mieszkańców, gotowych kreować usługi unikalnej, jakości. Dbłość o potencjał ludzki i zasoby przyrody – dwa skarby Podbeskidzia – będzie wyznaczać główny kierunek rozwoju powiatu bielskiego.”

Strategia zawiera również wiele celów ogólnych i szczegółowych wraz z przedsięwzięciami i zadaniami, jakie należy zrealizować by osiągnąć cele główne. Poniżej przedstawiono cele i działania, które dotyczą ochrony środowiska:

Cel II: „*Poprawa jakości środowiska naturalnego*”

Ten cel zostanie osiągnięty poprzez realizację trzech pakietów działań kierunkowych wpisanych w trzy cele szczegółowe. Oto cele szczegółowe w ramach Celu II:

II.1. *Wdrożenie kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów,*

II.2. *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu,*

II.3. *Kształtowanie i rozwój obszarów wiejskich,*

Cel szczegółowy **II.1.** *Wdrożenie kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów*

- Działanie 1: Edukacja obywatelska na rzecz segregacji odpadów u źródła ich powstawania
- Działanie 2: Wdrażanie systemu selektywnej zbiórki i składowania odpadów zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bielskiego

Cel szczegółowy **II.2.** *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu*

- Działanie 1: Wykorzystanie energii geotermalnej, jako źródła energii
- Działanie 2: Wykorzystanie lokalnego potencjału energii wiatru, wód i słońca
- Działanie 3: Wykorzystanie zasobów biomasy na potrzeby uzyskania dodatkowego źródła energii

Cel szczegółowy **II.3.** *Kształtowanie i rozwój obszarów wiejskich*

- Działanie 1: Zapobieganie powodziom i utrzymanie odpowiedniego stanu środowiska wodnego poprzez modernizację istniejących rowów przydrożnych, cieków powierzchniowych oraz urządzeń melioracyjnych
- Działanie 2: Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich
- Działanie 3: Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i podnoszenia, jakości świadczonych usług
- Działanie 4: Inicjowanie przekształceń strukturalnych rolnictwa (wspieranie tworzenia grup producenckich, małych przetwórni, itp.)

2.5 Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego

W „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego” zaproponowano cele nadrzędne i cele szczegółowe zaliczające się do każdej z dziedzin ochrony środowiska:

- GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Cel nadrzędny: Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zmniejszenie strat i zapewnienie wysokiej, jakości wody do picia

Cele szczegółowe:

- Wymiana wodociągów z rur stalowych, azbestocementowych i żeliwnych
- Rozbudowa sieci wodociągowej
- Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Powiatu o łącznej długości L=1080km
- Budowa oczyszczalni ścieków
- Budowa oczyszczalni przydomowych na terenach zabudowy rozproszonej
- Budowa kanalizacji deszczowej wraz z podczyszczalniami wód deszczowych
- Rozpoznanie problemu starych studni kopanych – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem
- Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego
- Budowa zbiorników wodnych
- Ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych
- Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody
- Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne

- GOSPODARKA ODPADAMI

Cel nadrzędny: Ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko

Cele szczegółowe:

- Objęcie wszystkich mieszkańców Powiatu zorganizowaną zbiórką odpadów użytkowych
- Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych
- Likwidacja i rekultywacja dzikich składowisk odpadów
- Budowa indywidualnych systemów utylizacji odpadów organicznych i systemu zbiórki biomasy
- Budowa zakładu segregacji odpadów oraz termicznego przetwarzania odpadów

- OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB

Cel nadrzędny: Poprawa, jakości środowiska pod względem ochrony powierzchni Ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności powiatu

Cele szczegółowe:

- Zapobieganie degradacji i erozji gleb
- Okresowa kontrola pH i zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo
- Rekultywacja terenów zdegradowanych
- Wprowadzenie do produkcji upraw energetycznych
- Coroczna aktualizacja rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów, jakości gleby
- Poprawa infrastruktury technicznej gospodarstw
- Edukacja ekologiczna

- **OCHRONA POWIETRZA**

Cel nadrzędny: Ochrona środowiska i zasobów naturalnych

Cele szczegółowe:

- Poprawa, jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niezorganizowanej (obszarowej)
- Poprawa, jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł liniowych i powierzchniowych (transport)
- Poprawa, jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zorganizowanej

- **OCHRONA PRZED HAŁASEM**

Cel nadrzędny: Zapewnienie ludności atrakcyjnego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku poprzez poprawę komfortu akustycznego środowiska

Cele szczegółowe:

- Ograniczenie hałasu komunikacyjnego
- Tworzenie terenów wolnych od ponadnormatywnych oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją

- **OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM**

Cel nadrzędny: Kontrola i ograniczenie emisji ponadnormatywnego niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska

Cele szczegółowe:

- Rozeznanie ponadnormatywnego oddziaływania pól elektromagnetycznych
- Ograniczenie emisji ponadnormatywnego elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego do środowiska

- **OCHRONA PRZYRODY**

Cel nadrzędny: Ochrona różnorodności biologicznej środowiska przyrodniczego Powiatu, jako elementu zwiększenia jego atrakcyjności

Cele szczegółowe:

- Utworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Powiatu
- Realizacja ochrony czynnej w obszarach przyrodniczo cennych
- Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa
- Poprawa kondycji zdrowotno-sanitarnej lasów

- **EDUKACJA EKOLOGICZNA**

Cel nadrzędny: Wzrost wykształcenia mieszkańców w zakresie ekologii oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych

Cele szczegółowe:

- Edukacja ekologiczna nauczycieli
- Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej
- Realizacja programu edukacji ekologicznej dla szkół podstawowych i gimnazjów
- Tworzenie kół ekologicznych
- Organizacja wystaw proekologicznych
- Promocja gospodarstw ekologicznych
- Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej

W 2008 roku Powiat Bielski zlecił opracowanie Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego. Ze względu na przedłużającą się procedurę opiniowania Powiat Bielski został objęty ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199,

poz. 1227), obowiązujących od dnia 15 listopada 2008 roku. Na podstawie wyżej wymienionej ustawy Powiat Bielski opracowujący projekt aktualizacji programu ochrony środowiska dla powiatu ma obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko. Aktualnie prognoza jest w trakcie opracowywania.

2.6 Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice została opracowana w 1999 roku przez liderów społeczności lokalnej pod kierunkiem ekspertów Małopolskiego Stowarzyszenia Doradztwa Rolniczego zs. w AR w Krakowie.

W „Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice” wyznaczono misję gminy: *„Wilamowice gminą przyjazną dla środowiska, otwartą dla przybyszów, z życzliwymi i współpracującymi mieszkańcami”*.

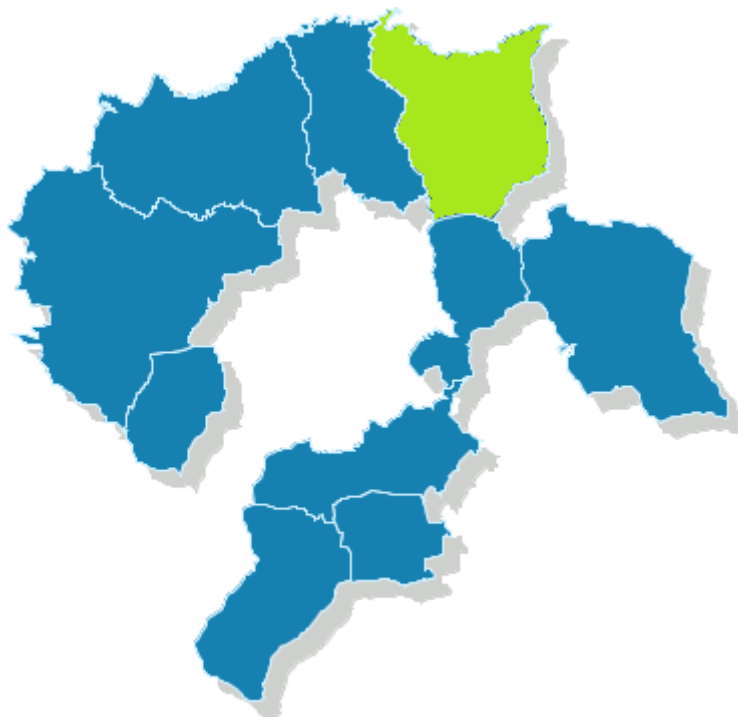
W ramach misji wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne i cele szczegółowe. Kluczowe z nich to:

1. Cel Strategiczny I: ROZWÓJ OŚWIATY, EDUKACJI I KULTURY
2. Cel Strategiczny II: AKTYWNA OCHRONA ŚRODOWISKA
 - Cel Operacyjny: Inwestycje proekologiczne
 - a. Cele Szczegółowe: Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej i sanitarnej, Modernizacja sieci wodociągowej,
 - Cel Operacyjny: Edukacja ekologiczna mieszkańców i estetyka gminy
 - a. Cele Szczegółowe: Opracowanie oferty i prowadzenie programów edukacji ekologicznej, Dbłość o estetykę gminy
 - Cel Operacyjny: Ochrona powietrza i wody
 - a. Cele Szczegółowe: Zmiana systemu ogrzewania, Wprowadzenie nowej technologii uzdatniania wody, Modernizacja sieci melioracji
 - Cel Operacyjny: Ochrona przed powodzią
 - a. Cele Szczegółowe: Regulacja rzek i potoków, Konserwacja przepustów i rowów przydrożnych
3. Cel Strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ
 - Cel Operacyjny: Budowa i modernizacja dróg i infrastruktury drogowej
 - a. Cele Szczegółowe: Remont nawierzchni dróg, Remont i budowa chodników, Remont i budowa poboczy oraz odwodnienie dróg, Budowa parkingów, Oświetlenie dróg i ulic, Oznakowanie poziome i pionowe dróg, Budowa ścieżek rowerowych wzdłuż dróg powiatowych i gminnych
 - Cel Operacyjny: Rozwój telekomunikacji
 - A. Cele Szczegółowe: Rozbudowa sieci telefonicznej, Rozbudowa sieci INTERNEJ
 - Cel Operacyjny: Uregulowanie stanu prawnego dróg w gminie
4. Cel Strategiczny IV: TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY,
5. Cel Strategiczny V: DOSKONALENIE OPIEKI MEDYCZNEJ I POMOCY SPOŁECZNEJ
6. Cel Strategiczny VI: ROZWÓJ TURYSTYKI, SPORTU I REKREACJI
7. Cel Strategiczny VII: MODERNIZACJA ORGANIZACJI ROLNICTWA
 - Cel Operacyjny: Zmiany struktury użytkowania gruntów
 - a. Cele Szczegółowe: Scalanie gruntów, Zagospodarowanie nieużytków
 - Cel Operacyjny: Samoorganizowanie się rolników i alternatywne źródła dochodu rodzin rolniczych
 - a. Cele Szczegółowe: Organizacja grup producentów, Organizacja usług rolniczych, Organizacja rynku hurtowego, Organizacja i rozwój gospodarstw agro- i ekoturystycznych.

3 Ogólna charakterystyka gminy Wilamowice

3.1 Położenie

Gmina Wilamowice położona jest w południowej części województwa śląskiego, w północno - wschodniej części powiatu bielskiego. Od północy Gmina graniczy z Gminą Brzeszcze należącą do powiatu Oświęcimskiego, do Województwa Małopolskiego. Od zachodu z gminą Bestwina należącą do powiatu Bielskiego, a od południa z miastem na prawach powiatu Bielsko – Biała i gminą Kozy należącą do powiatu bielskiego. Natomiast od wschodu graniczy z gminą Kęty należącą do powiatu oświęcimskiego do województwa Małopolskiego

Rysunek 1 Lokalizacja Gminy Wilamowice na tle powiatu bielskiego

Źródło: <http://wybory2006.pkw.gov.pl>

W skład Gminy wchodzi miasto Wilamowice i pięć sołectw: Pisarzowice, Dankowice, Stara Wieś, Heczmarowice i Zasole Bielańskie.

Z Wilamowic do Bielska-Białej, stolicy Podbeskidzia, jest kilkanaście kilometrów, do Oświęcimia również około kilkanaście kilometrów, Około 50 kilometrów dzieli Wilamowice od Katowic, około 80 kilometrów od Krakowa. W odległości 40 km leży Cieszyn, w którym znajduje się największe przejście graniczne południowej Polski.

3.2 Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna

Gmina Wilamowice położona jest na Pogórzu Wilamowickim. Teren Gminy położony jest na zachodzie od Doliny rzeki Białej, na wschodzie do Doliny rzeki Soły, a od północnego zachodu granica biegnie Doliną Wisły.

Położenie w odrębnych rejonach geograficznych odzwierciedla zróżnicowanie budowy geologicznej i ukształtowanie terenu Gminy. Dolina Wisły o rzeźbie charakterystycznej dla den dolin zbudowana jest z utworów miocenów przykrytych utworami czwartorzędnymi. Występują tu utwory aluwialne o znacznej miąższości. W obszarze tym zostały utworzone stawy rybne oraz poprowadzone liczne rowy melioracyjne tworzące charakterystyczne dla tego terenu formy ukształtowania powierzchni. Utwory geologiczne budujące dolinę Wisły są ośrodkiem występowania złóż węgla kamiennego i metanu.

Podłoże Doliny Wisły budują utwory miocenijskie, na których zalegają płyty moreny pokryte lessiem lub podobnym do lessu materiałem pylastym, z których wykształciły się urodzajne gleby.

Utwory zalegające na powierzchni tworzą złoża surowców ilastych eksploatowane na terenie Gminy i tworzą obszary perspektywicznych eksploatacji.

Pogórze Wilamowickie przechodzi stopniowo w pas Pogórza Śląskiego o charakterze rzeźby podgórsko wysoczyznowym. Podłoże zbudowane jest z łupków i piaskowców cienko ławicowych płaszczowiny śląskiej. Ukształtowanie terenów należących do Pogórza Śląskiego nie wyróżnia w sposób znaczny tej krainy od Pogórza Wilamowickiego i nie jest w terenie wyraźnie zaznaczona granica między nimi. Przebiega ona równoleżnikowo w rejonie Starej Wsi.

Z punktu widzenia ukształtowania terenu i budowy geologicznej najbardziej niekorzystne warunki do zabudowy posiadają tereny zalegania utworów piaszczystych i gliniastych na ilastym nieprzepuszczalnym podłożu. Niekorzystne są również tereny występowania utworów piaszczystych i żwirowych oraz gliniastych na podłożu nieprzepuszczalnym, lecz w zasięgu podsiąkania wód z cieków i zbiorników powierzchniowych. Występowanie dużych nachyleń ograniczających przydatność terenów rolniczych dotyczy niewielkich powierzchni Gminy.

Teren Gminy charakteryzuje się niskim udziałem lasów. Lasy mieszane występują przeważnie w małych kompleksach na stromych, krótkich zboczach, wzdłuż potoków i na szczytach wzniesień. W dolinach rzek występują łągi topolowo – wierzbowe, zarośla wierzbowe, a w sąsiedztwie zbiorników wodnych kompleksy szuwarów i zespoły roślinne stawów.

Wysoczyzna Wilamowicka ma falisto pagórkowatą wierzchovinę. Teren Gminy jest pokryty glebami pseudobielicowymi wytworzonymi z lessu zwykłego. W Pisarzowicach i Starej Wsi występują w niewielkiej ilości gleby brunatne wylugowane, natomiast w dolinach rzek mady brunatne.

Jedynym surowcem naturalnym są gliny czwartorzędowe. W głębszych strukturach geologicznych występują utwory gazo- i roponośne oraz solanki i wody geotermalne.

Panują tu sprzyjające warunki do rozwoju rolnictwa, a brak przemysłu i czyste środowisko zapewnia produkcję zdrowej żywności. Inną ważną gałęzią miejscowego rolnictwa jest prowadzona na wysokim poziomie uprawa ozdobnych drzew, krzewów i kwiatów.

Specyficzne warunki naturalne Gminy i miejsce w strukturze przestrzennej województwa to podstawowe czynniki kształtujące sytuację Gminy na tle województwa.

Na terenie Gminy Wilamowice najwięcej terenów zajmują gleby pseudobielicowe, wytworzone z lessu zwykłego zalegającego na lessie ilastym. Są to gleby o dobrej zasobności w składniki pokarmowe. Znaczna ich część poddana została regulacji stosunków wodnych i w obecnej sytuacji gleby posiadają dostateczne uwilgotnienie.

Hydrologicznie Gmina Wilamowice to obszar zlewni Wisły, którą stanowi prawobrzeżny fragment dorzecza ujściowego odcinka Soły, biorącej swój początek w Beskidzie Żywieckim. Spośród cieków stałych, prowadzących wody przez cały rok, północno-zachodni fragment Gminy rozcina prawy dopływ Wisły – Dankówka, południową zaś i środkową jej część odwadnia lewy dopływ Soły – Pisarzówka i jej dopływy: Czerwionka, Słonnica i Harszówka. Cieki te są zasilane przez opady atmosferyczne, w mniejszym stopniu przez wody roztopowe i wody podziemne.

W ostatnich dziesięcioleciach obserwuje się stopniowe obniżanie niskich i średnich stanów wody. Zmiany te są spowodowane przez czynniki naturalne, głównie zaś są efektem działalności człowieka, polegającej między innymi na regulacji cieków, także w celu przyspieszenia odpływu.

Duża gęstość sieci rzecznej stwarza dogodne warunki do występowania wód powierzchniowych stojących w formie zbiorników naturalnych i sztucznych. Zbiorniki sztuczne tworzą stawy rybne, posiadające stare tradycje. Koncentrują się one w północnej części Gminy – zawodnionej dolinie Wisły i Soły (Dankowice i Bielańskie Zasole, gdzie zajmują powierzchnię równą prawie 100 ha) oraz na wierzchovinie Podgórza Wilamowickiego, w okolicy Starej Wsi i Pisarzowic, na powierzchni około 37 ha. Często znajdują się one na poziomie wód gruntowych i są przez nie zasilane. Zbiorniki naturalne występują wzdłuż meandrującej Wisły i Soły w formie starorzeczy – wiślik i solisk, często będących już w stadium zaniku.

3.3 Klimat

Klimat Gminy Wilamowice posiada zarówno cechy właściwe dla klimatycznego regionu umiarkowanie ciepłego jak i dla odmiany klimatu kotlin, co wynika z położenia Gminy w bliskiej odległości Zewnętrznych Karpat Zachodnich i Północnego Podkarpacia.

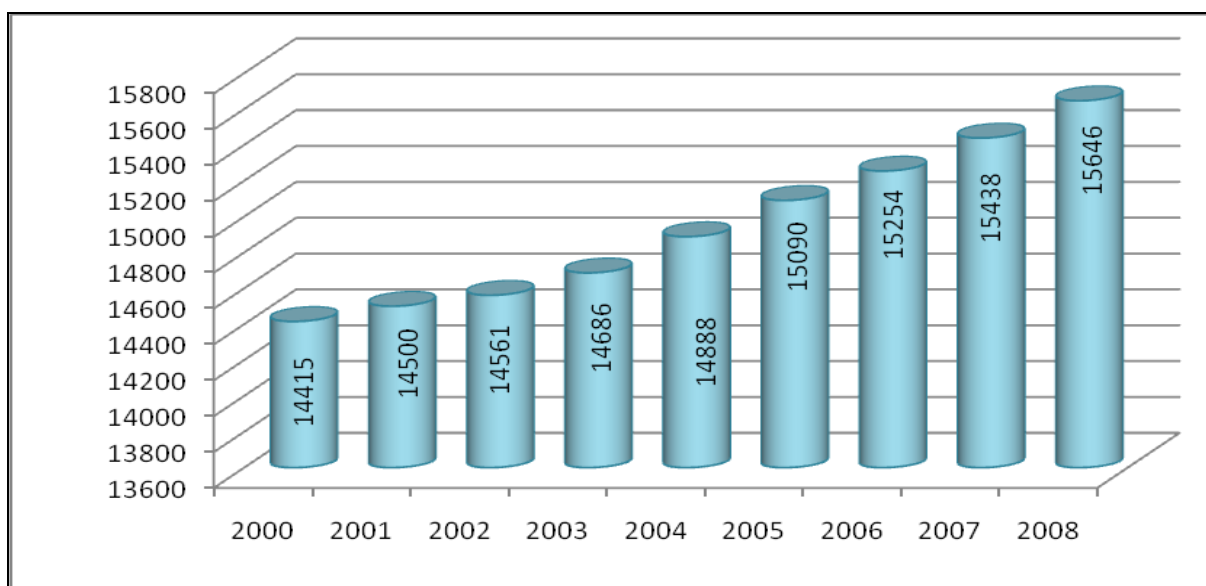
Średnia roczna temperatura waha się od 8°C w Dolinie Wisły do 7,5°C w południowych krańcach Gminy. Obszar Gminy należy do typu klimatu pluwioniwalnego gdzie jest przewaga deszczów w ogólnej liczbie dni z opadem. Mniej jest dni z opadem śniegu, a śnieg zalega dość krótko.

Średnia prędkość wiatru waha się do 1,4 m/s w Kotlinie Oświęcimskiej do 3,8 m.s na wierzcholinie. W cyklu rocznym największe prędkości osiągają wiatry wiejące w okresie zimowym, a najmniejsze w okresie letnim. Długość okresu wegetacyjnego w Gminie Wilamowice waha się w granicach 220-222 dni.

3.4 Otoczenie społeczno gospodarcze

Gmina Wilamowice ma powierzchnię 56,72 km². Stan ludności zamieszkującej Gminę w grudniu 2007 roku wynosił 15.646 mieszkańców, co oznacza, że średnie zaludnienie w Gminie wynosi około 275 mieszkańców na kilometr kwadratowy.

Według danych statystycznych liczba ludności na terenie Gminy Wilamowice na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat stale się nieznacznie zwiększała. W roku 2000 teren Gminy zamieszkiwało 14415 ludzi, a według ostatnich danych z roku 2008 jest o 1231 mieszkańców więcej.

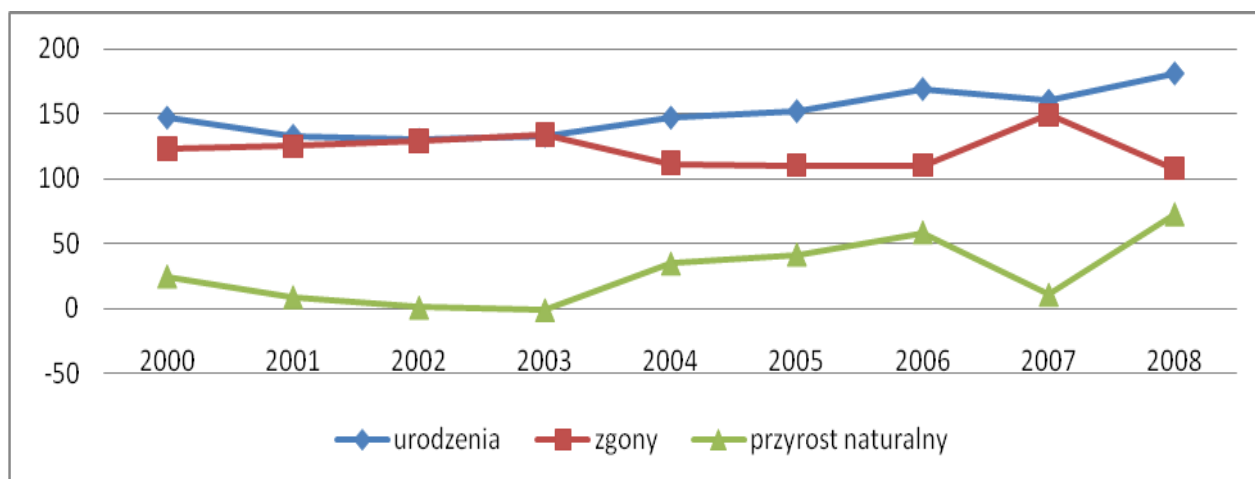

Rysunek 2 Liczba mieszkańców Gminy w latach 2000-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, oraz danych UG Wilamowice, 2009

Największy przyrost ludności zanotowano w Pisarzowicach, gdzie osiedlają się głównie ludzie z Bielska Białej mają atrakcyjną lokalizację i krótki dojazd do pracy czy centrum miasta. Najniższe przyrosty procentowe zaobserwowano w Starej Wsi i w Dankowicach.

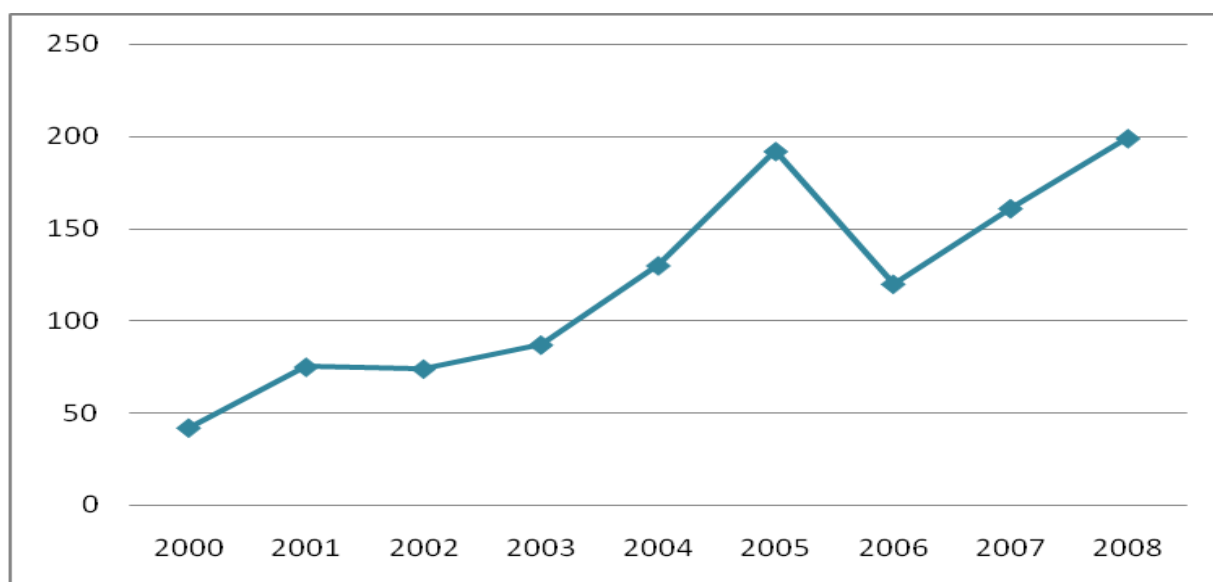
Wzrost liczby ludności jest dodatkowo wspomagany przez dodatni przyrost naturalny. Na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwuje się dużą ilość urodzeń o około 20% większą od liczby zgonów, co przyczynia się do dodatniego stałego przyrostu naturalnego wahającego się na przestrzeni lat 2000-2008 od 1 do 73 w 2008 roku, co wskazuje na pogłębianie się tego zjawiska.

Rysunek 3 Ilość urodzeń, zgonów i przyrost naturalny na terenie gminy Wilamowice w latach 2000-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2009

Wzrost liczby ludności wspomagany jest dodatkowo przez migracje ludności, przede wszystkim napływ ludności z Bielska – Białej. W ostatnich latach tereny położone w niedalekiej odległości od miasta Bielsko – Biała zarówno w stronę Cieszyńska (gmina Jaworze i Jasienica), w stronę Żywca (gminy Wilkowice, Buczkowice i Łodygowice), jak i w stronę Oświęcimia (gmina Wilamowice) stają się „sypialnią Bielska”, co powoduje zwiększenie liczby osiedleń mieszkańców Bielska na tych terenach.

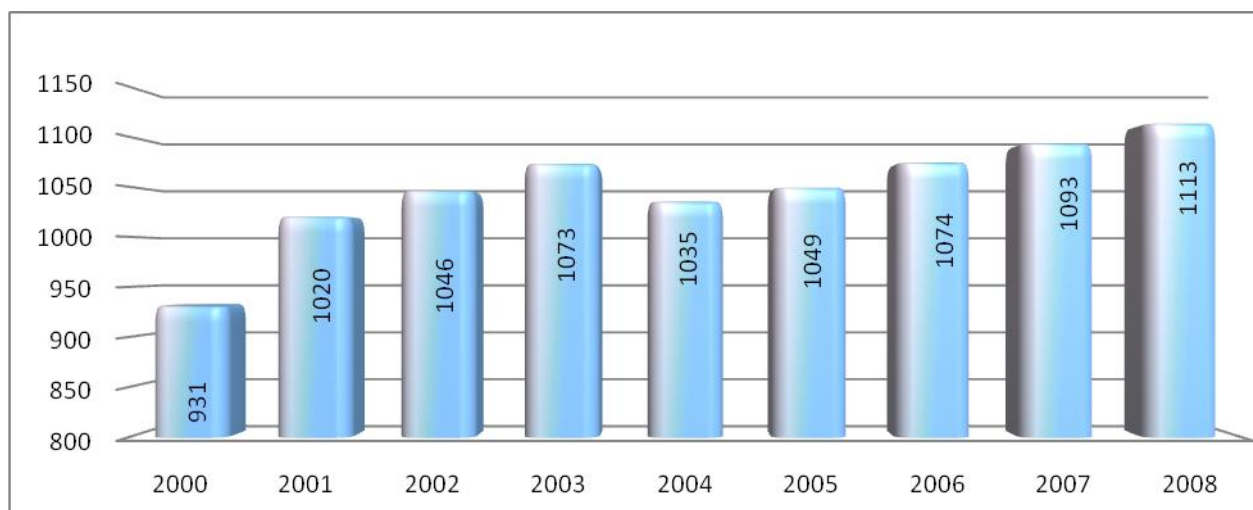
Rysunek 4 Saldo migracji na obszarze gminy Wilamowice na przestrzeni lat 2000 - 2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2009

Wykres nr 6 obrazuje wielkość salda migracji na przestrzeni ostatnich ośmiu lat. Z wykresu jasno widać, że saldo migracji stale rośnie, natomiast w 2005 i 2008 roku zanotowano największy napływ ludności do gminy Wilamowice.

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 62,4% całej populacji mieszkańców Gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi około 22%, a w wieku poprodukcyjnym około 15,5% osób.

Duża część mieszkańców gminy pracuje w zakładach przemysłowych i usługowych na terenie Gminy i poza jej granicami, a szczególnie w Bielsku – Białej, Brzeszczach, Ketach, a także w najbliższych kopalniach. Na obszarze gminy zarejestrowanych jest około 1113 podmiotów gospodarczych. Ilość podmiotów i ich sukcesywny wzrost zobrazowano na poniższym wykresie.

Rysunek 5 Zmiany w ilości podmiotów gospodarczych na terenie gminy Wilamowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2009

Dominującą formę własności stanowi sektor prywatny. Największy odsetek bo około 85% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ilość podmiotów gospodarczych w ostatnich latach sukcesywnie wzrasta by w grudniu 2008 roku osiągnąć ilość 1113.

Główne sfery działalności to: handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, a także transport i usługi.

Do ważniejszych zakładów działających na terenie gminy należą:

- ZPUH „AGA” w Pisarzowicach,
- Biuro Projektów i Dostaw Hutniczych HPH S.A. – Zakład Produkcyjny w Wilamowicach,
- Starobielska Fabryka Kos Sp. z o.o. w Wilamowicach,
- Zakład Produkcji Odzieży Jan Biba,
- Hantex,
- Zakład Rzeźniczo – Przetwórczy Marek Baścik,
- Firmy usługowe, w tym m.in. motoryzacyjne, instalatorskie, ślusarskie, stolarskie, malarskie, budowlane, transportowe, fryzjerskie, pogrzebowe, kominarskie, komunalne, doradcze, finansowe, ubezpieczeniowe oraz przetwórstwa: piekarnie, cukiernie, ubojnie.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku – Białej na dzień 31.12.2008 roku stopa bezrobocia na terenie Powiatu Bielskiego wynosiła 7,7%. Największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym i niepełnym podstawowym, natomiast najmniej osób bez pracy miało wykształcenie wyższe i średnie.

3.5 Turystyka i rekreacja

Położenie "u stóp Beskidu Śląskiego" oraz przy drodze w kierunku Bielska – Białej, Oświęcimia i Kęt, a także Krakowa stwarza znaczne możliwości wykorzystania tego faktu dla organizacji bazy wypadowej w kierunku Beskidu Żywieckiego, a także w kierunku miast w Polsce jak Kraków, Wisła, Bielsko – Biala, Cieszyn czy Oświęcim oraz miast w Republice Czeskiej jak Czeski Cieszyn czy Ostrawa.

Położenie Gminy pozwala na uprawianie wielu sportów i rekreacji. Ten szczególnie atrakcyjny teren nadaje się na wycieczki rowerowe.

Na obszarze gminy Wilamowice aktywnie działają dwa Koła Łowieckie „Żbik” i „Knieja”. Wilamowice, jako Gmina przygraniczna wchodzi w skład Euroregionu Beskidy.

3.6 Współpraca transgraniczna

Gmina Wilamowice zawarła porozumienia w zakresie współpracy wzajemnej pomocy z trzema miejscowościami położonymi na terenie Republiki Słowacji (Horná Súča, Trenčianske Teplice, Rajecké Teplice), jedną położoną na Węgrzech (Kisújszállás) i jedną z Republiki Czeskiej (Dolní Benešov).

Zakres współpracy obejmuje uroczystości i rozgrywki szkolne dzieci i młodzieży oraz klubów sportowych dla dorosłych takie jak:

- zawody sportowe,
- występy artystyczne zespołów folklorystycznych,
- wymiany dzieci i młodzieży,
- wspólne wymiany doświadczeń.

4 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

4.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

4.1.1 Charakterystyczne elementy przyrody i krajobrazu w strukturze przestrzennej zagospodarowania terenu Gminy Wilamowice

Krajobraz Miasta i Gminy Wilamowice reprezentuje duża mozaikowość różnych form ukształtowania terenu, charakterystycznych dla mezoregionów: Podgórza Wilamowickiego (część centralna, północna i wschodnia) i Pogórza Śląskiego (część południowa), obejmujących niemal całą jej powierzchnię. Jedynie północno – zachodnie obrzeża Gminy (Dankowice – Kaniówek Dankowski) wchodzi w obręb mezoregionu Doliny Górnej Wisły. Główny subregion Podgórza Wilamowickiego stanowi Dolina Soły, mająca południkowy przebieg wzdłuż wschodniej granicy Gminy. Na terenie Gminy ma ona charakter naturalnej podgórskiej rzeki, z szerokim kamienistym dnem i fragmentami lasów łągowych na brzegach. Terasa zalewowa jest szeroką, płaską równiną o przeciętnej wysokości ok. 255 m pm. i deniwelacjach terenu, sięgających ok. 5m (przykładowo na terenie miejscowości Zasole Bielańskie różnice wysokości względnych wynoszą ok. 10 m); w dolinie Soły i górnej Wisły występują liczne zagłębienia w formie meandrycznych starorzeczy, podmokłych lub wypełnionych wodą. Pozostała część Miasta i Gminy Wilamowice – poza obszarem dolin rzecznych i potoków – to obszary o średniej wysokości ok. 280 - 300 m npm (najwyższe kulminacje: Biała Głina w Starej Wsi – 306 m; południowe obrzeża Gminy w obrębie Pogórza Śląskiego w pobliżu granicy z Gminą Kozy – ok. 350 - 360 m npm.) - z niskofalistością, pagórkowatą rzeźbą terenu (łagodne stoki opadają ku dolinom deluwialnym). Deniwelacje terenu dochodzą do ok. 15 – 25, a różnica wysokości względnych w poszczególnych miejscowościach może dochodzić do ok. 30 - 50m (Pisarzowice, Stara Wieś). Ważnym elementem krajobrazu gminy jest stosunkowo gęsta sieć hydrograficzna, tworzona głównie przez doliny rz. Soły i górnej Wisły oraz ich lewo – i prawobrzeżnych dopływów, tj.: Pisarzówki ze Słonicą, Dankówki, Doliny Farackiej, Młynówki i Łękawki – odwadniających całość obszaru Gminy. Specyfiką Gminy jest duża powierzchnia wód otwartych (stawy hodowlane), zajmujących ok. 154 ha (prawie 4% jej powierzchni), skupionych w kompleksach w Dankowicach (Stawy Dankowskie, Kaniówek Dankowski – 4 duże stawy o powierzchni ok. 91 ha), Starej Wsi (23 stawy o powierzchni ok. 35 ha) i Pisarzowicach (kilkanaście stawów w dolinie Słownicy i Pisarzówki o powierzchni ok. 28 ha).

Na terenie Miasta i Gminy większe, zwarte kompleksy leśne o powierzchni nieprzekraczającej 50 ha, występują w południowo – wschodniej (na granicy z Kętami - Podlesiem) i centralnej części Gminy (Las Starowiejski), natomiast pozostałe mniejsze enklawy leśne rozrzucone są na terenie całej Gminy - skupiają się głównie na zboczach jarów i głęboko wciętych dolin lokalnych cieków wodnych.

Istotnym uzupełnieniem terenów leśnych są liczne zadrzewienia – zwłaszcza w dolinie Soły i górnej Wisły, występujące jako „lasy łąkowe” i zarośla wiklinowe (głównie w Dankowicach – Kaniówku Dankowskim, Zasolu Bielańskim, Pisarzowicach – Harszówkach i Heczarnowicach), bądź jako zadrzewienia śródpolne (szczególnie w Starej Wsi i Pisarzowicach). W zakresie form krajobrazu kulturowego przeważają otwarte tereny upraw rolnych, z rozdrobnioną zabudową zagrodową, zabytkowe założenia zieleni parkowej i pozostałości innych historycznych układów zieleni urządzonej - otaczające zurbanizowane centra poszczególnych sołectw oraz zwarta zabudowa mieszkaniowa – usługowa z bogatą infrastrukturą komunikacyjną.

Należy podkreślić, iż w istniejących dokumentach planistycznych, studialnych dla obszaru Miasta i Gminy Wilamowice przyjęto tzw. „sfery przyrodniczej i przestrzennej przydatności do zagospodarowania” - dla wszelkich struktur, zlokalizowanych wzdłuż cieków wodnych (strefa otuliny rz. Soły, górnej Wisły oraz otuliny lokalnych cieków wodnych) - traktując je jako szansę rozbudowy układu przyrodniczego gminy oraz atrakcyjny ciąg potencjalnych terenów turystyki, rekreacji i wypoczynku, niekolizyjnych ze środowiskiem.

4.1.1.1 Siedliska przyrodnicze i zbiorowiska roślinne

Ogółem na terenie Miasta i Gminy Wilamowice występują następujące klasy siedlisk: grunty orne, lasy liściaste, tereny rolnicze z elementami naturalnymi, łąki i pastwiska oraz tereny nadwodne - w obrębie, których stwierdzono ok. 700 gatunków roślin naczyniowych. Szczegółową waloryzacją przyrodniczą w zakresie opracowań florystycznych i faunistycznych została objęta dolina dolnej Soły, jak również odcinek górnej Wisły wraz z kompleksem przylegających stawów hodowlanych (Stawy Dankowice, Kaniówek Dankowski).

Dolina Soły stanowi na terenie Gminy ostoję siedlisk, uwzględnionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz.U.Nr 94 poz. 795) i wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (Dyrektywy Siedliskowej). Do siedlisk o znaczeniu europejskim, występujących przede wszystkim w obrębie istniejącego Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków *Dolina Dolnej Soły* oraz proponowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk NATURA 2000 *Dolna Soła* na terenie Gminy Wilamowice, należą:

- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe ze związku *Alno - Padion* i *Salicion albae* (kod 91 E0) - 45% pokrycia terenu ostoi (dolina Soły w sąsiedztwie koryta rzeki, doliny innych mniejszych cieków wodnych, m.in. potok Słonnica w Pisarzowicach),
- niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie *Arrhenatheretum elatioris* (kod 6510) - 8% pokrycia (międzywale rz. Soły: Pisarzowice - Harszówki),
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki ze zbiorowiskami roślinnymi ze związku *Nympheion* i *Potamion* (kod 3150) - 0,5% pokrycia (stawy hodowlane – stanowiska rozproszone: Dankowice, Kaniówek Dankowski, Harszówki),
- pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków (kod 3220) - 0,01% pokrycia (Zasole Bielańskie, Heczmarowice),
- zarośla wierzby siwej na kamieńcach, zwirowiskach górskich potoków (zespół *Salici - Myricaetum*) - kod 3240 - 0,01% pokrycia (Zasole Bielańskie, Heczmarowice, Harszówki),
- górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne i okrajkowe (kod 6430) - 3% pokrycia (punktowo w dolinach potoków),
- zalewane muliste brzegi rzek (kod 3270) - 0,3% pokrycia (Zasole Bielańskie, Heczmarowice, Harszówki).

Dodatkowo w obrębie terenów rolniczych, łąk oraz cieków i zbiorników wodnych stosunkowo licznie są reprezentowane inne charakterystyczne zbiorowiska nieleśne:

- zespół ostrożenia warzywnego (*Angelico - Cirsietum oleracei*) - punktowo w dolinach potoków,
- szuwar mozgowy (*Phalaridetum arundinaceae*) - dolina Soły w okolicach ujścia Pisarzówki,
- łąka ostrożeńiowa (*Cirsietum rivularis*) - punktowo w dolinach potoków,
- zespół sitowia leśnego (*Scirpetum sylvatici*) - doliny cieków wodnych,
- szuwar trzcinowy (*Phragmitetum australis*) - brzegi stawów na terenie całej gminy,
- zespół manny mielec (*Glycerietum maximae*) - stawy w okolicach Pisarzowic,
- zespół spirodeli korzeniowej i salwinii pływającej (*Spirodelo - Salvinietum*) - staw hodowlany w Harszówkach Dolnych.

Istotnym składnikiem szaty roślinnej Gminy Wilamowice są lasy, których znaczne fragmenty zbliżone są do naturalnych – z typowym składem gatunkowym runa leśnego i drzewostanu. Najlepiej zachowane fragmenty naturalnych zbiorowisk leśnych stanowią fragmenty lasów łęgowych, grądowych (dębowo – bukowo – grabowych) o bogatym składzie gatunkowym oraz uboższych gatunkowo borów mieszanych (sosnowo – debowo – brzoźowych), często występujących na siedliskach wcześniej występujących lasów grądowych.

W podziale na klasy siedlisk najbardziej są reprezentowane: siedliska rolnicze (83%), lasy liściaste (12%) oraz siedliska łąkowe (4%).

Pomimo tego, iż szata roślinna Gminy Wilamowice ukształtowała się pod silnym wpływem zróżnicowanej działalności człowieka (rolnictwo, gospodarka stawowa, osadnictwo), przedstawione wyżej cenne typy siedlisk i zbiorowisk roślinnych, charakteryzujących się dużym udziałem przedstawicieli rzadkich gatunków roślin i zwierząt, zachowały się szczególnie w międzywale rzeki, w kompleksach stawów oraz w terenach leśnych i rolniczych. Biorąc pod uwagę roślinność potencjalną Gminy zbiorowiskami uwarunkowanymi siedliskowo na jej przeważającym terenie są zbiorowiska łąkowe (wierzbowy, jesionowo – olszowy), ols oraz grąd subkontynentalny, co oddaje charakter pierwotnej roślinności na tym obszarze.

4.1.1.2 Chronione i ginące elementy flory i fauny

Stan rozpoznania środowiska przyrodniczego Miasta i Gminy Wilamowice pod kątem występowania rzadkich i ginących gatunków flory i fauny jest stosunkowo dobry. W przypadku flory - szczególnie związane jest to z opracowaną monografią florystyczną Kotliny Oświęcimskiej (Zając 1989) i późniejszymi opracowaniami szczegółowymi z terenu doliny Soły na odcinku od zapory w Czańcu do m. Oświęcimia (Żarnowiec 1996, 2000, Dubiel 1999), jak również odcinka górnej Wisły wraz z kompleksem stawów w Dankowicach i Kaniówku Dankowskim. Według obecnego stanu wiedzy na tym terenie odnotowano występowanie ok. 10 gatunków roślin, objętych ochroną ścisłą i częściową (*bluszcz pospolity*, *grzybieńczyk wodny*, *listera jajowata*, *starczyk szerokolistny*, *kruszczyk szerokolistny*, *listera jajowata*, *bluszcz pospolity*, *grązel żółty*, *pióropusznik strusi*, *podrzeń żebrowiec*, *salwinia pływająca*, *goździk kropkowany*, *konwalia majowa*, *kalina koralowa*, *kopytnik pospolity* i *kruszyna pospolita*) i dodatkowo kilka gatunków rzadkich i zagrożonych (*czosnek niedźwiedzi*, *ponikło jajowate*, *wyka kaszubska*, *żabieniec lancetowaty*, *zamętnica błotna*, *turzyca ciborowata*, *żywiec gruczołowaty*). Ww. gatunki reprezentują zarówno zbiorowiska leśne (bory mieszane, lasy grądowe i łęgowe), jak i nieleśne (roślinność wodna stawów hodowlanych, namuliska i wypłycone brzegi, zarośla) - szczególnie w Starej Wsi, Pisarzowicach- Harszówkach, Dankowicach.

Ogółem na tym obszarze nie stwierdzono żadnego gatunku z tzw. Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, mogącego decydować o wyznaczeniu potencjalnej Ostoi Siedliskowej NATURA 2000.

Występujące na terenie Miasta i Gminy płaty naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych charakteryzują się ogólnie znacznym zubożeniem gatunkowym, a podstawowy problem stanowi ekspansja gatunków synantropijnych w zbiorowiskach roślinności leśnej i nieleśnej – szczególnie jest to widoczne w międzywalu rz. Soły i Wisły - na skraju koryta rzeki wzdłuż zbiorowisk łęgowych.

Stan zbadania fauny na terenie Gminy jest niepełny – głównym wyznacznikiem jej walorów jest dobrze rozpoznana ornitofauna doliny Soły oraz doliny górnej Wisły wraz z przylegającymi kompleksami stawów hodowlanych (ok. 100 gatunków), co doprowadziło do utworzenia Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 (Ostoi Ptasiej) *Dolina Dolnej Soły* (kod PLB 2400012) - na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008r. Na terenie Miasta i Gminy Wilamowice obszar ten zajmuje w jej wschodniej peryferyjnej części niewielką powierzchnię kilkudziesięciu ha w obrębie lewobrzeżnej terasy doliny Soły (Zasole Bielańskie, Heczarnowice – Nadsole).

Do najcenniejszych przedstawicieli ornitofauny na tym obszarze należy 12 gatunków gniazdujących, znajdujących się w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (m.in.: bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, ślepowron *Nycticorax nycticorax*, bocian biały *Ciconia ciconia*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, kropiatka *Porzana porzana*, zielonka *Porzana parva*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, gąsiorek *Larus collurio*), których potwierdzone występowanie decyduje o tworzeniu ostoi ptasich. Dodatkowo występuje tu ok. 20 gatunków ptaków migrujących, regularnie występujących na terenie ww. ostoi, m.in.: *cyranka*, *gągoł*, *plaskonos*, *gęgawa*, *cyraneczka*, *krzyżówka*, *głowienka*, *czernica*, *łyśka*, *kszyk*, *łęczak*, *rycyk*, *perkoz*, *perkoz dwuczuby*, *perkoz rdzawoszyi*, *perkoz zauszni*, *labędź niemy*, *krakwa*, *wodnik*, *sieweczka rzeczna*, *mewa śmieszka*.

Należy podkreślić, iż równie wysokie udokumentowane walory ornitologiczne posiada odcinek górnej Wisły wraz z kompleksami dużych stawów hodowlanych w północnej części Gminy Wilamowice (Dankowice, Kaniówek Dankowski), położony pomiędzy dwoma istniejącymi Ostojami Ptasimi, tj: *Dolina Górnej Wisły* – w kierunku zachodnim (kończy się w sąsiedniej gminie Czechowice – Dziedzice oraz *Stawy w Brzeszczach* - w kierunku północnym (gmina Brzeszcze).

Na terenie projektowanej Ostoi Siedliskowej *Dolna Soła*, pokrywającej się terytorialnie w znacznym zakresie z ww. Ostoją Ptasia, występuje również szereg gatunków przedstawicieli fauny, wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, decydujących o tworzeniu ww. ostoi, tj:

- ssaki: wydra (*Lutra lutra*),
- płazy: traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), kumak nizinny (*Bombina bombina*),
- ryby: boleń (*Aspius aspius*), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*), brzanka (*Barbus meridionalis*).

Spośród innych ważnych dla istnienia ostoi siedliskowej gatunków zwierząt, niewymienionych w Załączniku II cytowanej Dyrektywy, wymienić należy 2 gatunki ssaków (*mroczek późny*, *nocek rudy*) 4 gatunki płazów (*ropucha szara*, *ropucha zielona*, *żaba moczarowa*, *żaba trawna*, *żaba wodna*, *żaba*

jeziorkowa, rzekotka drzewna i *traszka zwyczajna*), 5 gatunków gadów (*padalec zwyczajny*, *jaszczurka zwinka*, *jaszczurka żyworodna*, *zaskroniec zwyczajny* i *żmija zygzakowata*) i 4 gatunki ryb (*brzana*, *miętus*, *świnka*, *piekielnica*).

Charakterystycznym elementem fauny ekosystemów leśnych (las mieszane siedlisk lasu wilgotnego i świeżego, lasy łęgowe) oraz wodnych i nadwodnych na terenie gminy są również gatunki zwierząt łownej (sarna, bażant, zając, dzik), drobne ssaki drapieżne (lis, kuna leśna, łasica, tchórz, sporadycznie – jenot) oraz gatunki ptaków (kormoran czarny, czapla siwa, liczne ptaki śpiewające).

Spośród zinwentaryzowanych przedstawicieli bezkręgowców (szczególnie na obszarach NATURA 2000) do najbardziej interesujących należą owady (głównie chrząszcze i motyle) oraz pajęczaki, związane ze zbiorowiskami nieleśnymi, specyficznymi dla obszaru Gminy Wilamowice.

Do głównych zagrożeń siedlisk oraz gatunków fauny i flory w obszarach NATURA 2000 na terenie Gminy Wilamowice należą:

- intensywna eksploatacja żwiru rzeczno, powodująca zanikanie kamienistych tarłisk gatunków ryb,
- prace wykonywane w korytach rzek, związane z zabudową hydrotechniczną,
- zabudowa terenów zalewowych, prowadząca do stopniowego zmniejszania szerokości koryta rzeczno,
- wycinka lasów łęgowych oraz inwazja obcych gatunków roślin (synantropizacja),
- przesuszanie siedlisk nadbrzeżnych w dolinie rzeki wskutek zmian w reżimie hydrologicznym rzeki powyżej obszaru ostoi NATURA 2000.

4.1.1.3 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Wilamowice

Spośród form ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej, wymienionych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U.Nr 92 poz. 880 z późn. zm.), do chwili obecnej na terenie Miasta i Gminy Wilamowice utworzono:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 Dolina Dolnej Soły (Ostoja Ptasia) o powierzchni ogólnej: 4010 ha; ok. kilkadziesiąt ha znajduje się w granicach Gminy,
- pomników przyrody (drzewa wolnostojące, grupy i aleje drzew)

Aktualny stan ochrony przyrody na terenie Gminy (indywidualne i małoobszarowe formy ochrony) oraz zamierzenia w tym zakresie, oparte o przeprowadzone ekspertyzy i waloryzacje przyrodnicze przedstawiają tabele.

Tabela 1 Pomniki przyrody ożywionej na terenie Gminy Wilamowice

L.P.	Nr rejestru*	Lokalizacja	Obiekt	Kategoria obiektu	Uwagi
1	220	Stara Wieś: teren dawnego parku podworskiego – za budynkiem dworu (własność RSP Stara Wieś)	Dąb szypułkowy, obw. pnia 510 cm	Drzewo wolnostojące	Należy zweryfikować aktualny stan zdrowotno – sanitarny drzewa po wichurach wiosennych 2009r.
2	519	Dankowice: wzdłuż drogi gruntowej, łączącej zabytkowy dwór z drogą powiatową: Czechowice – Dziedzice - Oświęcim	Wielogatunkowa aleja drzew: 106 szt. lip drobnolistnych, 29 szt. dębów szypułkowych, 6 szt. robinii akacjowych, 1 szt. klona jawora, 1 szt. graba zwyczajnego **	Wielogatunkowa aleja drzew	Należy zweryfikować aktualny stan ilościowy oraz zdrowotno - sanitarny drzew po wichurach wiosennych 2009r. (3 szt. drzew usunięte, 4 szt. drzew wyłamane); wykonywane sukcesywnie prace pielęgnacyjne - konserwacyjne
3	527	Dankowice - Dziadowizna: teren parku podworskiego	Buk zwyczajny odm. purpurowa	Drzewo wolnostojące	Należy zweryfikować aktualny stan zdrowotno – sanitarny drzewa po wichurach wiosennych 2009r.
4	175/01 ***	Dankowice: wzdłuż drogi powiatowej: Czechowice –	Aleja drzew: 89 szt. dębów szypułkowych, 2 szt. lip drobnolistnych	2-gatunkowa aleja drzew	Należy zweryfikować aktualny stan ilościowy oraz zdrowotno - sanitarny drzew po wichurach

		<i>Dziedzice - Oświęcim</i>			<i>wiosennych 2009r.</i>
--	--	---------------------------------	--	--	--------------------------

* Źródło: Wojewódzki Konserwator Przyrody w Katowicach. Rejestr pomników przyrody

** Niezgodność rzeczywistego stanu ilościowego z zapisem w rejestrze pomników przyrody

*** Podstawa prawna : Uchwała Rady Miejskiej w Wilamowicach z 2001r.

Tabela 2 Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Wilamowice

<i>L.P</i>	<i>Nazwa obiektu</i>	<i>Forma ochrony</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Uwagi</i>
<i>1</i>	<i>Dolna Soła</i>	<i>Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk NATURA 2000</i>	<i>Zasole Bielańskie, Heczmarowice</i>	<i>powierzchnia ok.28 ha (ok. 5% powierzchni całego SOO)</i>
<i>2</i>	<i>Staw Harszówki</i>	<i>Użytek ekologiczny</i>	<i>Pisarzowice - Harszówki</i>	<i>Ochrona stanowiska salwinii pływającej (chroniona paproć wodna); konieczność zachowania dotychczasowej formy użytkowania stawu</i>
<i>3</i>	<i>Las Starowiejski</i>	<i>Użytek ekologiczny</i>	<i>Stara Wieś</i>	<i>Ochrona trzmielojada – rzadkiego gatunku ptaka drapieżnego, gniazdującego na terenie leśnym</i>
<i>4</i>	<i>Aleja dębowa</i>	<i>Pomnik przyrody – aleja drzew</i>	<i>Pisarzowice</i>	<i>Ochrona starodrzewia przydrożnego (dawna grobla stawowa, spełniająca obecnie funkcję drogi publicznej</i>

Należy podkreślić, iż propozycja obszaru NATURA 2000 *Dolna Soła*, zgłoszona do zaopiniowania Radzie Miejskiej w Wilamowicach i konsultacji społecznych, stanowi efekt wielomiesięcznych prac terenowych mających na celu potwierdzenie lub pozyskanie nowych informacji, dotyczących występowania siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych na obszarach proponowanych do sieci NATURA 2000. Eksperti działający w ramach Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego, powołanego przez Wojewodę Śląskiego, byli zobowiązani do wyznaczenia takich granic m.in. ww. obszaru, by objąć ich zasięgiem wyłącznie najcenniejsze tereny, wyłączając tereny zurbanizowane. Przedstawiony do zaopiniowania obszar *Dolna Soła*, położony na granicy województw: małopolskiego i śląskiego, spełnia, zdaniem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, obiektywne kryteria wyznaczania obszarów NATURA 2000 w całej Unii Europejskiej, tj. kryterium przyrodniczego zasięgu występowania wskazanych typów siedlisk i gatunków – ważnych dla Unii Europejskiej, a nie kryterium uwarunkowań społeczno – ekonomicznych.

Rozpoznanie walorów dendrologicznych innych cennych założeń zieleni wysokiej (przykościelnej, cmentarnej, założeń parkowo – dworskich, itp.) na terenie Gminy może być podstawą propozycji nowych pomników przyrody (m.in. starodrzew parków zabytkowych w Dankowicach, Pisarzowicach i Starej Wsi, pozostałości historycznych alei drzew wzdłuż grobli stawowych, np. w Dankowicach).

Jeżeli nie zachodzi jedna z przesłanek, utrudniających wprowadzenie ochrony prawnej dla tych obiektów, tj.: nieuregulowany stan własności gruntów, pogarszający się stan zdrowotno – sanitarny drzew oraz zmieniające się przeznaczenie nieruchomości w planie zagospodarowania przestrzennego – to praktycznie ochrona prawna może być wprowadzona odpowiednią uchwałą Rady Miejskiej.

4.1.1.4 Zieleń urządzona

Zieleń urządzona, w tym: zieleńce, skwery, zieleń przyzagrodowa w zabudowie mieszkaniowej, izolacyjno – osłonowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wokół zabudowy usługowo – przemysłowej, w tym – obiektów użyteczności publicznej oraz zabytkowe założenia zieleni wysokiej – cmentarnej, przykościelnej i parkowej - to jeden z istotnych elementów Ekologicznego Sytemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Miasta i Gminy Wilamowice.

Wszystkie ww. formy zieleni są chronione odpowiednimi zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Szczególną rolę w strukturze zieleni urządzonej Gminy spełnia starodrzew, związany trwale z obiektami zabytkowymi. Do obiektów tych należą parki podworskie,

położone w: Dankowicach, Dankowicach – Dziadowiźnie, Pisarzowicach, Pisarzowicach – Krzemieniu oraz Starej Wsi, otoczenie zabytkowych kościołów w Starej Wsi, Hecznarowicach, Dankowicach, a także zieleni cmentarna. Elementy zabytkowego starodrzewia w krajobrazie Gminy Wilamowice uzupełniają liczne aleje przydrożne, tworzone przez starodrzew drzew liściastych (dąb szypułkowy, lipa drobnolistna), w większości objęte obecnie ochroną, jako pomniki przyrody ożywionej, uzupełnione o pozostałości alejowych lub szpalerowych zadrzewień, związanych z groblami stawów hodowlanych, obecnie stanowiących często drogi lokalne lub gruntowe (Dankowice, Stara Wieś, Pisarzowice). Przeważająca część zabytkowych założeń zieleni na terenie Gminy została dosyć szczegółowo zinwentaryzowana, co pozwala określić i planować niezbędne do wykonania prace pielęgnacyjne.

W minionych latach na terenie Gminy Wilamowice prowadzono szereg przedsięwzięć w zakresie kształtowania obszarów zieleni publicznej w szczególności - bieżącą pielęgnację skwerów, zielenców i klombów – w szczególności wokół terenów rekreacyjno – wypoczynkowych i obiektów użyteczności publicznej.

W kształtowaniu obszarów zieleni publicznej na terenie Gminy w perspektywie długoterminowej przewiduje się następujące zadania priorytetowe (przyjęte już w zamierzeniach „Studium uwarunkowań Gminy Wilamowice”):

- urządzenie i zagospodarowanie kąpielisk nad Sołą wraz z towarzyszącymi 3 zespołami rekreacji i urządzeń sportowych (Pisarzowice – Harszówki, Hecznarowice - Nadsóle),
- realizacja skansenu budownictwa regionalnego wraz z obiektami towarzyszącymi w Pisarzowicach – Górnym Czernichowie,
- realizacja ośrodka obsługi rekreacyjno – sportowej wędkarzy i myśliwych (Pisarzowice – wzdłuż potoku Słonnica i zespołu Stawów Pisarzowickich),
- realizacja pola golfowego wraz z obiektami towarzyszącymi i komponowanymi zespołami zieleni (południowa część Wilamowic – przy drodze w kierunku Bielska – Białej).

W zamierzeniach długoterminowych Gminy pozostaje nadrzędny cel, tj. ochrona kompozycji układów zieleni, jako element ochrony różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej oraz dalsze kształtowanie systemu ogólnodostępnej zieleni gminnej, obejmującej docelowo również w ograniczonym zakresie, uwzględniającym przyszłe zasady ochrony obszarów NATURA 2000 na terenie Gminy, istniejącą zielenią nieurządzoną, łągową w dolinie Soły (zadrzewienia, zakrzaczenia, murawy trawiaste).

W ww. terenach zieleni należy dopuścić możliwość realizacji obiektów i urządzeń rekreacyjno – sportowych, parkowych, małej architektury – z zachowaniem zasady o dominującej funkcji terenów istniejącej zieleni łąkowej, adaptowanej do celów rekreacji.

Wymienione powyżej obiekty zabytkowe z towarzyszącą zielenią wysoką, objęte strefami ochrony konserwatorskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zespoły parkowo – dworskie w: Dankowicach, Dankowicach -Dziadowiźnie, Starej Wsi, Pisarzowicach oraz przekształcony zespół parkowo – dworski w Pisarzowicach - Krzemieniu) spełniają istotną rolę w kształtowaniu systemu zieleni urządzonej na terenie Gminy. Koniecznie należy wdrożyć m.in. rewitalizację zabytkowych budynków i ich otoczenie – z ograniczeniami, dotyczącymi ochrony ekspozycji krajobrazu naturalnego i kulturowego w punktach i panoramach widokowych - w zakresie wprowadzania urządzonej zieleni wysokiej. Istnieje pilna potrzeba ww. działań, ponieważ starodrzew pozostałości parków podworskich otoczenia kościołów, na cmentarzach, wymaga w całości poprawy stanu zdrowotno – sanitarnego i ucytelnienia kompozycji układów zieleni poprzez likwidację samosiewów.

Analiza obecnego sposobu zagospodarowania nieruchomości o różnym sposobie zagospodarowania skłania do konieczności wprowadzenia dodatkowych zapisów planistycznych, regulujących docelowy procentowy udział powierzchni terenów zieleni, tj:

- tereny zabudowy mieszkaniowej – min. 60% niezabudowanej powierzchni działki (utrzymanie istniejących terenów zadrzewień, ogrodów, muraw trawiastych),
- tereny i obiekty użyteczności publicznej, usług, rekreacji i wypoczynku – min. 70% niezabudowanej części działki (utrzymanie wartościowych zespołów zieleni wysokiej oraz wprowadzenie zieleni izolacyjno – osłonowej),
- tereny komunikacyjne - „ciągi zieleni izolacyjno – osłonowej” w formie szpalerów lub kęp – z pozostawieniem luk, umożliwiających tzw. „otwarcia widokowe”.

Zielen przydrożna, rosnąca w pasie drogowym wszystkich kategorii dróg, w tym – historyczne aleje drzew - poza aktualnie prowadzoną, w miarę potrzeb i dostępnych środków, bieżącą pielęgnacją, wymaga częściowej wymiany składu gatunkowego drzew oraz nowych nasadzeń.

Na terenach potencjalnie zalewowych, w dolinach cieków wodnych, obniżeniach stawów rybnych, podmokłych łąk, istotne są zalecenia utrzymania istniejącej zieleni nieurządzonej (zadrzewienia przywodne, śródpolne), w tym – kształtowania terenów zieleni, podtrzymujących funkcje korytarzy migracyjnych.

Gmina Wilamowice w perspektywie działań długoterminowych w sposób istotny pragnie realizować tereny ogólnodostępnej zieleni urządzonej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Zadania te winny stanowić kontynuację dotychczasowych działań własnych.

4.1.2 Identyfikacja potrzeb

Utworzenie w 2008r. Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków *Dolina Dolnej Soły*, zgłoszenie przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska projektu Obszaru Specjalnej Ochrony Siedlisk *Dolna Soła* i objęcie ich granicami części powierzchni Gminy Wilamowice spowodowały, iż działania władz Gminy, zmierzające do zrównoważonego rozwoju, powinny być spójne z propozycjami działań ochronnych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, zarządzającej obszarami NATURA 2000.

Ww. obszary NATURA 2000 wyznaczają najwyższy poziom walorów przyrodniczych, kwalifikujących się do ochrony – dodatkowo należy stwierdzić, iż zbliżony poziom ww. walorów przyrodniczych reprezentuje cały obszar doliny górnej Wisły wraz z sąsiadującymi kompleksami stawów w granicach Gminy, położony pomiędzy dwoma już prawnie funkcjonującymi obszarami Ostoji Ptasich w gminach Czechowice – Dziedzice oraz Brzeszcze.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego Gminy należy podjąć następujące zadania:

- wdrożenie proponowanych obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy – poprzez powołanie pomników przyrody, propozycji użytków ekologicznych, bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach – w ramach przygotowywanych planów ochrony dla poszczególnych stref ochrony obszarów NATURA; dokonywanie stosownych zapisów w m.p.z.p. Gminy,
- zachowanie ciągłości lokalnych „korytarzy” i „węzłów” ekologicznych (system dolin rzek i potoków, często w formie głęboko wciętych jarów i parowów, lokalne rozproszone enklawy leśne, tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz liczne niewielkie zbiorniki wodne),
- zdefiniowanie i ochrona lokalnych wartości krajobrazowo – kulturowych (zabytkowe założenia zieleni, tereny zieleni łąkowej, historyczne aleje drzew, itp.),
- stworzenie systemu ogólnodostępnych terenów gminnej zieleni urządzonej z ich akomodacją głównie do funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych; zagospodarowanie zielenią otoczenia gminnych obiektów użyteczności publicznej
- koncepcja rekreacyjno - wypoczynkowego zagospodarowania terenów przywodnych – z jednoczesnym utrzymaniem lokalnych „korytarzy” i „węzłów” ekologicznych,
- zwiększanie lesistości Gminy poprzez zalesianie i zadrzewianie gruntów rolnych o niskiej wartości bonitacyjnej,
- kontynuacja prac pielęgnacyjno-konserwatorskich w stosunku do istniejących drzew – pomników przyrody i drzew o wymiarach pomnikowych,
- zachowanie różnorodności biologicznej agrocenoz, kompleksów stawów – wdrażanie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych na obszarach wiejskich w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich: 2007 – 2013, promocja agroturystyki, kwalifikowanych form rekreacji (wędkarstwo), kwalifikowanej „turystyki przyrodniczej” (obserwacje ornitologiczne),
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory: Towarzystwo na Rzecz Ziemi w Oświęcimiu, klub ornitologiczny „Czaplon” (m.in. ochrona bociana białego, program ochrony miejsc lęgowych ptaków Ostoi Ptasiej).

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, koordynowanej przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność Gminy w tym zakresie.

Utworzenie ekologicznego systemu ochrony obszarów i obiektów przyrodniczo cennych można zaliczyć do celów krótkoterminowych w Gminy Wilamowice, natomiast pozostałe - do celów długoterminowych.

Zabezpieczenie realizacji ww. potrzeb umożliwi pozyskania środków z zewnętrznych pomocowych funduszy ekologicznych: WFOŚiGW, NFOŚiGW, oraz środków UE (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2007 – 2013, Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013).

4.1.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2013 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
OPK.1	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego Miasta i Gminy wdrażanie systemu obiektów i obszarów chronionych	OPK.1.1	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych, ochrona czynna cennych przyrodniczo obiektów i obszarów na terenie Miasta i Gminy Wilamowice	OPK.1.1.1	Objęcie ochroną prawną drzew – propozycji pomników przyrody oraz prowadzenie prac pielęgnacyjno – konserwacyjnych istniejących i proponowanych pomników przyrody	Gmina Wilamowice
				OPK.1.1.2	Opiniowanie przygotowanych planów zadań ochronnych (planów ochrony) obszarów NATURA 2000 : <u>Dolina Dolnej Soly</u> i <u>Dolna Soła</u>	Gmina Wilamowice, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, Wojewoda Śląski
				OPK.1.1.3	Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody (użytki ekologiczne) - w oparciu o sporządzoną waloryzację przyrodniczą	Gmina Wilamowice, lokalne stowarzyszenia ekologiczne
				OPK.1.1.4	Program ochrony czynnej wybranych gatunków fauny, flory, zbiorowisk roślinnych (bocian biały, wybrane gatunki ptaków wodnych, zbiorowiska łęgowe) ; idea włączenia szkół jako społecznych opiekunów nad pomnikami przyrody	Gmina Wilamowice, RZGW w Krakowie, lokalne stowarzyszenia ekologiczne, szkoły, instytucje naukowe, dyrekcje gospodarstw stawowych
				OPK.1.1.5	Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych dla rolników w ramach PROW: 2007 - 2013	Gmina Wilamowice, Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (biuro powiatowe w Bielsku - Białej)
OPK.2	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej; rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy; aktywna edukacja ekologiczna	OPK.2.1	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej	OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Wilamowice, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, GDDKiA w Warszawie, Starostwo Powiatowe w Bielsku - Białej
				OPK.2.1.2	Wzbogacanie istniejących i realizacja nowych terenów ogólnodostępnej zieleni urządzonej (parki wiejskie, zieleni wokół obiektów użyteczności publicznej, kąpieliska nadwodne)	Gmina Wilamowice, lokalne stowarzyszenia, rady sołeckie, RZGW w Krakowie, inwestorzy sektora prywatnego
				OPK.2.1.3	Rewaloryzacja zabytkowych założeń zieleni parkowej – z możliwością ich częściowej adaptacji, jako miejsca wypoczynku i rekreacji	Gmina Wilamowice, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku – Białej, zarządcy obiektów zabytkowych

				OPK.2.1.4	Realizacja platform widokowych w punktach ekspozycji widokowych na terenie gminy (dolina Soły, dolina górnej Wisły, kompleksy stawów, inne elementy krajobrazu kulturowego)	Gmina Wilamowice, lokalne stowarzyszenia Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku - Białej
				OPK.2.1.5	Proekologiczne rozwiązania w zakresie kształtowania zieleni nieurządzonej w dolinie rz. Soły oraz doliny górnej Wisły – wraz z ich dopływami	Gmina Wilamowice, Starostwo Powiatowe w Bielsku - Białej; lokalne stowarzyszenia ekologiczne; RZGW w Krakowie, Wojewoda Śląski
				OPK.2.1.6	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych i atrakcyjnych krajobrazowo oraz miejsc dziedzictwa kulturowego; (ok. 5 obiektów)	Gmina Wilamowice, organizacje ekologiczne, nadleśnictwo Andrychów
				OPK.2.1.7	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych, promujących walory środowiska przyrodniczego gminy – o charakterze cyklicznym	Gmina Wilamowice, organizacje ekologiczne, rady sołeckie

4.1.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OPK.1.1.3	Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody (użytki ekologiczne) - w oparciu o sporządzoną waloryzację przyrodniczą (2 - 3 obiekty)	2009	2013	Gmina Wilamowice	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych na terenie Miasta i Gminy Wilamowice	30	Lokalne organizacje ekologiczne, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
OPK.1.1.1	Objęcie ochroną prawną drzew – propozycji pomników przyrody oraz prowadzenie prac pielęgnacyjnych – konserwacyjnych istniejących i proponowanych pomników przyrody (drzewa wolnostojące i aleje drzew)	2009	2013	Gmina Wilamowice	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych na terenie Miasta i Gminy Wilamowice	100	Lokalne organizacje ekologiczne, rady sołeckie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
OPK.1.1.2	Opiniowanie i konsultowanie docelowego planu zadań ochronnych (planu ochrony) obszarów NATURA 2000: <u>Dolina Dolnej Soły</u> ; <u>Dolna Soła</u>	2009	2013	Gmina Wilamowice	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych na terenie Miasta i Gminy Wilamowice	50	Gmina Wilamowice, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, Wojewoda Śląski
OPK.2.1.2	Wzbogacanie istniejących i realizacja nowych	2009	2016	Gmina Wilamowice	Kształtowanie terenów zieleni	1500	Lokalne stowarzyszenia,

	terenów ogólnodostępnej zieleni urządzonej (parki wiejskie, zieleni wokół obiektów użyteczności publicznej, kąpieliska nadwodne)				urządzonej i nieurządzonej; poprawa „ estetycznego wizerunku gminy ”		rady sołeckie, inwestorzy sektora prywatnego
OPK.2.1.6	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych i atrakcyjnych krajobrazowo oraz miejsc dziedzictwa kulturowego – z wyłączeniem terenów leśnych (dolina Soły, dolina górnej Wisły, parki dworskie Gminy Wilamowice)	2009	2016	Gmina Wilamowice	Aktywna edukacja ekologiczna	200	Lokalne organizacje ekologiczne, rady sołeckie
OPK.2.1.7	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym, promujących walory środowiska przyrodniczego gminy	2009	2016	Gmina Wilamowice	Aktywna edukacja ekologiczna	150	Lokalne stowarzyszenia ekologiczne, Nadleśnictwo Andrychów, rady sołeckie
OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg gminnych, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	2009	2016	Gmina Wilamowice	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej	250	Rady sołeckie
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OPK.1.1.4	Program ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory, siedlisk przyrodniczych (wybrane gatunki ptaków Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, płazy, zbiorowiska łęgowe) ; idea włączenia szkół jako społecznych opiekunów – np. do opieki nad drzewami pomnikowymi	2009	2016	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, lokalne stowarzyszenia ekologiczne, kluby ornitologiczne	Aktywna edukacja ekologiczna i kwalifikowana turystyka przyrodnicza	500	Gmina Wilamowice, RZGW w Katowicach, rady sołeckie, Nadleśnictwo Andrychów
OPK.2.1.3	Ochrona zabytkowych założeń zieleni parkowej – z możliwością ich częściowej adaptacji, jako miejsca wypoczynku i rekreacji,	2009	2016	Zarządcy obiektów zabytkowych	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej ; poprawa „ estetycznego wizerunku ”gminy ”	750	Gmina Wilamowice, lokalne stowarzyszenia, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku – Białej
OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	2009	2016	GDDKiA w Warszawie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, inni administratorzy dróg	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej	750	Gmina Wilamowice, organizacje ekologiczne
OPK.2.1.5	Proekologiczne rozwiązania w zakresie kształtowania zieleni nieurządzonej w dolinie rz. Soły, górnej Wisły i ich dopływów	2009	2016	RZGW w Krakowie, inni administratorzy cieków wodnych, organizacje ekologiczne	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy, utrzymanie lokalnych „korytarzy ekologicznych”	1000	Gmina Wilamowice, rady sołeckie

OPK.2.1.6	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie przyrodniczo cennych terenów leśnych (Las Starowiejski)	2009	2016	Nadleśnictwo Andrychów	Aktywna edukacja ekologiczna	25	Gmina Wilamowice, lokalne organizacje ekologiczne
OPK.1.1.5	Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych dla rolników w ramach PROW: 2007 - 2013	2009	2013	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie; wzbogacanie walorów przyrodniczych gminy	500	Gmina Wilamowice, lokalne organizacje ekologiczne, rady sołeckie
RAZEM ZADANIA WŁASNE						2280	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						3525	

4.1.5 Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji programu ochrony przyrody:

- Występowanie licznych obiektów cennych pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, godnych ochrony prawnej – także, jako potencjał do zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego, zwłaszcza w kontekście dogodnej komunikacji dla mieszkańców przyległych terenów aglomeracji bielskiej i województwa małopolskiego,
- Rozwinięty system dolin rzek i potoków stanowiących korytarze ekologiczne w powiązaniu z bogatą siecią akwenów wodnych (stawów, starorzeczy),
- Potencjalne możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki oraz kwalifikowanej turystyki przyrodniczej.
- Bardzo dobre rozpoznanie walorów przyrodniczych terenu Gminy (liczne opracowania florystyczne, faunistyczne i fitosocjologiczne).
- Charakterystyczny krajobraz kulturowy z pozostałościami zabytkowych założeń zieleni parkowej i ekspozycjami widokowymi,

Ograniczenia w realizacji ww. programu (elementy ryzyka):

- Wysoki poziom zagrożenia powodziowego obszarów przyrodniczo cennych (tereny potencjalnie zalewowe w dolinie rzeki Soły, górnej Wisły i innych cieków wodnych w połączeniu z potencjalnie dużą ingerencją inwestycji hydrotechnicznych w środowisko przyrodnicze,
- Brak aktualnie wyrazistego rozpoznawalnego „elementu przyrodniczego” Gminy do wykorzystania w promocji ekologicznej np. w formie „logo” w wizualnych materiałach promocyjnych,
- Planowany podział obszarów NATURA 2000 na odrębne strefy ochronne z licznymi ograniczeniami w zakresie sposobu wykonywania zadań ochronnych, dotyczących wykazanych walorów Ostoi Ptasiej i Ostoi Siedliskowej – utrudniający ustalenie jednolitych zasad gospodarowania z planowanymi strefami funkcjonalno – przestrzennymi w m.p.z.p. Gminy Wilamowice (negatywna opinia Rady Miejskiej w Wilamowicach do projektu granic obszarów NATURA 2000 Dolina Dolnej Soły i Dolna Soła; brak wprowadzonych granic ww. obszarów w m.p.z.p.)
- Ograniczenia w zakresie realizacji inwestycji, mogących znacząco oddziaływać na obszary NATURA 2000.
- Słaba współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami ekologicznymi, prowadzącymi aktywną działalność statutową na terenie miasta i gminy,
- Niski wskaźnik lesistości gminy,
- Znikome zainteresowanie programem rolnośrodowiskowym, skierowanym do rolników w ramach PROW: 2007 – 2013.
- Brak samodzielnie funkcjonujących ogólnodostępnych terenów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- Stosunkowo niewielki udział wydatków budżetu Gminy na przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody i krajobrazu,

4.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

4.2.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

4.2.1.1 Obszary leśne

Ogólna powierzchnia lasów (gruntów leśnych, związanych z gospodarką leśną) na terenie Gminy Wilamowice – wg stanu na dzień: 31.12.2008r. - wynosi ok. 410 ha, co stanowi ok. 7 % jej powierzchni. W administracji Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Andrychów, obręb Andrychów, pozostaje ok. 125 ha, w tym: Nadleśnictwo Andrychów, obręb Andrychów – 101 ha; Nadleśnictwo Bielsko, obręb Wapienica – 23 ha; Nadleśnictwo Chrzanów – 1 ha, głównie w kompleksie leśnym w części południowo – wschodniej, graniczącej z Gminą Kęty (Pisarzowice – Harszówki) oraz w niewielkich enklawach w Starej Wsi i Heczarnowicach. Wg informacji przekazanej przez Nadleśnictwo Andrychów lasy niepaństwowe zajmują ok. 285 ha powierzchni (las prywatne – ok. 265 ha; lasy innej

własności – ok. 20 ha) – skupione są szczególnie w Pisarzowicach (ok. 100 ha) oraz Starej Wsi. Całość tych lasów z reguły występuje w dużym rozproszeniu głównie, jako niewielkie enklawy śródpolne lub na zboczach jarów i dolin rzecznych. Enklawy lasów prywatnych na terenie gminy nie mają praktycznie żadnego połączenia z kompleksami należącymi do Lasów Państwowych – co wpływa na skrajną nieracjonalność – z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia – prowadzonej gospodarki leśnej.

Istotne uzupełnienie powierzchni terenów leśnych na terenie Gminy stanowią zadrzewienia („Lz”), o łącznej powierzchni ok. 70 ha, często posiadające zbliżoną strukturę gatunkową i preferencje siedliskowe do terenów leśnych (najczęściej występują, jako rozrzucone zagajniki śródpolne w terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej lub zbiorowiska zieleni łęgowej, tworzące obudowę biologiczną Soły i górnej Wisły oraz ich dopływów, tj. potoków: Pisarzówna, Dankowka, Słonica, a także stawów hodowlanych. Zadrzewienia te i zakrzaczenia stanowią ciągi zieleni nieurządzonej w układzie pasmowym lub „wyspowym”, zwiększając pulę różnorodności biologicznej w środowisku przyrodniczym Gminy.

4.2.1.2 Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi

Zgodnie z aktualnym operatem urządzenia lasu Nadleśnictwa Andrychów (okres obowiązywania: 01.01.2005r. – 31.12.2014r.), w części, dotyczącej obrębu Andrychów niemal całość lasów na terenie Gminy Wilamowice zaliczono do „lasu świeżego”, jako dominującego typu siedliskowego lasu. W skali całego obrębu Andrychów minują:

- las mieszany wyżynny wariant typowy – ok.48% ogólnej powierzchni obrębu (w znacznej części na terenie gminy)
- las wyżynny wariant typowy – ok.44% (w znacznej części na terenie gminy).

Udział procentowy, powierzchniowy poszczególnych gatunków w strukturze drzewostanów kształtuje się następująco:

- sosna – 38%,
- dąb – 25%,
- modrzew – 25%,
- olcha – 7%.

Dominujący docelowy typ gospodarczy drzewostanu został określony, jako: modrzewiowo (10%) – dębowo (30%) – bukowy (50%). Ww. gatunki drzew stanowią optymalny skład drzewostanu – po dokonywanej obecnie przebudowie - dostosowany do warunków siedliskowo – glebowych.

Lasy obrębu Andrychów charakteryzuje znaczna zgodność składów gatunkowych drzewostanów z siedliskiem (około 85% ogólnej powierzchni), a dodatkowo przyrodnicze i ekonomiczne walory lasów obrębu potwierdza ok. 40% udział lasów 4- i więcej gatunkowych oraz 23% udział lasów w III klasie wieku (60 – 80 lat). Wszystkie drzewostany wykazują dobrą żywotność, wysoki wskaźnik zadrzewienia, stopień zwarcia, co gwarantuje stabilność ekosystemów leśnych.

Lasy na terenie obrębu Andrychów i Gminy Wilamowice wykazują zwiększony udział siedlisk lasów liściastych oraz gatunków liściastych w stosunku do średniej dla Nadleśnictwa, RDLP w Katowicach oraz województwa małopolskiego.

Dotychczasowy i planowany sposób prowadzenia gospodarki leśnej w obrębie Andrychów obejmuje następujące kategorie prac:

- wysokie pozyskanie drewna z cięć przygodnych (usuwanie posuszu dęba i świerka);
- planowe cięcia rębne;
- duży udział powierzchniowy i masowy trzebieży w użytkowaniu przedrębnym (tendencja malejąca w stosunku do wcześniejszego 10 – lecia);
- zwiększenie udziału lokalnych odnowień na otwartych powierzchniach zrębowych i pod osłoną drzewostanu,
- stały monitoring istniejącego drzewostanu nasiennego, bukowego (ok. 2,6 ha);
- melioracje agrotechniczne;
- zadania z zakresu ochrony lasu: pułapki feromonowe (brudnica mniszka), gradzenia upraw.

Wdrażany od kilkunastu lat tzw. „proekologiczny model gospodarki leśnej” w administracji Lasów Państwowych, zgodnie z wytycznymi i zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, których głównym celem jest zrównoważenie zadań z zakresu pozyskania drewna z ochroną i hodowlą lasu oraz zagospodarowaniem rekreacyjno – turystycznym i edukacją ekologiczną oraz trwałe zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej, oparty jest na:

- zachowaniu całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcji ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do natury,
- restytucji metod hodowli i ochrony lasu w celu szybszego tempa przywracania zgodności biocenozy z biotopem.

Podstawowe zalecenia, dotyczące wdrażania ww. racjonalnej gospodarki obejmują:

- pełne realizowanie typów gospodarczych drzewostanów i orientacyjnych składów gatunkowych nowozakładanych upraw,
- ochronę rzadkich typów siedliskowych lasów,
- wykorzystanie w maksymalnym stopniu odnowień naturalnych,
- zastosowanie rębni częściowych i stopniowych w celu uzyskania zróżnicowanej struktury gatunkowej, wiekowej i pionowej drzewostanów,
- dążenie do kształtowania struktury przestrzennej drzewostanów, charakteryzującej się istnieniem „biogrup drzew”,
- tworzenie we wszystkich rodzajach cięć na obrzeżach lasów, wzdłuż cieków i szerokich dróg stref ekotonowych,
- utrzymanie i ochronę enklaw gruntów nieleśnych wśród lasów.

W lasach niepaństwowych zaznacza się większy udział procentowy drzewostanów sosnowo – jodłowo – świerkowych, często w wieku ok. 80 – 100 lat, wymagających przebudowy. Na zlecenie Starostwa Powiatowego w Bielsku – Białej zlecono w 2009r. opracowanie uproszczonych planów urządzania lasów niepaństwowych na terenie Miasta i Gminy Wilamowice, które stanowią podstawowy dokument, określający niezbędne do wykonania przez właściciela lasu zadania gospodarcze i ochronne w cyklu 10 - letnim (ww. plany zostały opracowane na okres: 01.01.2009r. – 31.12.2018r.)

Zakres niezbędnych prac dotyczy głównie założenia upraw leśnych na powierzchniach zrębowych, zadań z zakresu ochrony lasu, pielęgnacji upraw drzewostanów, a także wykonania decyzji nakazanych dotyczących usuwania posuszu czynnego (nadzór nad lasami prywatnymi – w imieniu Starosty Bielskiego – prowadzi Nadleśnictwo Bielsko).

Lasy obrębu Andrychów należą do kategorii lasów ochronnych - głównie wodochronnych oraz glebochronnych, pozostających w II strefie uszkodzeń od emisji przemysłowych, a także położonych w odległości do 50 km od granic miasta – masowego wypoczynku.

Lasy na terenie Gminy Wilamowice, podobnie jak lasy Podgórze Wilamowickiego i Pogórze Śląskie, nie należą do szczególnie zagrożonych gradacją szkodników owadzych. Spośród biotycznych czynników środowiska oddziałujących na istniejące drzewostany, pojawiają się gradacje szkodników pierwotnych (zasnuja świerkowa, brudnica mniszka, wskaźnica modrzewianeczka), natomiast uaktywniły się choroby grzybowe w uprawach, młodnikach i drzewostanach starszych (głównie – huba korzeni i opieńkowa zgnilizna korzeni). W drzewostanach liściastych (głównie dębowych, jesionowo – olchowych, olchowych mieszanych), intensywne żerowanie zwójek i miernikowców wpływa na spadek przyrostu masy i owocowania drzew.

Spośród biotycznych czynników środowiska, powodujących ogólne osłabienie części istniejących drzewostanów, istotne znaczenie posiadają szkody ze strony zwierzyny płowej (jeleniowate) w uprawach, młodnikach i starszych drzewostanach liściastych (jesion, jawor, modrzew – około: 20 – 80% powierzchni danej uprawy). Ochrona upraw to głównie gradzenia, palikowanie sadzonek oraz chemiczne zabezpieczanie repelentami.

4.2.1.3 Ustalenia w zakresie prognozowania zalesiania gruntów porolnych

Lesistość gminy (ok. 7% jest przeszło 4 – krotnie niższa od średniej krajowej, województwa śląskiego oraz powiatu bielskiego (ziemskiego). Stan taki wynika ze stosunkowo dużej powierzchni terenów użytkowanych rolniczo, terenów zurbanizowanych oraz zbiorników i cieków wodnych i terenów zalewowych w dolinie Soły i górnej Wisły. Docelowe zalesienia mogłyby być teoretycznie realizowane w obrębie powierzchniowo i własnościowo rozdrobnionych użytków rolnych, częściowo trwale odłogowanych lub ekstensywnie użytkowanych, bądź w sąsiedztwie licznych pociętych fragmentów enklaw leśnych i dolin lokalnych cieków z niską zielenią łęgową i czasem – z mocno wciętymi erozyjnie stokami, głównie w zachodniej i południowej części Gminy.

Obecnie zainteresowanie właścicieli gruntów rolnych ich zalesianiem – wg informacji uzyskanych w Starostwie Powiatowym w Bielsku – Białej, Nadleśnictwie Andrychów i powiatowym biurze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – jest minimalne (praktycznie brak wniosków o opracowanie planu zalesienia i związane z tym ubieganie się o dopłaty z tytułu założenia uprawy leśnej i jej pielęgnacji).

4.2.2 Identyfikacja potrzeb

Działania władz Gminy Wilamowice na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów mają zasięg długoterminowy i powinny być spójne z podejmowanymi pracami i inicjatywami administracji Powiatu Bielskiego i służb Nadleśnictwa Andrychów. Niewielka lesistość gminy sprawia wrażenie „zubożenia” i monotoności krajobrazu – nawet pomimo jego dużych walorów krajobrazowych i fizjograficznych w obrębie doliny Soły i części pozostałych terenów Podgórza Wilamowickiego, jak również doliny górnej Wisły. Wśród priorytetów Powiatu i Gminy Wilamowice jest ochrona dziedzictwa przyrodniczego, a w ramach niego – zachowanie istniejących zasobów leśnych oraz zwiększenie powierzchni lasów i wzrost ich bioróżnorodności.

Należy wspierać prace administracji Lasów Państwowych w zakresie realizacji bieżących zapisów operatu urządzania lasu – niezbędnej do uzyskania „proekologicznego modelu” gospodarki leśnej, tj. trwałego zachowania lub odtwarzania naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej. Należy dążyć ze strony administracji powiatowej i służb nadleśnictwa – w ramach sprawowanego nadzoru – do skutecznej współpracy z właścicielami lasów prywatnych w zakresie bieżącej realizacji zapisów uproszczonych planów urządzania lasów w trakcie ich 10-letniego okresu obowiązywania.

Równocześnie należy dążyć do uzyskania statusu „lasów ochronnych” w lasach niepaństwowych poprzez stosowne zapisy w operacie urządzeniowym.

W związku z ustanowieniem obszaru NATURA 2000 *Dolina Dolnej Soły* oraz projektowanym obszarem *Dolna Soła* na terenie Gminy administracja Lasów Państwowych czynnie uczestniczy w przygotowywaniu dokumentacji, pozwalającej ocenić stan zachowania gatunków ptaków, ich miejsc gniazdowania oraz rodzajów siedlisk przyrodniczych, wymagających ochrony. Na podstawie zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nadleśnictwa sporządzały w latach 2006 i 2007 inwentaryzację gatunków roślin i zwierząt, mających znaczenie wskaźnikowe przy ocenie stanu lasów i prognozowaniu zmian w ekosystemach leśnych – będącą jednym z materiałów wykorzystanych do opracowania planu zadań ochronnych dla terenu lasów w granicach wyznaczanych obszarów NATURA 2000.

Należy podkreślić, iż zgodnie z przygotowaną nowelizacją ustawy o ochronie przyrody, na terenie zarządzanym przez PGL Lasy Państwowe i znajdującym się na Obszarze NATURA 2000, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy.

4.2.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
ZRL.1	Zachowanie istniejących zasobów leśnych oraz zwiększenie powierzchni lasów i wzrost ich bioróżnorodności	ZRL.1.1	Wdrażanie proekologicznego modelu gospodarki leśnej	ZRL.1.1.1	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych ok. 125 ha	Nadleśnictwo Andrychów
				ZRL.1.1.2	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów niebędących w administracji Lasów Państwowych - ok.285 ha	Właściciele gruntów , ARiMR biuro terenowe w Bielsku – Białej
				ZRL.1.1.3	Realizacja wytycznych „ Programu ochrony przyrody ” nadleśnictwa oraz planu zadań ochronnych (planu ochrony) obszarów NATURA 2000 (przebudowa drzewostanów, ochrona cennych ekosystemów nieleśnych, itp.)	Nadleśnictwo Andrychów, RDOŚ w Katowicach, właściciele lasów
				ZRL.1.1.4	Zalesianie gruntów porolnych, ok. 30 ha	Właściciele terenów, Nadleśnictwo Bielsko

4.2.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA KOORDYNOWANE							
ZRL.1.1.1	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych ok. 125 ha	2009	2016	Nadleśnictwo Andrychów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Miasta i Gminy	300	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach
ZRL.1.1.2.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów niebędących w administracji Lasów Państwowych - ok.285 ha	2009	2016	Starostwo Powiatowe w Bielsku - Białej, właściciele lasów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Miasta i Gminy	600	Gmina Wilamowice; Nadleśnictwo Andrychów
ZRL.1.1.3	Realizacja wytycznych „ Programu ochrony przyrody ” nadleśnictwa oraz planu zadań ochronnych (planu ochrony) obszarów NATURA 2000 (przebudowa drzewostanów, ochrona cennych ekosystemów nieleśnych, itp.)	2009	2016	Nadleśnictwo Andrychów, RDOŚ w Katowicach, właściciele lasów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie miasta i gminy	200	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach; Gmina Wilamowice; organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
ZRL.1.1.4	Zalesianie gruntów porolnych, ok. 30 ha	2009	2016	Właściciele gruntów , ARiMR biuro terenowe w Bielsku – Białej	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Miasta i Gminy	250	Gmina Wilamowice, właściciele gruntów
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						1350	

4.2.5 Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- Proekologiczny model gospodarki leśnej Nadleśnictwa Andrychów,
- Stosunkowo dobry stan zdrowotno – sanitarny drzewostanów leśnych,
- Opracowania specjalistyczne, umożliwiające właściwe uczestnictwo w konsultacjach, dotyczących przygotowywanego planu zadań ochronnych lub planu ochrony obszarów NATURA 2000,
- Łatwa dostępność przeważającej części obszarów leśnych,
- Aktualny plan urządzania lasu Nadleśnictwa Andrychów oraz praktycznie całości pozostałych lasów, niebędących w administracji Lasów Państwowych.

Ograniczenia w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów (elementy ryzyka):

- Konieczność dokonywania w przyszłości szczegółowych uzgodnień ze służbami ochrony przyrody administracji rządowej - w zakresie prowadzenia zadań ochronnych w obszarze NATURA 2000,
- Duże rozdrobnienie obszarów leśnych, pozostających poza administracją Lasów Państwowych,
- Niska świadomość właścicieli lasów prywatnych w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej,
- Znikome zainteresowanie zalesianiem gruntów porolnych.

4.3 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Dokumentami, które wyznaczają kierunki w opracowywaniu Programów Ochrony Środowiska są Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 oraz Wytoczne do sporządzania Programów ochrony środowiska zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 roku.

Zapisy w obu tych dokumentach sugerują, iż struktura POŚ powinna nawiązywać do układu zawartego w Polityce Ekologicznej. Proponuje umieszczenie w Programie, jako jeden z elementów zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii oraz w tym zakresie umieszczone zostaną podrozdziały:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

4.3.1 Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Działania przyczyniające się do zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności powinny zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi statystycznego konsumenta bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Oszczędność dóbr powinna dotyczyć wszystkich sektorów, ale koncentrować się głównie w sektorze przemysłowym, energetycznym oraz budownictwie i gospodarce komunalnej.

Działania dla racjonalizowania użytkowania wód powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wód przede wszystkim poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i praktyk rolniczych aby doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń.

Powinno się unikać nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe. Zmniejszenie wodochłonności w działaniach związanych z gospodarką wodno-ściekową realizowane jest przez zmniejszenie strat wody, poprzez modernizację ujęć, modernizację sieci wodociągowej oraz edukację ekologiczną. Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna polegać przede wszystkim na:

- ograniczeniu marnotrawstwa wody,
- stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego,

- dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody,
- podjęcia działań w celu ograniczenia strat w systemach rozprowadzania wody.

Głównym kierunkiem działań nieinwestycyjnych jest wprowadzenie normatywów zużycia wody, do pozwoleń zintegrowanych dla wodochłonnych dziedzin produkcji.

W zakresie działań inwestycyjnych zakłada się wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji i przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia w wodę ukierunkowane na zmniejszenie strat wody.

Materiałochłonność to wielkość nakładów materiałowych poniesionych na wytworzenie określonych dóbr użytkowych, wyznaczana przez ilość materiału zużytego na wytworzenie określonej wartości użytkowej. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości, a co za tym idzie likwidacji zanieczyszczeń uciążliwości i zagrożeń u źródła pozwoli na uzyskanie większych korzyści gospodarczych poprzez zmniejszenie nakładów na produkcję a w konsekwencji poprawę jakości życia mieszkańców poprzez ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych i ochrony środowiska.

Bardzo istotnym elementem jest zagospodarowywanie wycofanych z użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) zmniejszających materiałochłonność i odpadowość produkcji i poprawiających efektywność ekonomiczną procesów wytwórczych.

Energochłonność ujmuje się, jako relację wielkości zużycia energii w procesie produkcyjnym w przemyśle czy gospodarce w odniesieniu do odpowiedniej wielkości produkcji, w której uczestniczy ta energia, czyli inaczej jako relację nakładów do efektów. O poziomie energochłonności decydują głównie: struktura gałęziowa przemysłu, stosowane technologie wytwarzania, ceny energii, jakość produkcji.

Działaniom w zakresie zmniejszenia energochłonności powinno towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych. Zmianom powinna podlegać przede wszystkim struktura wykorzystania nośników energii w kierunku zwiększenia udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii. Zwiększenie udziału produkcji energii z gazu w miejsce węgla, poprawy jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej z energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów. Dla zmniejszenia energochłonności niezbędna jest wymiana urządzeń o niskiej sprawności na nowe zużywające mniej energii elektrycznej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę temu celowi służą modernizacje: ujęć wody, stacji uzdatniania, pompowni i hydroforni oraz pośrednio wymiana odcinków sieci wodociągowej znajdujących się w złym stanie technicznym, która będzie wpływać na zmniejszenie ilości tłoczonych wody.

Realizowane w ramach modernizacji obiektów termomodernizacje, polegające na ociepleniu ścian obiektów kubaturowych i wymianie stolarki również przyczynia się do zmniejszenia energochłonności przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą. W zakresie odprowadzenia i oczyszczania ścieków korzystnie wpłynie budowa kolektora kanalizacyjnego i pompowni sieciowych a także budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w terenie rozproszonym.

4.3.2 Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy.

Działania w zakresie zrównoważonego rozwoju przynoszące efekty ekologiczne – energetyczne powinny być kierowane na produkcję energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, to jest wykorzystujących naturalne źródła, jakimi są energia śpiętrzeń wodnych, promieniowania słonecznego, wód geotermalnych, biomasy i wiatru.

Z analizy uwarunkowań krajowych wynika, że w najbliższych latach wzrastać będzie wykorzystanie biomasy i siły wiatru.

Na obszarach o dużych wartościach przyrodniczych i ciekach będących siedliskiem ryb wędrownych dąży się do tego by nie lokalizować elektrowni wodnych. Przy każdej lokalizacji powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach ochrony przyrody i krajobrazu.

Uwarunkowania gminy Wilamowice do tej pory nie były szczegółowo analizowane, nie mniej jednak porównując z danymi gmin sąsiadujących, należących do powiatu bielskiego można stwierdzić, że nie ma na możliwości szerokiego zastosowania energii wiatru ze względu na małą siłę wiatrów, energia wody nie ma racji bytu ze względu na brak dużych zbiorników wody gdzie możliwe jest spiętrzanie wody. Na terenie Gminy Wilamowice ze względu na dużą powierzchnię gruntów rolnych istnieje potencjał wykorzystania biomasy, a szczególnie odpadów powstających przy produkcji i przetwarzaniu produktów roślinnych (np. słoma) oraz odchodów zwierzęcych z ferm hodowlanych. Można też rozważać uprawę roślin energetycznych.

Istnieje również możliwość wykorzystania energetycznego potencjału biomasy drzewnej. W samej gminie Wilamowice udział lasów w całkowitej powierzchni gruntów nie jest znaczny (ok. 7%), dlatego też rozważa się możliwość nawiązania współpracy w tym zakresie z innymi gminami w powiecie bielskim, które charakteryzują się znacznym potencjałem biomasy występującym w lasach (Szczyrk, Jaworze, Wilkowice).

Możliwe jest również wykorzystywanie energii słonecznej, co obserwuje się już od kilku lat wśród mieszkańców gminy. Obecnie na obszarze gminy na budynkach mieszkalnych zamontowanych jest kilkanaście sztuk kolektorów słonecznych służących do ogrzewania ciepłej wody użytkowej. W dalszym ciągu obserwuje się rozwój tego sposobu ogrzewania wody, w związku z tym przewiduje się, że w ciągu najbliższych pięciu lat liczba kolektorów powiększy się o 200%.

4.3.3 Wnioski

Mając na uwadze priorytety i zadania nakreślone w dokumentach planistycznych wyższego szczebla zaproponowano plan realizacji Programu Ochrony środowiska dla gminy Wilamowice w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych określając cele krótkoterminowe i wynikające z nich działania zmierzające do osiągnięcia celu długoterminowego.

Założone zadanie zostanie osiągnięte poprzez następujące kierunki działań ekologicznych:

- racjonalizacja użytkowania wody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Osiągnięcie określonego celu za pomocą wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Zadania ekologiczne w zakresie racjonalizacji zużycia wody prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

- ograniczenie wykorzystywania zasobów wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji rolnej),
- wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych;
- realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody).

Realizacji kierunku działania, jakim jest zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii i ze źródeł odnawialnych nastąpi poprzez następujące zadania ekologiczne:

- zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych poprzez uszczelnienie rurociągów oraz ich właściwą eksploatację,
- poprawa parametrów energetycznych budynków – termomodernizacja,
- zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.

Spełnienie tych celów i zadań przez gminę powinno koncentrować się na realizacji następujących zadań:

- Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzystania z zasobów naturalnych oraz OZE
- Ograniczenie zużycia wody i zapobieganie przenikaniu zanieczyszczeń do gleb i wód

Takie działania jak zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych nie tylko przyczynia się do zmniejszenia presji na środowisko, ale również jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie ekonomiki produkcji.

Zmniejszenie energochłonności wodochłonności i odpadowości produkcji zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

Dlatego wskazane jest uczestnictwo gminy i jej mieszkańców w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowanie energooszczędnych urządzeń, rozszerzenie działań w zakresie inwestycji termomodernizacyjnych.

Harmonogram działań w tym zakresie znajduje się w rozdziałach gospodarka wodna oraz ochrona powietrza.

4.4 Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

4.4.1 Ochrona przed powodzią i suszą

Polska, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, jest krajem o małych zasobach wody i dużych wahaniami rocznego odpływu. Powoduje to występowanie zagrożenia powodziowego oraz pojawianie się okresów suszy hydrologicznej, jako wyniku głębokiego niedoboru wody gruntowej. Ocieplenie klimatu i prawdopodobnie związane z tym zjawiskiem częste występowanie anomalii pogodowych powoduje zwiększenie częstotliwości pojawiania się zjawisk ekstremalnych.

4.4.1.1 Ochrona przed powodzią

Prawo wodne (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.), które weszło w życie 1 stycznia 2002 r., reguluje zagadnienia dotyczące ochrony przeciwpowodziowej. Uregulowania obejmują m.in.: zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, racjonalne retencionowanie wód i użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami oraz kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych. Ustawa zawiera również zapisy dotyczące prac ratowniczych i zabezpieczających oraz kompetencji i obowiązków urzędów i instytucji zajmujących się ochroną przeciwpowodziową oraz zarządzających ciekami wodnymi. Z kolei ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U.02.62.558) definiuje stan klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej i awarii technicznej, określa warunki jego wprowadzenia i obszar, na którym może zostać wprowadzony oraz prawa i obowiązki organów władz oraz obywateli.

Prawo wodne stanowi, że ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Gmina Wilamowice położona jest na obszarze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach t.j. RZGW (częściowo w regionie wodnym Małej Wisły i częściowo w regionie Górnej Wisły) oraz w pewnej części na obszarze działania RZGW w Krakowie. W ramach ochrony przed powodzią w strukturach RZGW wyodrębniono Ośrodki Koordynacyjno – Informacyjne Ostry Przeciwpowodziowej, w których prowadzone są przede wszystkim podstawowe działania związane z tą ochroną. Działania te, realizowane również na terenie Gminy, prowadziły i w dalszym ciągu prowadzą do zmniejszenia tragicznych skutków wystąpienia ewentualnych powodzi w tym rejonie.

Zasięg działania RZGW w Gliwicach przedstawiono na poniższym rysunku.

Źródło: www.rzgwgliwice.pl

Legenda:

- granica ziemi
- granica województw
- granica RZGW w Krakowie
- ciek
- miasta

Źródło: www.krakow.rzgw.gov.pl

45

zagrożenia powodziowego (dochodzi do wylewów, co prowadzi do lokalnych podtopień dróg i pól uprawnych). Równocześnie na terenie Gminy obserwuje się występowanie terenów podmokłych w pobliżu stawów hodowlanych.

Pomimo równinnego charakteru doliny Soły na terenie Gminy posiada ona wszystkie cechy rzeki górskiej, na które składają się spadek i ukształtowanie koryta, zmienność i tempo wahań stanów wody i przepływów. Wahania stanów wody w Sole regulowane są działaniem kaskady zbiorników wodnych Tresna-Porąbka-Czaniec. W ciągu całego roku zapewniają one utrzymanie w korycie przepływu biologicznie nienaruszalnego. Działanie zbiorników nie zapewnia jednak pełnej ochrony przed powodzią.

Rodzaje zagrożeń powodziowych na terenie Gminy Wilamowice:

- przybory wody w skutek długotrwałych opadów (deszcze frontalne) i gwałtowne topnienie śniegu,
- zatrzymanie odpływu wody z drobnych cieków wodnych (rowy odwadniające) na skutek zamkniętych śluz wałowych przy wysokich stanach wody w potokach,
- blokowanie spływu wody przez zatory śryżowe i lodowe,
- opady nawalne powodujące gwałtowny przybór wód głównie na terenach o małej chłonności wody,
- nieszczelność wałów i urządzeń hydrotechnicznych,
- cofki wody w obwałowanych dopływach rzek głównych,
- awarie urządzeń hydrotechnicznych.

Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego wymaga ścisłej współpracy Gminy z administratorami wszystkich urządzeń melioracji podstawowych położonych na terenie Gminy. Najistotniejsza jest modernizacja obwałowań oraz korekta profili koryt cieków powierzchniowych. W pierwszej kolejności należy objąć ochroną te odcinki, na których w terenach zalewowych znajdują się obiekty budowlane, odcinki dróg itp. Pozostałe dna dolinne (przeważnie zagospodarowane, jako łąki) należałoby pozostawić, jako tereny zalewowe wyłączone z zabudowy

4.4.1.2 Ochrona przed suszą

Susze spowodowane są długotrwałym ograniczeniem opadów. Jeśli w Polsce, w okresie wegetacyjnym, przez 20 dni nie ma opadów, uznaje się, że nastąpił początek suszy atmosferycznej. Dalszy brak opadów powoduje suszę glebową, która wpływa niekorzystnie na wzrost roślin. Nawet, jeśli w tym czasie opady są minimalne, efekty suszy glebowej mogą zostać złagodzone, lecz mimo to susza może przejść w stan suszy hydrologicznej. Susze atmosferyczna i glebowa zanikają stosunkowo szybko, natomiast susza hydrologiczna, której efektem jest niżówka hydrologiczna, (czyli obniżenie się poziomu wód powierzchniowych i podziemnych) trwa na ogół długo, nawet kilka sezonów, bowiem odbudowa zasobów wodnych wymaga obfitych oraz długotrwałych opadów deszczu i śniegu. Rozpatrując zjawisko suszy w kategoriach poza przyrodniczych, możemy mówić również o suszy społeczno-ekonomicznej. Brak wody w rzekach i obniżenie się poziomu wód gruntowych, będące skutkiem suszy, mają bardzo poważne konsekwencje dla całej gospodarki, szczególnie tych gałęzi przemysłu, które potrzebują większych ilości wody. Konieczne jest uwzględnianie wystąpienia suszy w planach reagowania kryzysowego, opracowywanych na wszystkich szczeblach administracji. Jednym z ważnych elementów takiego planu jest rozwiązanie sposobów reglamentowania wody dla różnych stopni zagrożenia suszą.

W zakresie ochrony przed suszą meteorologiczną nie istnieje system zabezpieczeń. Możliwe jest natomiast łagodzenie jej skutków dla środowiska gruntowo-wodnego. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań w zakresie retencji powierzchniowej i podziemnej, w tym małej retencji (tereny trwałych użytków zielonych, łąki, obniżenia terenowe z uwagi na pokrywą roślinną względnie dobrze zniosą krótkotrwałe okresy zalewowe) oraz zwiększanie lesistości dorzecza. Istotna jest również racjonalizacja zużycia wody i zachowania jej dobrej, jakości, a także inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych.

4.4.2 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
<i>PS.1</i>	<i>Zmniejszenie zagrożenia powodzią i suszą</i>	<i>PS.1.1</i>	<i>Zmniejszenie ryzyka wystąpienia powodzi i suszy</i>	<i>PS 1.1.1</i>	<i>Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą</i>	<i>Gmina Wilamowice</i>
				<i>PS.1.1.2</i>	<i>Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych</i>	<i>RZGW Gliwice, RZGW Kraków, Rejonowy Związek Spółek Wodnych, Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach, Urząd Gminy Wilamowice</i>

4.4.3 Harmonogram zadań

<i>L.P.</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Termin rozpoczęcia planowany</i>	<i>Termin zakończenia planowany</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>	<i>Planowane efekty ekologiczne</i>	<i>Planowane koszty ogółem (PLN) tys.</i>	<i>Partnerzy</i>
ZADANIA WŁASNE							
<i>PS 1.1.1</i>	<i>Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą</i>	<i>2010</i>	<i>2012</i>	<i>Gmina Wilamowice</i>	<i>Ochrona przed powodzią i suszą</i>	<i>45</i>	
ZADANIA KOORDYNOWANE							
<i>PS.1.1.2</i>	<i>Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych</i>	<i>2009</i>	<i>2016</i>	<i>RZGW Gliwice, RZGW Kraków, Rejonowy Związek Spółek Wodnych, Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach, Urząd Gminy Wilamowice</i>	<i>Minimalizacja strat spowodowanych powodzią i suszą</i>	<i>Brak danych kosztowych</i>	<i>Urząd Gminy Wilamowice</i>
RAZEM ZADANIA WŁASNE						45	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						b.d.	

4.4.4 Wnioski

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice” w zakresie ochrony przed powodzią i suszą wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już przez Gminę działań.

Gmina kładzie nacisk na rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego swoich terenów i podejmuje odpowiednie działania w kierunku utrzymania właściwego stanu urządzeń melioracyjnych. Wytyczone cele i zadania środowiskowe są realizowane w ścisłej współpracy z odpowiednimi kompetentnymi jednostkami.

Ponadto Gmina powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującej się eutrofizacji wód, zwiększać retencję powierzchniową i podziemną oraz zapobiegać dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo w celu łagodzenia skutków ewentualnej suszy.

4.5 Ochrona powierzchni ziemi

Gleba – czyli pedosfera – stanowi powierzchniowa warstwę skorupy ziemskiej, objęta procesami glebotwórczymi. Gleby należą do nieodnawialnych zasobów kuli ziemskiej i spełniają szereg funkcji, przede wszystkim stanowią siedlisko wzrostu i rozwoju roślin i zwierząt oraz transformacji składników mineralnych i organicznych. Gleby charakteryzują się określonymi właściwościami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi kształtowanymi pod wpływem działania naturalnych procesów glebotwórczych oraz rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Właściwości te znajdują się w stanie określonej równowagi, która może ulegać zmianom pod wpływem tej działalności. Nieprzemyślna działalność człowieka prowadzić może do całkowitej degradacji bardzo często niemożliwej do usunięcia.

Gleba jest układem dynamicznym, a związki mineralne znajdujące się w niej ulegają ciągłym przemianom, co prowadzi do ich zwiększenia lub do ubytków, aż do całkowitego zubożenia gleby. Ubytki związków mineralnych w glebach powodowane głównie przez pobieranie składników pokarmowych przez rośliny, wypłukiwanie rozpuszczalnych składników do głębszych warstw gleby, tworzenia się pod wpływem różnych czynników związków nierozpuszczalnych, niedostępnych dla roślin.

Urodzajność gleb zależy również od odczynu gleby. Kwaśny odczyn gleby obniża jej żyzność prowadząc do degradacji urodzajności. Ze względu na różną reakcję roślin na odczyn gleb, przemiany pH mają znaczenie wskaźnikowo – porównawcze. Łatwo na tej podstawie określić potrzebę uregulowania odczynu, trudniej jednak ocenić przyczynę i stopień degradacji gleby. Jedyną metodą, która przynosi rezultaty są systematyczne pomiary odczynu pH prowadzone systematycznie w ciągu odpowiednio długiego czasu. Znaczną rolę w procesie zanieczyszczenia i degradacji środowiska odgrywają metale ciężkie. Zaliczamy do nich pierwiastki, wśród których najczęściej wymienia się kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk. Ich cechą charakterystyczną jest zdolność do systematycznego nagromadzania się w środowisku, co zwiększa intensywność oddziaływania.

Jako zasadniczy element litosfery gleba jest jednym z najważniejszych komponentów ekosystemów lądowych i wodnych. Znajomość gleb niezbędna jest w planowaniu właściwego ich wykorzystania dla potrzeb człowieka, przy założeniu zrównoważonego rozwoju. Jest ona również potrzebna dla racjonalnego użytkowania przestrzeni produkcyjnej, rejonizacji roślin uprawnych, opracowywania planów gospodarczych, układania płodozmianów i ustalania sposobu uprawy roli.

4.5.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Na powierzchni 5672 ha w gminie użytki rolne zajmują 4092 ha, co stanowi 72% powierzchni Gminy, niewielką powierzchnię jak na Gminę o wysokich walorach przyrodniczych stanowią lasy i grunty leśne – tylko około 410 ha to ok 7% powierzchni.

Dużą powierzchnię zajmują stawy rybne, posiadające na terenie Gminy Wilamowice stare tradycje. Koncentrują się one w północnej części Gminy – zawodnionej dolinie Wisły i Soły (Dankowice i Zasloe Bielańskie, gdzie zajmują powierzchnię równą prawie 100 ha) oraz na wierzchołku Pogórza Wilamowickiego, w okolicy Starej Wsi i Pisarzowic, na powierzchni około 37 ha. Wszystkich stawów rybnych na obszarze Gminy jest 165. Są to tereny użytkowane jako hodowla karpia, stanowią w sumie 335,4 ha około 4,4% powierzchni Gminy.

Szczegółowe zestawienie struktury użytkowania terenów przedstawiono w tabeli.

Tabela 3 Struktura użytkowania gruntów w Gminie

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
1	Powierzchnia całkowita Gminy Wilamowice	5672	100
2	Użytki rolne	4092	72,14
3	Grunty orne	3691	65,07
4	Łąki	238	4,20
5	Pastwiska	94	1,66
6	Sady	69	1,22
7	Lasy i grunty leśne	410	7,23
8	Stawy	335,4	2,42
9	Pozostałe	836,6	18,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Wilamowice oraz GUS 2008

Pokrywa glebowa jest powiązana z rodzajem osadów czwartorzędowych oraz warunkami klimatycznymi. Gleby występujące w gminie Wilamowice należą do następujących jednostek systematycznych: gleb autogenicznych, gleb napływowych i gleb płowych.

Na terenie gminy występują następujące typy i rodzaje gleb:

- gleby pseudobielicowe
- gleby brunatne wylugowane
- gleby brunatne deluwialne (namyte)
- mady brunatne
- mady glejowe

Do gleb autogenicznych, występujących w gminie, zalicza się gleby płowe, czyli pseudobielicowe, wytworzone z lessowatych utworów pyłowych oraz gleby brunatne. Gleby płowe to utwory przemyle, w których część frakcji spławianych z próchnicą przemieszcza się w głąb, tworząc zwarty nisko przepuszczalny poziom ilasty. Ten typ genetyczny rozwinął się na spłaszczeniach wierzchowinowych i stokach o małym nachyleniu (6°). Największą powierzchnię zajmują bielicowe i pseudobielicowe w Wilamowicach, Pisarzowicach, i Starej Wsi, mniejszy udział mają zaś w Hecznarowicach i Zasolu Bielańskim. Tworzą kompleksy pszenno dobry, żytni bardzo dobry i żytni słaby, zbożowo – pastewny mocny. W skali całej gminy jest to dominujący typ gleby, stanowiący 78 % gruntów ornych. W środowisku lasów mieszanych i liściastych, na podłożu utworów pyłowych powstały gleby brunatne. W procesie glebotwórczym, w wyniku rozkładu minerałów uwalniane są związki żelaza, nadające tym glebom rdzawo – brunatny kolor. Gleby te tworzą kompleks przydatności rolniczej pszenno dobry, zbożowo – pastewny mocny i użytki zielone średnie.

Gleby te występują płatami lub wąskimi pasami w Dankowicach i Zasolu Bielańskim. W okolicach Wilamowic są płytkie, często zalesione. W skali całej gminy stanowią 11 % arealu.

Do kategorii gleb napływowych należą gleby aluwialne – mady rzeczne z charakterystycznym warstwowaniem, odpowiadającym poszczególnym zalewom rzeczny.

Gleby występujące w dolinie Wisły i dolnym odcinku doliny Dankówki zalicza się do mad terenów równinnych. W ich skład wchodzi gliny lekkie i pyły oraz piaski i żwiry. Dolinę Soły, Pisarzówki i górną część doliny Dankówki wyścielają mady terenów podgórskich, nieco lżejsze od nizinnych, czasem szkieletowe z otoczkami skał fliszowych. Wartość użytkowa mad jest zróżnicowana. Tworzą kompleks użytków zielonych średnich, są to gleby ciężkie do uprawy mechanicznej.

Na terenach podmokłych, szczególnie w Kotlinie Oświęcimskiej w sąsiedztwie koryt Wisły Soły i Dankówki oraz w lokalnych zagłębieniach terenowych występują enklawy gleb hydrogenicznych i semihydrogenicznych. Ze względu na nadmiar wilgoci, związanym z wysokim poziomem wód gruntowych, w glebach tych występują warunki dla procesów glejowych. Ich efektem jest istnienie poziomu w glebie o zabarwieniu niebieskawym i zielonkawym, będących skutkiem redukcji związków żelaza.

Gleby występujące na terenie Gminy odznaczają się wysoką wartością bonitacyjną. Przewyższają gleby klas bonitacyjnych IIIB i IVa. Zajmują one około 80% powierzchni gruntów ornych. Powierzchnia gleb najwyższych klas bonitacyjnych II i IIIa jest niewielka. Występują w niewielkich płatach w Pisarzowicach.

Grunty najniższych klas bonitacyjnych V i VI zajmują również niewielkie powierzchnie i występują w Dolinie Soły i Pisarzówki.

Gospodarstwa rolne funkcjonujące na obszarze Gminy Wilamowice są mocno rozdrobnione, dużą część, bo około 60% stanowią tereny zwane działkami rolne. Około 35% jest gospodarstw małych o powierzchni 1-2 ha, natomiast większych gospodarstw o powierzchni od 2 ha do 5 ha jest tylko 5%, niecałe 2% stanowią gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha.

Znaczącym kierunkiem produkcji zwierzęcej jest produkcja ryb, zajmuje się nią około 50% producentów indywidualnych oraz wszystkie gospodarstwa spółdzielcze.

Aktualnie powierzchnia zasiewów wynosi około 3032 ha, uprawia się głównie:

- pszenicę,
- jęczmień,
- owies,
- ziemniaki,
- buraki cukrowe,
- rzepak,
- rzepik,
- rośliny pastewne.

Na obszarze gminy Wilamowice w 1995 roku przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w Gliwicach zostały przeprowadzone badania gleb użytków rolnych. Przedmiotem badań było wykonanie pomiarów:

- zawartości metali ciężkich ołowiu, kadmu, niklu, cynku,
- określenie zawartości próchnicy w badanych próbkach
- określenie odczynu pH gleb,
- określenie zasobności w fosfor, potas i magnez.

Z przeprowadzonych badań wynika, że większość gleb ma zerowy stopień zanieczyszczenia, co oznacza, że gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy rolnicze z zasadami racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej lub pierwszy stopień zanieczyszczenia metalami ciężkimi, co oznacza, że ograniczeniem są jedynie uprawy warzyw przeznaczonych dla niemowląt.

Tabela 4 Zanieczyszczenie gleb na terenie Gminy Wilamowice

Metal	Stopnie zanieczyszczenia gleb					
	0	I	II	III	IV	V
Ołów	95%	5%	0%	0%	0%	0%
Kadm	19%	62%	19%	0%	0%	0%
Cynk	29%	71%	0%	0%	0%	0%
Nikiel	100%	0%	0%	0%	0%	0%

Źródło: Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, 1995

W ramach poprawy kondycji gleb gmina Wilamowice w ostatnich kilku latach przeprowadziła akcje wapnowania gleb, na terenach gdzie było to wskazane, ale nie niezbędne.

Odpowiedni odczyn gleb zapobiega uwalnianiu metali ciężkich i przedstawianiu się ich do ziemiopłodów, czyli żywości i pasz. Intensywność pobierania metali ciężkich przez rośliny maleje w miarę wzrostu wartości, pH, dlatego tak ważnym zabiegiem agrochemicznym jest wapnowanie gleb.

4.5.2 Identyfikacja potrzeb

Oceniając środowisko przyrodnicze gminy Wilamowice można stwierdzić, że w ciągu ostatnich czterech lat pod względem, jakości gleb stan się nie zmienił, nie mniej jednak powinno się w dalszym ciągu podejmować środki przeciwdziałające chemicznym skażeniom gleb. W tym celu należy prowadzić ścisłą

kontrolę stosowania środków ochrony roślin i nawożenia gruntów rolnych. Istotnym jest także przeprowadzenie badań gleb na zawartość metali ciężkich i kontrola odczynu pH.

Należy doprowadzić do odbudowy biologicznej terenu za pomocą zabiegów fitomelioracyjnych, przywrócić rangę zabiegom agrotechnicznym, rozwinąć biologiczne metody ochrony roślin, stosować metody integrowane, tj. łączące zabiegi agrotechniczne, biologiczne i chemiczne.

Właściwa polityka rolna powinna również uwzględniać działania zapobiegawcze polegające na odpowiednim zagospodarowaniu wąwozów i stoków wzniesień, stosowaniu odpowiednich płodozmianów, stosowanie zadrzewień i zakrzaceń, a także stałe utrzymywanie gleby pod pokrywą roślinną.

Ponadto w Gminie Wilamowice istnieją tereny, na których ma szansę rozwinąć się działalność agroturystyczną, na którą wciąż wzrasta zapotrzebowanie wśród konsumentów.

Małe gospodarstwa rodzinne, bo głównie w takich prowadzona jest produkcja rolnicza metodą ekologiczną, są miejscem kultywowania rodzimych tradycji, edukacji ekologicznej młodzieży i miejscem wypoczynku turystów.

Rolnictwo wymaga stałego wspierania ze strony Gminy, podaż produktów rolnych stale się zmienia i wymusza na rolnikach stałą dbałość o jakość produktów rolnych. W modzie są ekologiczne warzywa i owoce. Gmina Wilamowice posiada również doskonałe warunki do rozwoju turystyki i sportu, a także agroturystyki. Tereny Gminy położone są w niedużej odległości od większych miast Aglomeracji Śląskiej, dlatego turystyka letnia, zimowa i weekendowa ma szansę rozwoju. Gmina ma wiele potencjalnych możliwości zagospodarowania wolnego czasu turystów, jest to między innymi jeździectwo, wędkarstwo, wędrowniki piesze i inne.

Możliwym rozwiązaniem dla terenów rolnych leżących odłogiem lub nienadających się do produkcji rolniczej ze względu na zanieczyszczenie metalami ciężkimi jest uprawa roślin energetycznych, takich jak: wierzba wiciowa, malwa pensylwańska czy rzepak. Rośliny te są źródłem ekologicznego paliwa, które przyczynia się do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza. Plantacje takie przyczyniają się również do ograniczenia procesów erozyjnych gleb. Rolnicy powinni w swoich gospodarstwach dążyć do wprowadzenia Zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, opracowanego i przyjętego w 2001 roku, czyli programu działań, który zawierałby cykl działań w formie szkoleń i działań edukacyjnych dla rolników i producentów żywności obejmujących również praktyki. Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych zapobiega popełnianiu wykroczeń, kształtuje właściwą postawę rolników wobec obowiązującego prawa oraz uczy jak ograniczać ujemne oddziaływanie rolnictwa na środowisko.

Ważnym zadaniem w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin przez samych rolników. Realizacja tych zadań przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia i niepotrzebnej degradacji środowiska glebowego na terenie gminy.

Zadaniem, które zarówno teraz, jak i w przyszłości może się przyczynić do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska jest edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży. Zadanie to będzie realizowane przez Urząd Gminy, a także Szkoły i Przedszkola na terenie gminy Wilamowice.

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
<i>OG.1</i>	<i>Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych</i>	<i>OG.1.1.</i>	<i>Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny</i>	<i>OG.1.1.1</i>	<i>Modernizacja i poprawa struktury towarowych gospodarstw rolnych</i>	<i>Gmina Wilamowice</i>
				<i>OG.1.1.2</i>	<i>Aktualizacja map glebowych</i>	<i>Urząd Wojewódzki</i>
				<i>OG.1.1.3</i>	<i>Promocja i dofinansowanie uczestnictwa rolników w imprezach branżowych oraz tworzenia grup producenckich</i>	<i>Gmina Wilamowice</i>
				<i>OG.1.1.4</i>	<i>Organizacja wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi</i>	<i>Gmina Wilamowice organizacje ekologiczne</i>
				<i>OG.1.1.5</i>	<i>Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego</i>	<i>ODR</i>
		<i>OG.1.2</i>	<i>Przywrócenie wartości biologicznych gleb</i>	<i>OG1.2.1</i>	<i>Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo</i>	<i>Gmina Wilamowice</i>
				<i>OG1.2.2</i>	<i>Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne</i>	<i>Gmina Wilamowice, organizacje ekologiczne</i>

4.5.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OG.1.1.1	Modernizacja i poprawa struktury towarowych gospodarstw rolnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	Zachowanie różnorodności biologicznej	65	Właściciele gospodarstw rolnych, ODR
OG.1.1.3	Promocja i dofinansowanie uczestnictwa rolników w imprezach branżowych oraz tworzenia grup producenckich	2009	2016	Gmina Wilamowice	Stałe samodoskonalenie rolników	40	Właściciele gospodarstw rolnych,
OG.1.1.4	Organizowanie wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi	2009	2016	Gmina Wilamowice organizacje ekologiczne	Wyrabianie w dzieciach i młodzieży świadomości ekologicznej, doskonalenie wiedzy dorosłych	60	organizacje ekologiczne
OG1.2.1	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	2009	2016	Gmina Wilamowice	Kontrola stanu gleb	50	ODR, rolnicy
OG1.2.2	Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	2009	2016	Gmina Wilamowice organizacje ekologiczne	Zachowanie właściwości gleb, przeciwdziałanie zubożeniu gleby	20	ODR, Stowarzyszenia ekologiczne, rolnicy
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OG.1.1.2	Aktualizacja map glebowych	2009	2016	Urząd Wojewódzki	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	50	Gmina Wilamowice
OG.1.1.5	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	2009	2016	ODR	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	20	Gmina Wilamowice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						235	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						70	

4.5.5 Wnioski

Stan gleb wywiera bezpośredni wpływ szczególnie na obszarze gminy, która ma korzystne warunki do produkcji rolniczo – hodowlanej, na inne elementy środowiska jak stan wód, przydatność rolniczą, różnorodność florystyczną i architekturę krajobrazu, a także na zdrowotność jej mieszkańców, dlatego też, ochrona gruntów jest bardzo istotnym elementem ochrony środowiska.

W ramach pielęgnacji walorów glebowych należy:

- Kształtować właściwy odczyn gleb. Istnieje potrzeba monitoringu stanu gleb pod względem kwasowości periodycznie, co 3-5 lat.
- Zwiększać lesistość. Przedsięwzięcie to wpływa zarówno, na jakość gleb, jak również na walory, jakości powietrza i krajobrazu.
- ograniczać procesy erozyjne poprzez zwiększenie udziału upraw alternatywnych, która podczas spalania wnosi znacznie mniej zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery, w związku, z czym ograniczania zanieczyszczenie środowiska.
- Promować restrukturyzację rolnictwa z uwzględnieniem kierunku ekologizacji.

4.6 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 1994, nr 27, poz. 96 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów złóż poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Dla prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody (tj., między innymi, kopalinami) ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów. Również podjęcie działalności w zakresie wydobywania kopalin jest uzależnione, przez możliwość odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, od Rady Gminy, która podejmuje uchwały o zmianie planu oraz od społeczności lokalnej, która na tym etapie może wносить uwagi i protesty.

4.6.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Na obszarze Gminy Wilamowice występują udokumentowane złoża surowców mineralnych:

- złoża metanu w pokładach węgla kamiennego Silesia Głęboka i Silesia Dankowice – Jawiszowice – obecnie nieeksploatowane,
- złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej Pisarzowice II poziom – zasoby wyeksploatowane.

W latach dziewięćdziesiątych na obszarze gminy Wilamowice zostały przeprowadzone badania geofizyczne z ich wyników można stwierdzić z dużym prawdopodobieństwem, że na terenie Gminy występują złoża wód geotermalnych. Badania te miały charakter wstępnych i wymagają uzupełnienia i dalszego rozpoznania zasobów wód geotermalnych. Ocenia się, że średnia temperatura wody złożowej na głębokości 2000 m waha się w granicach 75-80°C, a na głębokości 3000 m sięga 95°C. Szacunkowe zasoby tych wód wynoszą około 7km³.

Energia geotermalna mogłaby być wykorzystana do całorocznego wytwarzania ciepłej wody użytkowej w sieciach lokalnych. Energia ta może być również wykorzystana w sadownictwie, ogrodnictwie, lub przetwórstwie spożywczym, balneologii i rekreacji, a także, co szczególnie istotnej dla podgrzania wody w licznych stawach hodowlanych.

4.6.2 Identyfikacja potrzeb

W zakresie ochrony zasobów kopalin główną potrzebą jest wykorzystanie zasobów surowców w granicach udokumentowania, a po zakończonej eksploatacji skuteczne zagospodarowanie lub rekultywacja terenów. Obowiązki te w głównej mierze ciąży na użytkowniku złoża.

W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane, złoża zabezpiecza się, jako zaplecze surowcowe.

Ochrona taka powinna polegać na uwzględnieniu tych terenów w planach zagospodarowania przestrzennego w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych jest przeprowadzana w zależności od charakteru wyrobiska w kierunku wodnym lub leśnym.

Występowanie na terenie gminy zasobów surowców kopalnych jest obowiązkiem w postaci kontroli użytkującego złoża i dokładania wszelkich starań, aby eksploatacja i późniejsza rekultywacja zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony zasobów naturalnych. Przestrzeganie obowiązującego prawa w tym zakresie ogranicza niekorzystny wpływ eksploatacji na środowisko podczas wydobywania surowców, a także gwarantuje pozostawienie terenu w stanie poprzednim lub doprowadzenie do stanu zastępczego. Istotną potrzebą na terenie gminy jest okresowa kontrola podmiotów użytkujących złoża oraz monitorowanie i prawidłowe użytkowania złóż pod kątem ochrony zasobów kopalnych.

4.6.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OZK.1	Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie w koordynacji z planami rozwoju regionu.	OZK.1.1.	Zagospodarowanie terenów nieeksploatowanych złóż w sposób racjonalny	OZK.1.1.1	Wprowadzenie zapisów w PZP gminy o niezagospodarowywaniu terenów nieeksploatowanych złóż	Gmina Wilamowice
				OZK.1.1.2	Prawidłowa eksploatacja złóż surowców mineralnych	Firmy posiadające koncesję na eksploatację
		OG.1.2	Skuteczna rekultywacja terenów poeksploacyjnych	OZK.1.2.1	Rekultywacja zgodna z obowiązującym prawem po zakończeniu eksploatacji złóż	Firmy posiadające koncesję na eksploatację

4.6.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OZK.1.1.1	Wprowadzenie zapisów w PZP gminy o niezagospodarowywaniu terenów nieeksploatowanych złóż	2009	2010	Gmina Wilamowice	Ochrona surowców nieeksploatowanych	2	Firmy posiadające koncesję na eksploatację
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OZK.1.1.2	Prawidłowa eksploatacja złóż surowców mineralnych oraz po jej zakończeniu zgodna z obowiązującym prawem rekultywacja	2009	2016	Firmy posiadające koncesję na eksploatację	Ochrona zasobów kopalin	b.d	
RAZEM ZADANIA WŁASNE						2	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						-	

4.6.5 Wnioski

Jakość terenów położonych na obszarze gminy w części zależy od warunków naturalnych i ukształtowania terenu, ogromny jednak wpływ na stan powierzchni ziemi ma człowiek i jego racjonalne bądź lekkomyślne i nierozważne postępowanie wynikające w dużej mierze z nieznajomości obowiązujących przepisów. Dlatego tak ważnym jest, aby korzystanie z warunków naturalnych takich jak w tym przypadku surowce mineralne odbywało się w zgodzie z przepisami i racjonalnym myśleniem, które nakazuje zostawić teren w takim stanie porównywalnym do tego przed eksploatacją. Zadanie to należy do firm, które prowadziły wydobywanie złóż.

Natomiast organy samorządowe mają możliwość ochrony nieużytkowanych zasobów poprzez stosowne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego.

jest potok Łękawka. Natomiast prawobrzeżnym dopływem Wisły, zasilającym Stawy Dankowickie jest potok Dankówka. Dopływ Dankówki - Faracka Dolina odwadnia Podlesie Dankowskie i płynie wzdłuż fragmentu północnej granicy Gminy.

Duże znaczenie w obiegu wody mają kompleksy powierzchniowych zbiorników wodnych. Duża gęstość sieci rzecznej stwarza dogodne warunki do występowania wód powierzchniowych stojących w formie zbiorników naturalnych i sztucznych. Zbiorniki sztuczne tworzą stawy rybne, posiadające tu stare tradycje. Koncentrują się one w północnej części Gminy – zawodnionej dolinie Wisły i Soły (Dankowice i Bielańskie Zasole, gdzie zajmują powierzchnię równą prawie 100 ha) oraz na wierzcholinie Podgórze Wilamowickiego, w okolicy Starej Wsi i Pisarzowic, na powierzchni około 37 ha. Często znajdują się one na poziomie wód gruntowych i są przez nie zasilane. Zbiorniki naturalne występują wzdłuż meandrującej Wisły i Soły w formie starorzeczy – wiślik i solisk, często będących już w stadium zaniku. Do najważniejszych zbiorników wodnych na terenie Gminy należą:

- stawy: Młyński, Czarny, Filik, Żabiok, wzdłuż których koncentruje się zabudowa Starej Wsi,
- stawy: Foksowiec, Staronowy, Duży Dankowski, Mały Dankowski, Antoni, Przygoniec i Młyński, zlokalizowane w rejonie Dankowic,
- stawy Leżaje, znajdujące się w rejonie Wilamowic,
- stawy Krzemieniowe, występujące w rejonie Pisarzowic.

Stawy te pełnią funkcję gospodarczą będąc podstawą gospodarstw rybackich oraz niektóre z nich funkcję rekreacyjną.¹

Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2007-2009 w zakresie wód powierzchniowych realizowany jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. System monitoringu tych wód oraz systemu klasyfikacji ich stanu ekologicznego i chemicznego wdrażany jest stopniowo, do końca roku 2009 będzie odpowiadał w pełni wymaganiom Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo-komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.²

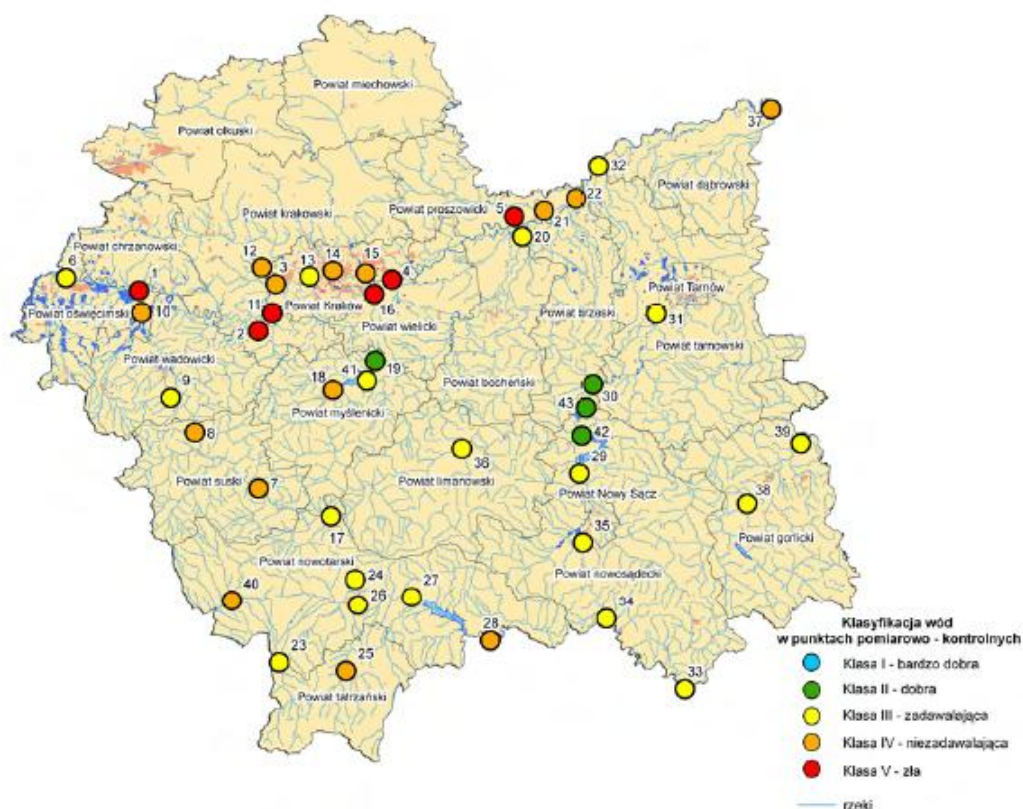
Spośród cieków przepływających przez teren Gminy Wilamowice monitoringiem wód powierzchniowych objęta jest rzeka Soła oraz rzeka Wisła.

Badania, jakości wód rzeki Soły prowadzone są m.in. w przekrojach znajdujących się w obszarze działania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach - Ujście Soły do Zbiornika Tresna oraz poniżej Zbiornika Czaniec. Podobnie jak rzeka Wisła, która monitorowana jest poniżej ujścia Iłownicy. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie monitoruje natomiast jakość wód rzeki Soły w punkcie monitoringu diagnostycznego w Oświęcimiu (punkt nr 6). Poniższe rysunki przedstawiają w/w punkty monitoringu.

¹ „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice”, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A., Bielsko-Biała, czerwiec 2002r.

² Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, grudzień 2006

Źródło: „Stan środowiska w województwie śląskim w 2005 roku” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

Źródło: www.krakow.pios.gov.pl/publikacje/raporty/raport07/2_wody.pdf

W poniższej tabeli zestawiono wskaźniki czystości wód oznaczone w 2007 roku dla w/w punktów pomiarowych na rzece Soła i Wisła.

Tabela 5 Ocena, jakości wód powierzchniowych w punktach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego w 2007 roku

L.p.	Nazwa cieku	Kilometr rzeki	Nazwa punktu monitoringu (lokalizacja:gmina, powiat)	Klasa jakości wody w 2006r.*	Klasa jakości wody w 2007r.*	Wskaźniki występujące w IV i V klasie jakości wód w 2007 roku	
						IV klasa	V klasa
1	Soła (od Rycerki do Zbiornika Tresna)	49,9	Soła wpływ do Zbiornika Tresna (gmina żywiec, powiat żywiecki)	III (DIAG***)	III (OP**)	liczba bakterii coli typu kałowego, liczba bakterii grupy coli	-
2	Soła (od Zbiornika Czaniec do ujścia)	28,7	Soła poniżej Zbiornika w Czaniecu (gmina Porąbka, powiat bielski)	III (DIAG***)	III (OP**)	zawiesina ogólna	-
3	Soła	1,8	Oświęcim (E)	brak danych	III (DIAG***)	barwa, liczba bakterii coli typu kałowego	-
4	Wisła (od Zbiornika Goczałkowice do Białej)	37,8	Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy (gmina Goczałkowice/Czechowice, powiat pszczyński/bielski)	III (DIAG***)	III (OP**)	barwa, BZT5	-

* Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji stanu tych wód (Dz.U. nr 32, poz. 284, utraciło moc z dniem 01.01.2005r.)

** OP – monitoring operacyjny (ocena na podstawie 30 wskaźników jakości wody)

*** DIAG – monitoring diagnostyczny (ocena na podstawie 43 wskaźników jakości wody)

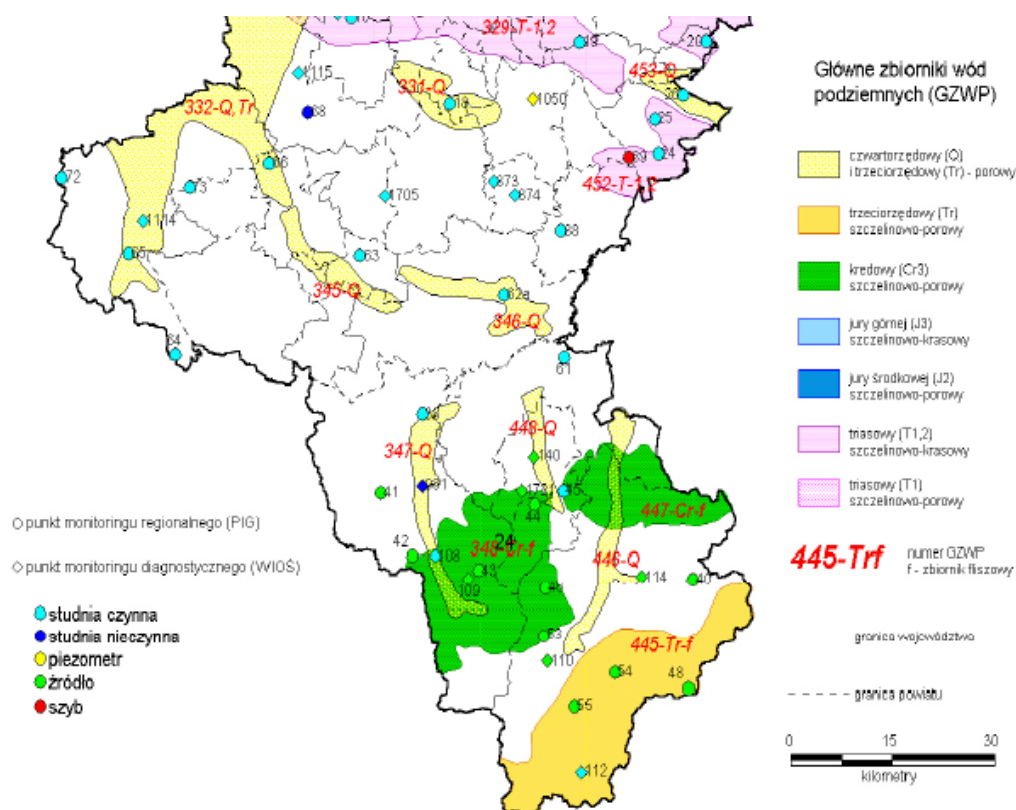
Źródło: „Informacja o stanie środowiska w 2007 roku” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, marzec 2008r. oraz www.krakow.pios.gov.pl/publikacje/raporty/raport07/2_wody.pdf

Analiza wyników badań jakości wód powierzchniowych w wybranych punktach monitoringowych wskazuje, iż rzeki Soła i Wisła przepływające przez teren Gminy Wilamowice prowadziły w 2007 roku wody zadowalającej jakości (III klasa). Wpływ na przedstawioną ocenę miały głównie wskaźniki fizykochemiczne takie jak zawiesina, barwa, związki organiczne oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne, które świadczą o zanieczyszczaniu cieków ściekami komunalnymi. Jakość wód powierzchniowych prowadzonych przez w/w rzeki w roku 2007, w porównaniu z ich jakością w roku 2006 nie uległa zmianie.

Wody podziemne

Na obszarze województwa śląskiego użytkowe wody podziemne występują w utworach czwartorzędu, trzeciorzęd, kredy, jury, triasu, karbonu i dewonu. W obrębie poszczególnych pięter wydzielone zostały użytkowe poziomy wodonośne (UPWP), a w nich główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Poniższy rysunek przedstawia lokalizację Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie województwa śląskiego w rejonie Gminy Wilamowice oraz lokalizację punktów badawczych monitoringu wód podziemnych.

Rysunek 11 Lokalizacja Głównych Zbiorników Wód Podziemnych i punktów badawczych monitoringu wód podziemnych w województwie śląskim

Źródło: Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2004-2005, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

Zasoby wód podziemnych Gminy Wilamowice nie należą do żadnego z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, większa część Gminy położona jest również poza zasięgiem Użytkowych Poziomów Wodonośnych.

UPWP występuje jedynie w rejonie Dankowic. Jest to zbiornik czwartorzędowy, związany z utworami rzecznyymi rzeki Dankówki t.j. piaskami i żwirami o średniej miąższości 6,8 m-6,9 m i średnim współczynniku filtracji 20,8-25,3 m/24h. Wody tego piętra charakteryzują się występowaniem różnych typów wód: $\text{HCO}_3\text{-Ca}$, $\text{HCO}_3\text{-SO}_4\text{-Ca}$, $\text{SO}_4\text{-HCO}_3\text{-Cl-Na}$ oraz $\text{SO}_4\text{-Cl-Na}$.

Częstym składnikiem wód w utworach czwartorzędu jest żelazo i mangan, związki azotu, fosforany, charakterystyczny jest także zapach siarkowodoru.³

Monitoring jakości wód podziemnych

Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2007-2009 w zakresie wód podziemnych realizowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. PIG prowadzi monitoring diagnostyczny obejmujący wszystkie jednolite części wód podziemnych i operacyjny obejmujący jednolite części wód zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu. WIOS prowadzi badania uzupełniające, które obejmują wody podziemne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywane do zapatrzenia ludzi w wodę do picia oraz zagrożone azotanami pochodzącymi z rolnictwa. Badania prowadzone są w oparciu o krajową sieć pomiarową pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Celem wykonywania badań jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.⁴

³ „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice”, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A., Bielsko-Biała, czerwiec 2002r.

⁴ Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, grudzień 2006

Na terenie Gminy Wilamowice nie występują obecnie stałe punkty krajowego monitoringu, jakości wód podziemnych województwa śląskiego. Analiza wyników badań, jakości wód podziemnych pobieranych z ujęć wody na terenie Gminy (cztery studnie głębinowe w Dankowicach), ujmujących wody w poziomie czwartorzędowym, wskazuje, iż często występującymi wskaźnikami degradującymi te wody są związki: żelaza i manganu, które w zasadniczy sposób rzutują na ich jakość. W związku z powyższym konieczne jest uzdatnianie ujmowanej wody na stacji uzdatniania.

5.1.1.2 Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Głównymi zagrożeniami dla wód powierzchniowych i podziemnych prowadzących wody nieodpowiadające normom są skażenia komunalne i związane z chemicznymi środkami do produkcji rolnej.

Ścieki socjalno-bytowe, pochodzące z zabudowy mieszkaniowej, odprowadzane są często do nieszczelnych osadników przydomowych bądź też lokalnie budowanymi przez mieszkańców kanałami bezpośrednio do przydrożnych rowów melioracyjnych lub cieków wodnych. Ścieki te są źródłem zanieczyszczeń wyrażającym się w związkach takich jak BZT₅, ChZT, azot amonowy i fosforany.

Dodatkowo istotnym zagrożeniem, dla jakości wód są substancje ropopochodne splukiwane podczas opadów deszczu z nawierzchni dróg, parkingów czy placów stacji paliw.

Poważne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych stanowią też związki biogenne wpływające z pól uprawnych w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.

5.1.1.3 Zaopatrzenie w wodę

Źródła zaopatrzenia w wodę Gminy Wilamowice

Zaopatrzenie w wodę sołectw Gminy Wilamowice realizowane jest głównie za pośrednictwem niżej wymienionych instytucji i źródeł:

- Ujęcie lokalne wody pitnej zlokalizowane w Dankowicach. Produkcja własna na SUW w Dankowicach (174 tys. m³/rok) – zaopatruje w wodę mieszkańców Dankowic i Starej Wsi.
- Zakup wody od następujących dostawców:
 - Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach (282 tys. m³/rok) – zakup wody dla Hydroforni Hecznarowice, zaopatrującej w wodę sołectwo Hecznarowice oraz dla Hydroforni Wilamowice zaopatrującej w wodę miasto Wilamowice i sołectwo Zasole Bielańskie, GPW zaopatruje również część sołectwa Pisarzowice,
 - Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Kętach (47 tys. m³/rok) - zaopatruje sołectwo Pisarzowice, przysiółek Harszówki i część sołectwa Hecznarowice,
 - Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMBEST” Bestwina (3,6 tys. m³/rok) - zaopatruje sołectwo Stara Wieś i przysiółek Kamieniec,⁵
- Dystrybucja wody przez „AQUA”S.A. w Bielsku-Białej - zaopatruje w wodę za pośrednictwem własnej sieci wodociągowej część sołectwa Pisarzowice. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest ze zbiornika Czaniec na rzece Sole, po uzdatnieniu w stacji wodociągowej w Kobiernicach.
- Indywidualne studnie gospodarskie (ujęcia własne wody pitnej).

Właścicielem sieci wodociągowej na większości przedmiotowego obszaru jest Gmina Wilamowice, a jej administratorem - Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach z siedzibą przy ul. Sienkiewicza 2a w Wilamowicach. Zakład ten został powołany Uchwałą Nr XIV/80/91 Rady Miasta i Gminy Wilamowice z dnia 21.VI.1991r w sprawie utworzenia Zakładu Budżetowego ZWiK w Wilamowicach. Prowadzi on działalność wodociągowo-kanalizacyjną w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Gminie Wilamowice, a w Gminie Kozy w zakresie odprowadzania ścieków. W sumie Zakład obsługuje ok. 16 000 mieszkańców.

⁵ <http://old.gmina.wilamowice.pl>

Charakterystyka ujęcia wody podziemnej oraz Stacji Uzdatniania Wody w Dankowicach

- Typ poziomu wodonośnego: ujęcie czwartorzędowe.
- Liczba studni - ujęcie składa się z czterech studni: S-1, S-2, P-2, P-3.
- Parametry studni:
 - S-1: wydajność $Q = 23,71 \text{ m}^3/\text{h}$, depresja $s = 11,5 \text{ m}$, głębokość 18 m ,
 - S-2: wydajność $Q = 24,66 \text{ m}^3/\text{h}$, depresja $s = 8,0 \text{ m}$, głębokość 17 m ,
 - P-2: wydajność $Q = 46,10 \text{ m}^3/\text{h}$, depresja $s = 6,5 \text{ m}$, głębokość 17 m ,
 - P-3: wydajność $Q = 39,80 \text{ m}^3/\text{h}$, depresja $s = 6,6 \text{ m}$, głębokość 17 m .
- Łącznie zatwierdzono zasoby eksploatacyjne w ilości $Q_{\max} = 134,27 \text{ m}^3/\text{h}$ (maksymalna całkowita wydajność ujęcia).
- Wydajność średniodobowa ujęcia $Q_{\text{śd}} = 765 \text{ m}^3/\text{d}$.⁶
- Dla studni zostały ustanowione strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej zgodnie z Decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Bielsku-Białej znak OS.I.6210/20s/95 z dnia 26.10.1995r.
- Pozwolenie wodno-prawne z dnia 28.09.2005 r. wydane przez Starostę Bielskiego, ważne do 30.09.2015 r.

Jakość ujmowanej wody nie jest dobra, a jej skład fizykochemiczny i bakteriologiczny nie spełnia wymagań obowiązujących norm, co w szczególności dotyczy przekroczenia zawartości żelaza i manganu. Z tego powodu podlega ona uzdatnianiu w Stacji Uzdatniania Wody, które umożliwia redukcję w/w zanieczyszczeń.

Stacja Uzdatniania Wody w Dankowicach dostarcza wodę do sołectw Dankowice i Stara Wieś zaopatrując ok. 5000 mieszkańców (1200 sztuk przyłączy wodociągowych).

Woda surowa czerpana jest za pomocą trzech pomp głębinowych i następnie tłoczona do budynku stacji uzdatniania wody, gdzie poddaje się ją oczyszczaniu w procesach:

- napowietrzania w mieszaczach wodno-powietrznych,
- filtracji na złożu żwirowo – katalitycznym,
- dozowania nadmanganianu,
- dezynfekcji,
- dozowania clarofosu 124.

Na terenie Starej Wsi znajdują się dodatkowo dwa zbiorniki retencyjne wyrównawcze, każdy o pojemności 300 m^3 .

Woda z ujęcia, po uzdatnieniu, jest na bieżąco badana. Wyniki wybranych badań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Wyniki badań, w zakresie fizyko-chemicznym, z SUW Dankowice, stan na dzień 12.08.2008r.

L.P.	Wskaźniki jakości wody	Jednostka	Wynik oznaczenia
1	Odczyn pH	pH	6,9
2	Barwa	mg Pt/l	5
3	Zapach	Akcept.	Akcept.
4	Przewodnictwo elektrolityczne właściwe	$\mu\text{S}/\text{cm}$	450
5	Azotany	mg NO_3/l	1,8
6	Amoniak	mg NH_4/l	0,00
7	Żelazo ogólne	mg Fe /l	0,20
8	Mangan	mval Mn /l	0,04

Źródło: Dane <http://bip.wilamowice.pl> (raport z badań nr 158/2008, pobór próbek Dankowice-Przedszkole, Laboratorium GPW S.A. SUW „Czaniec”)

⁶ Pozwolenie wodno-prawne z dnia 28.09.2005 r. wydane przez Starostę Bielskiego

Jakość wody do picia w Polsce jest aktualnie uregulowana przepisami prawnymi zawartymi w Ustawie z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz.U. z 2006r nr 123 poz.858) oraz Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. nr 61 poz.417). Zgodnie z zapisami w/w aktów prawnych, w przebadanym zakresie fizyko-chemicznym, badana woda odpowiada warunkom sanitarnym i może być używana do picia i na potrzeby gospodarcze.

Charakterystyka sieci wodociągowej

Stopień zwodociągowania Gminy Wilamowice wynosi niemal 100%. Sieć wodociągowa zaopatruje w wodę 3021 odbiorców wody (w tym 44 odbiorców na terenie gminy Kęty), co oznacza, że obsługuje około 12084 mieszkańców Gminy. Łączna długość sieci wraz z przyłączami wodociągowymi wynosi ok. 188,8 km.⁷

W poniższej tabeli zestawiono podstawowe dane dotyczące sieci i przyłączy wodociągowych.

Tabela 7 Charakterystyka sieci wodociągowej Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach

L.p.	Łączna długość sieci z przyłączami [m]	Sieć wodociągowa						Przyłącza wod.
		Długość sieci Ø40mm PVC [m]	Długość sieci Ø50mm-Ø60mm PVC [m]	Długość sieci Ø90mm PVC [m]	Długość sieci Ø110mm PVC [m]	Długość sieci Ø160mm PVC [m]	Długość sieci Ø225mm PVC [m]	Długość przyłączy Ø32mm [m]
1	188 833,5	13 797,8	58 168,2	9 146,5	26 965	50 250	25 209	5 297

Źródło: Dane Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach z dnia 09.06.2009r.

Stan sieci wodociągowej jest zadowalający. Przeważają rurociągi PCV, stanowiące około 94% całkowitej długości sieci. Występujące straty wody w sieci wodociągowej na terenie Gminy Wilamowice kształtują się na poziomie ok. 18%. Powodowane są one złym stanem technicznym istniejącej, awaryjnej sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych, które wymagają sukcesywnej wymiany i renowacji.

Struktura zużycia wody w Gminie

Poniższa tabela obrazuje strukturę zużycia wody w Gminie Wilamowice.

Tabela 8 Struktura zużycia wody w Gminie Wilamowice

L.P	Gmina Wilamowice	Zużycie wody [m³/rok]	Źródło wody
1	Hecznarowice	69 200	GPW Katowice
2	Pisarzowice	33 290	GPW Katowice
3	Stara Wieś	56 100	SUW Dankowice
4	Dankowice	88 000	SUW Dankowice
5	Miasto Wilamowice	110 000	GPW Katowice
6	Zasole Bielańskie	22 800	GPW Katowice
Razem		379 390	

Źródło: Dane Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach z dnia 09.06.2009r.

⁷ Dane Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach

5.1.1.4 Odprowadzanie ścieków

Charakterystyka gospodarki ściekowej prowadzonej na terenie Gminy Wilamowice

Odprowadzanie ścieków z sołectw Gminy Wilamowice realizowane jest za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej będącej w administracji Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach.

Stopień wyposażenia Gminy w sieć kanalizacji sanitarnej jest obecnie zadowalający (47%). Aktualnie do sieci kanalizacyjnej odprowadzane są ścieki z 1915 budynków oraz 67 zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 130,806 km, a przyłączy – 59,9 km. Wiek sieci oscyluje w granicach od 4 do 14 lat.

Ścieki z terenów skanalizowanych odprowadzane są na istniejące Oczyszczalnie Ścieków w Pisarzowicach, Dankowicach i Zasolu Bielańskim. Pozostałe ścieki komunalne odprowadzane są do przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do w/w oczyszczalni. Najczęstszym jednak sposobem odprowadzenia ścieków z indywidualnej zabudowy mieszkaniowej jest ich utylizacja na miejscu – nierejestrowana. Ścieki trafiają do gruntu i cieków powierzchniowych.

Oczyszczalnia ścieków w Pisarzowicach wraz z systemem sieci kanalizacji sanitarnej obejmuje swoim zasięgiem również Gminę Kozy. W poniższej tabeli zestawiono podstawowe dane dotyczące sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej będącej w administracji Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach.

Tabela 9 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach

L.p.	Obszar	Długość sieci kanalizacyjnej [m]		Długość przyłączy kan. [m]	Ilość pompowni ścieków [szt]	Liczba podłączonych budynków [szt]	Liczba podłączonych zakładów [szt]	Ilość ścieków dowożonych [m³/rok]
		Łącznie	W tym kanały tłoczne					
Oczyszczalnia ścieków w Pisarzowicach								
1	Pisarzowice	42 900		17 900	1	675	25	300
2	Heczmarowice	21 125	4	6 600	1	254	6	150
3	Gmina Kozy	49 296		16 555	1	836		30
Oczyszczalnia ścieków w Dankowicach								
4	Dankowice	15 615		8 000	4	227	8	50
5	Stara Wieś	bd	bd	bd	1	44		100
Oczyszczalnia ścieków w Zasolu Bielańskim								
6	Zasole Bielańskie	16 700		8 400	1	89	3	100
7	Miasto Wilamowice	34 466	5	19 000	1	626	25	150

Źródło: Dane Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach z dnia 09.06.2009r.

Poniższa tabela obrazuje kształtowanie się na przełomie lat 2004-2008 ilości ścieków oczyszczonych na istniejących w/w oczyszczalniach ścieków.

Tabela 10 Ilość oczyszczonych ścieków w Gminie Wilamowice w latach 2004-2008

L.P	Obszar	Ilość oczyszczonych ścieków [m³/rok]				
		2004r.	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
Oczyszczalnia ścieków w Pisarzowicach						
1	Pisarzowice	-	24 350	68 700	73 600	83 350
2	Heczmarowice	-	2 300	25 000	26 500	28 260

3	Gmina Kozy	-	23 950	84 960	109 720	126 260
<i>Oczyszczalnia ścieków w Dankowicach</i>						
4	Dankowice	30 500	28 200	32 650	34 250	30 500
5	Stara Wieś	5 490	5 670	6 800	6 100	5 900
<i>Oczyszczalnia ścieków w Zasolu Bielańskim</i>						
6	Zasole Bielańskie	7 500	8 400	9 200	9 600	9 700
7	Miasto Wilamowice	67 600	70 340	67 500	72 700	79 000

Źródło: Dane Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach z dnia 09.06.2009r.

Charakterystyka istniejących oczyszczalni ścieków⁸

- Oczyszczalnia ścieków w Pisarzowicach – rok powstania: 2005r.

Oczyszczalnia ścieków w Pisarzowicach zlokalizowana jest w północnej części Gminy Wilamowice, w widłach potoków Pisarzówka i Słonica. Oczyszczalnia o przepustowości 800 m³/d została zaprojektowana dla potrzeb oczyszczania ścieków komunalnych z Gminy Wilamowice i Kozy. Ścieki poddawane są oczyszczaniu wstępnemu w procesach mechanicznych oraz biologicznych z wykorzystaniem metody osadu czynnego w sekwencyjnych reaktorach biologicznych (SBR).

Ścieki surowe dostarczane są do oczyszczalni w dwójaki sposób - dopływają siecią kanalizacyjną oraz dowożone są taborem asenizacyjnym. Ścieki z kolektora przyjmowane przez stację zlewną są kierowane do mechanicznego oczyszczania, a następnie do zbiornika czepalnego pompowni i za pośrednictwem pomp przetłaczane do dwóch sekwencyjnych reaktorów biologicznych (SBR). Oczyszczanie mechaniczne odbywa się na kracie łukowej oraz w piaskowniku wraz z separatorem. Na oczyszczalni znajdują się dwa zbiorniki osadu nadmiernego. Zbiornik osadu nadmiernego jest jednocześnie zbiornikiem zagęszczania osadu, do którego odprowadzany jest osad nadmierny z reaktorów SBR o pojemności 163 m³. Ponadto w skład oczyszczalni wchodzi urządzenie do odwodnienia osadu. Linię odwodnienia oparto o prasę filtracyjno-taśmową. Prasa taśmowa zamontowana jest wraz instalacjami towarzyszącymi (stacja polielektrolitu, pompa osadu, pompa wody płucnej, zbiornik wody technologicznej).

Oczyszczalnia funkcjonuje w oparciu o pozwolenia wodno-prawne Starosty Bielskiego znak ZR.PA.6223-s/111/08 z dnia 04.02.2009r. oraz ZR-OS-6223s/81/06/07/AP z dnia 02.01.2007r., ważne do dnia 31.01.2017r. Ścieki komunalne mogą być odprowadzane w ilości Q = 1050 m³/d (RLM = 8500) do Pisarzówki w km 5+550 w zlewni Soły.

- Oczyszczalnia ścieków w Zasolu Bielańskim – rok powstania: 1996r.

Obiekt oczyszczalni znajduje się w odległości ok. 140-200 m na zachód od lewego brzegu rzeki Soły. Oczyszczalnia obejmuje swym zasięgiem skanalizowaną część miasta Wilamowice oraz część Gminy Wilamowice z Zasolem Bielańskim i fragmentem Starej Wsi. Oczyszczalnia ta jest typową, w pełni zautomatyzowaną oczyszczalnią, zrealizowaną przez ITT FLYGHT w Warszawie, o przepustowości 300 – 400 m³/d.

Działanie oczyszczalni SBR opiera się na metodzie niskoobciążonego osadu czynnego z pełną stabilizacją tlenową osadu nadmiernego, z jednoczesnym usuwaniem związków biogenych metodą biologiczną. Blok oczyszczania biochemicznego stanowią żelbetonowe zbiorniki umieszczone w jednym ciągu technologicznym, stanowiące zasadniczy element oczyszczalni - jest to zblokowana konstrukcja, w której znajdują się: komora czepalna ścieków, sito obrotowe do mechanicznego oczyszczania, zbiornik buforowy (uśrednienie i retencjonowanie ścieków), komora oczyszczania biologicznego (nityfikacja, denityfikacja), komora oczyszczania chemicznego (strącanie fosforu), zbiornik zagęszczania osadu, wylot do rzeki Soły, składowisko osadu nawodnionego, budynek zaplecza oraz punkt kontrolno-pomiarowy.

Oczyszczalnia funkcjonuje w oparciu o pozwolenie wodno-prawne Starosty Bielskiego znak ZR.OŚ-6223s/100/05 z dnia 29.12.2005r., ważne do dnia 29.12.2015r. Ścieki komunalne mogą być odprowadzane w ilości Q = 400 m³/d do rzeki Soły w km 16+950.

⁸ Dane Urzędu Gminy Wilamowice

- Oczyszczalnia ścieków w Dankowicach – rok powstania: 1998r.

Oczyszczalnia położona jest ok. 200 m na północny-zachód od drogi lokalnej miejscowości Dankowice, w pobliżu torów PKP. Na zachód od lokalizacji oczyszczalni przepływa potok Dankówka, który jest odbiornikiem ścieków oczyszczonych. Oczyszczalnia ta jest zrealizowana również przez firmę ITT FLYGT w Warszawie.

Działanie oczyszczalni SBR opiera się na metodzie niskoobciążonego osadu czynnego z pełną stabilizacją tlenową osadu nadmiernego, z jednoczesnym usuwaniem związków biogenych metodą biologiczną. Ciąg technologiczny stanowią: punkt zlewny i zbiornik retencyjny ścieków dowożonych, pompownia główna typu FLYGT model PS-140C, sito bębnowe do mechanicznego oczyszczania, zbiornik buforowy (uśrednienie i retencjonowanie ścieków), komora oczyszczania biologicznego (nitrifikacja, denitrifikacja), komora oczyszczania chemicznego (strącanie fosforu), kolektor oczyszczonych ścieków i komora wylotowa.

Oczyszczalnia funkcjonuje w oparciu o pozwolenie wodno-prawne Starosty Bielskiego znak ZR.OS-6223s/06/08/AP z dnia 29.02.2008r., ważne do końca lutego 2018r. Ścieki komunalne mogą być odprowadzane w ilości $Q = 300 \text{ m}^3/\text{d}$ (RLM = 2350) do potoku Dankówka w km 2+227 w zlewni Małej Wisły.

5.1.1.5 Odprowadzanie wód opadowych

Gmina Wilamowice nie posiada w pełni uregulowanego systemu kanalizacji deszczowej. Najpoważniejszy problem stanowi odwodnienie dróg powiatowych i gminnych, z których wody deszczowe odprowadzane są głównie do przydrożnych rowów, stanowiąc istotne zagrożenie (szczególnie substancjami ropopochodnymi) dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Kanalizacja burzowa istnieje wyłącznie na niewielkich fragmentach dróg.

5.1.2 Identyfikacja potrzeb

W oparciu o analizę stanu istniejącego gospodarki wodno-ściekowej Gminy Wilamowice zdefiniowano podstawowe potrzeby inwestycyjne i koncepcyjne w tym zakresie. Konieczne jest podjęcie następujących działań:

- Sukcesywna wymiana i modernizacja istniejącej na terenie Gminy sieci wodociągowej wraz z przyłączami – łączna długość ok. 9,0 km sieci wykonanej ze stali.
- Rozbudowa sieci wodociągowej w pozostałych rejonach dotychczas niezwodociągowanych, w szczególności przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe i komercyjne – ok. 2 km, w tym wykonanie w latach 2009-2010 ujęcia wody dla rejonu Harszówek z rurociągu „AQUA”S.A. w Bielsku-Białej (Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Wilamowice na lata 2007-2013).
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenach Gminy dotychczas nieskanalizowanych wraz z rozbudową istniejących oczyszczalni ścieków. Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Wilamowice na lata 2007-2013 planowana jest realizacja następujących zadań:
 - Wykonanie kanalizacji sanitarnej w rejonie Kółka Rolniczego w Wilamowicach (2009r.),
 - Wykonanie kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków w rejonie ul. Odsole do Harszówek (2009-2012r.),
 - Budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie przysiółka Góra i ul. Oświęcimskiej w Dankowicach (2009r.),
 - Budowa kanalizacji sanitarnej w Starej Wsi wraz z wykonaniem projektu (2010-2013r.),
 - Kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej w Zasolu Bielańskim wraz z wykonaniem projektu (2011-2013r.),
 - Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Zasolu Bielańskim wraz z wykonaniem projektu (2011-2013r.),
 - Kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej w Pisarzowicach (2009-2013r.),
 - Budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ulicy Przeczniej, Dolinowej, Olszyny, Spadzistej, Żołnierskiej, Ogrodniczej, Piaskowej w Pisarzowicach (2010r.),

- Budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ulicy Pasieki, Pszczelej, Miodowej i Nektarowej wraz z budową pompowni ścieków przy ulicy Nektarowej w Pisarzowicach (2010r.),
- Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w rejonie ul. Bielskiej i przyległych t.j. od granicy Hałcnowskiej do zlewni ul. Granicznej - Chabrowej (2010r.),
- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach (2010r.).
- Budowa systemu odwodnienia dróg i placów w systemie grawitacyjnym, z odprowadzeniem do lokalnych cieków oraz uwzględnieniem zastosowania odpowiednich urządzeń podczyszczających - łączna długość ok. 2,0km.
- Dalsza edukacja ekologiczna przedsiębiorców, rolników i mieszkańców Gminy w zakresie ochrony, jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.
- Wzmoczenie skuteczności działań organów samorządowych w zakresie egzekwowania Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach.
- Współfinansowanie przez Gminę inwestycji proekologicznych mieszkańców w zakresie gospodarki wod.-kan. oraz pomoc w pozyskiwaniu środków pomocowych na ich realizację.

5.1.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
WŚ.1	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód, zapewnienie wszystkim mieszkańcom miasta odpowiedniej jakości wody do picia	WŚ.1.1	Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego nieoczyszczonymi ściekami	WŚ.1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	Gmina Wilamowice
				WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	Gmina Wilamowice
				WŚ.1.1.3	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami oraz rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków (zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Wilamowice)	Gmina Wilamowice
				WŚ.1.1.4	Budowa kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach
		WŚ.1.2	Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych	WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	Gmina Wilamowice
				WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej)	Właściciele posesji, Gmina Wilamowice
		WŚ.1.3	Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach, Gmina Wilamowice
				WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach
				WŚ.1.3.3	Wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (budowa nowoczesnych składowisk obornika, zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych)	Rolnicy, ODR
				WŚ.1.3.4	Rozbudowa sieci wodociągowej (zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Wilamowice)	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach

5.1.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	Partnerzy y
ZADANIA WŁASNE							
WŚ1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	2009	2010	Gmina Wilamowice	Wysoka świadomość ekologiczna poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	10	
WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2009	2015	Gmina Wilamowice	Wysoka świadomość ekologiczna, poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	30	
WŚ.1.1.3	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami oraz rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków	2009	2016	Gmina Wilamowice	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych	38 000, w tym 28 211 w latach 2009-2013 zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Wilamowice	
WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	2009	2016	Gmina Wilamowice	Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	koszty administracyjne	
ZADANIA KOORDYNOWANE							
WŚ.1.1.4	Budowa kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi o łącznej długości ok.2km	2011	2014	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych	1 000	Urząd Gminy Wilamowice
WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	2009	2011	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach	Wysoka świadomość ekologiczna, zmniejszenie zużycia wody	Brak danych kosztowych	Urząd Gminy Wilamowice
WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych o łącznej długości ok.9 km	2009	2016	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach	Minimalizacja strat wody oraz poprawa jakości wody do picia	2 700	Urząd Gminy Wilamowice

WŚ.1.3.3	Wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (budowa nowoczesnych składowisk obornika, zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych)	2011	2016	Rolnicy, ODR	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Brak danych kosztowych	Urząd Gminy Wilamowice
WŚ.1.3.4	Rozbudowa sieci wodociągowej o łącznej długości ok.2km	2009	2016	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach	Poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	600	Urząd Gminy Wilamowice
WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej)	2009	2016	Właściciele posesji	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	800	Urząd Gminy Wilamowice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						38 040	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						5 100	

5.1.5 Wnioski

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice” w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już przez Gminę działań oraz podejmowania dalszych w celu ochrony, poprawy, jakości oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Wytyczone cele i zadania środowiskowe winny być realizowane we współpracy z innymi jednostkami samorządowymi, mieszkańcami oraz przedsiębiorcami, z wykorzystaniem środków własnych Gminy i pozyskanych środków zewnętrznych.

Podsumowując ocenę istniejącego stanu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy oraz analizę potrzeb inwestycyjnych w tym zakresie sformułowano następujące wnioski.

Mocnymi stronami Gminy jest konsekwentna realizacja „Programu Ochrony Środowiska” w zakresie sukcesywnej modernizacji infrastruktury wodociągowej oraz rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej. Ponadto Gmina kładzie nacisk na rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego swoich terenów i podejmuje działania w kierunku utrzymania właściwego stanu urządzeń melioracyjnych oraz budowy odwodnień dróg powiatowych.

Szansami na poprawę, jakości wód jest wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych oraz organizacji i instytucji zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze środków krajowych i zagranicznych, wzrost uspołecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska, a także prawny nakaz opracowywania programów ochrony środowiska przez jednostki administracji samorządowej oraz planów ochrony obszarów chronionych.

Nie mniej jednak Gmina powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującego się zanieczyszczenia i eutrofizacji wód, niezadowolającego stanu czystości naturalnych zbiorników wodnych, w tym dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo oraz ograniczonego dostępu do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska.

5.2 Zanieczyszczenie powietrza

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 85) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego, jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na stan powietrza na terenie gminy Wilamowice mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja transgraniczna (spoza terenu gminy),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloru winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyne i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń

zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery w zależności od pory roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery

Zmiany stężeń zanieczyszczenia	Główne zanieczyszczenia	
	Zimą: SO ₂ , pył zawieszony, CO	Latem: O ₃
Wzrost stężenia zanieczyszczeń	<p><i>Sytuacja wyżowa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie ciśnienie, • spadek temperatury poniżej 0 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • inwersja termiczna, • mgła. 	<p><i>Sytuacja wyżowa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 25 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • promieniowanie bezpośrednie powyżej 500 W/m².
Spadek stężenia zanieczyszczeń	<p><i>Sytuacja niżowa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 0 °C, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady. 	<p><i>Sytuacja niżowa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie ciśnienie, • spadek temperatury, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2003 roku

5.2.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2008 pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach pt.: „Siódma roczna ocena, jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2008 rok”.

Ocena przeprowadzona jest w wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego zaliczonych do odpowiednich klas, od klasy najbardziej do najmniej korzystnej ze względu na stopień oddziaływania zanieczyszczeń na stan zdrowia ludzkiego – kryterium ochrony zdrowia.

W raporcie WIOŚ przeprowadzono ocenę stanu powietrza atmosferycznego w wyodrębnionych strefach m.in. w strefie bielsko - żywieckiej, do której należy gmina Wilamowice, na tle całego województwa śląskiego.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa B - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny powiększony margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego

Tabela poniżej przedstawia interpretację klas oddziaływania zanieczyszczeń w zależności od poziomu ich stężenia w powietrzu atmosferycznym.

Tabela 12 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy określony jest margines tolerancji

Poziomy stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nie przekraczające wartości dopuszczalnej*	A	brak
powyżej wartości dopuszczalnej* lecz nie przekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	B	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych.
powyżej wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji*	C	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych oraz wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji; opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Źródło: Szósta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2007 rok

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 z 2008 roku, poz. 281)

Tabela 13 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy margines tolerancji nie jest określony

Poziomy stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nie przekraczające wartości dopuszczalnej*	A	brak
powyżej wartości dopuszczalnej	C	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych; działania na rzecz poprawy jakości powietrza; opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Źródło: Szósta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2007 rok

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów (poziom stężenie „nie przekraczający wartości dopuszczalnej” oznacza, że jeśli pewna liczba przekroczeń tej wartości jest dozwolona, przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego nie wystąpiły lub ich liczba nie przekroczyła dozwolonej w ciągu roku)

Wyniki klasyfikacji stref w województwie śląskim wg kryterium ochrony zdrowia przedstawiały się następująco:

- dla zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, benzen, ołów i tlenek węgla, arsen, kadm i nikiel przyznano klasę A we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
- dla pyłu zawieszonego PM₁₀: w 3 strefach przyznano klasę A (bieruńsko - pszczyńskiej, częstochowsko - lublinieckiej, gliwicko - mikołowskiej), w 7 strefach klasę C (aglomeracje: górnośląska i rybnicko - jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa, strefy: bielsko - żywiecka, raciborsko - wodzisławska, tarnogórsko - będzińska),
- dla benzo(a)pirenu w 10 strefach przyznano klasę C (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta Bielsko-Biała, Częstochowa, strefy: bielsko-żywiecka, częstochowsko – lubliniecka, bieruńsko - pszczyńska, gliwicko - mikołowska, raciborsko - wodzisławska, tarnogórsko - będzińska),
- dla ozonu klasę C w strefie górnośląskiej.

Wartości średnioroczne stężeń benzo(a)pirenu w strefach klasy C wynosiły (wartość docelowa 1 ng/m³):

- aglomeracja górnośląska od 5,7 do 10,7 ng/m³,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska – 16,1 ng/m³,
- Bielsko-Biała miasto – 5,6 ng/m³,
- Częstochowa miasto – 4,4 ng/m³,
- **strefa bielsko-żywiecka od 0,8 do 2,4 ng/m³,**
- strefa częstochowsko-lubliniecka – 1,6 ng/m³,
- strefa raciborsko-wodzisławska od 1,3 do 4 ng/m³,

- strefa tarnogórsko-będzińska – 6,5 ng/m³,

Ponadto dla zobrazowania średniorocznych stężeń dwutlenku siarki, pyłu PM10, tlenków azotu oraz benzenu przedstawiono mapę dyspersji (rozprzestrzeniania się) tych substancji (rysunki 16-19).

5.2.1.1 System gazowniczy

Obszar gminy Wilamowice jest zgazyfikowany w wysokim stopniu (około 95%). Sieć gazowa niskiego i średniego ciśnienia obejmuje swoim zasięgiem wszystkie sołectwa, a istniejąca infrastruktura posiada rezerwy przepustowości.

Dostawa gazu dla odbiorców indywidualnych oraz przemysłowych na terenie Gminy Wilamowice realizowana jest poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe zasilane gazem wysokoprężnym z sieci wysokoparametrowej obsługiwanej przez Operatora Gazociągów Przesyłowych Gaz System S.A. Oddział w Świerklanach. Właścicielem sieci gazowej średnio i niskoprężnej jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie. Bezpośrednią obsługą klienta zajmuje się Gazownia Zabrzeńska.

Na terenie gminy Wilamowice nie występują ograniczenia w dostawie i ilości gazu. W latach 2004-2008 sieć gazowa była rozbudowywana. Powstało około 3,3 km gazociągów przesyłowych oraz około 3,5 km przyłączy gazu.

Wszystkie obiekty administrowane przez Gminę (szkoły, przedszkola itd.), łącznie 18, zostały w tym okresie wyposażone w nowoczesne kotłownie gazowe. Wśród odbiorców indywidualnych, ze względu na wyższą cenę gazu zazwyczaj użytkowanie tego nośnika ograniczone jest do przygotowywania posiłków i podgrzewania wody. Ocenia się, że na terenie gminy do celów grzewczych gaz wykorzystuje się w około 10% kotłowni indywidualnych.

W poniższej tabeli zestawiono podstawowe informacje dotyczące infrastruktury gazowniczej, ilości odbiorców i zużycia gazu ziemnego w gminie.

*Tabela 14 Zestawienie danych dotyczących infrastruktury gazowniczej, ilości odbiorców i zużycia gazu ziemnego w gminie Wilamowice**

Wyszczególnienie	2005	2006	2007
długość czynnej sieci ogółem w km	176,9	183,7	185,1
długość czynnej sieci przesyłowej w km	15,9	15,9	15,9
długość czynnej sieci rozdzielczej w km	161,0	167,8	169,2
czynne połączenia gazu do budynków mieszkalnych	2654	2 673	2 713
ilość odbiorców gazu	3182	3 207	3 234
zużycie gazu w tys. m ³	2114,6	2019,6	2059,4

* dane o ilości odbiorców i zużyciu gazu dotyczą tylko gospodarstw domowych

Źródło: bank danych demograficznych (www.stat.gov.pl)

5.2.1.2 System elektroenergetyczny

Odbiorcy na terenie Gminy Wilamowice zasilani są w energię elektryczną z dwóch kierunków:

- GPZ Kęty 110/15 kV zasilający sołectwa: Wilamowice, Heczmarowice, Stara Wieś, Zasole Bielańskie;
- GPZ Komorowie 110/15 kV zasilający Dankowice, Pisarzowice.

Zasilanie na średnim napięciu odbywa się głównie liniami napowietrznymi.

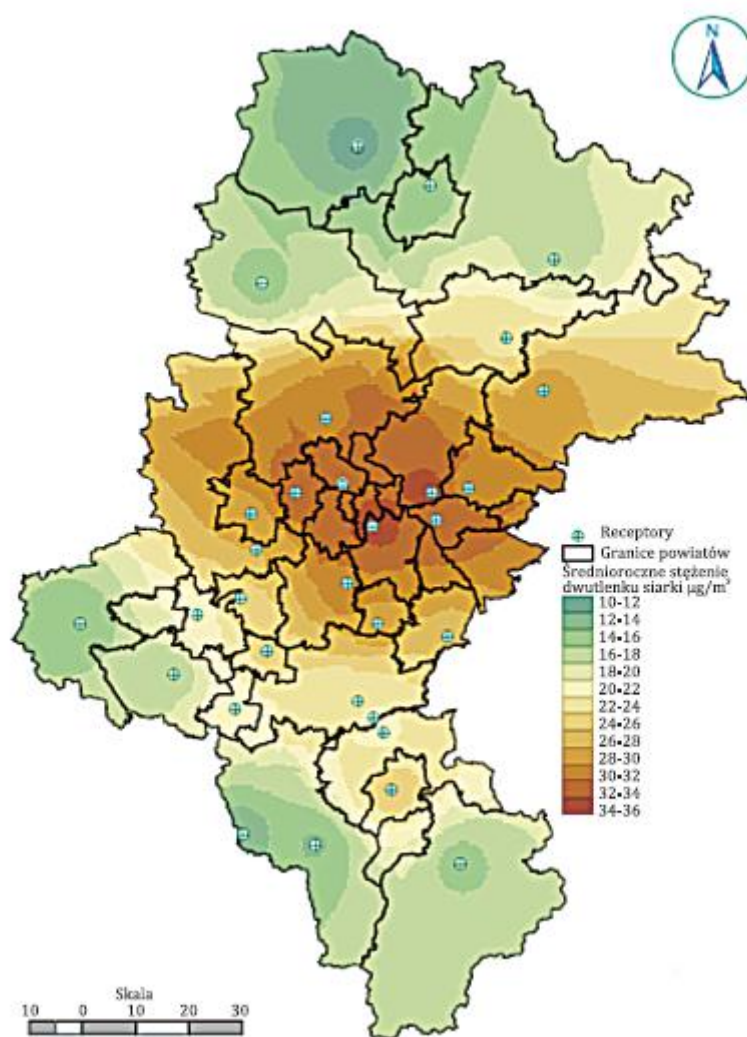
Operatorem Systemu Dystrybucyjnego jest Beskidzka Energetyka będąca jednym z pięciu Oddziałów ENION S.A. Gmina Wilamowice wchodzi w skład Rejonu Dystrybucji Kęty. Obszar działania ENION S.A. pokazano na poniższym rysunku.

Rysunek 12 Obszar działania dystrybutora energii ENION S.A. w ramach Beskidzkiej Energetyki

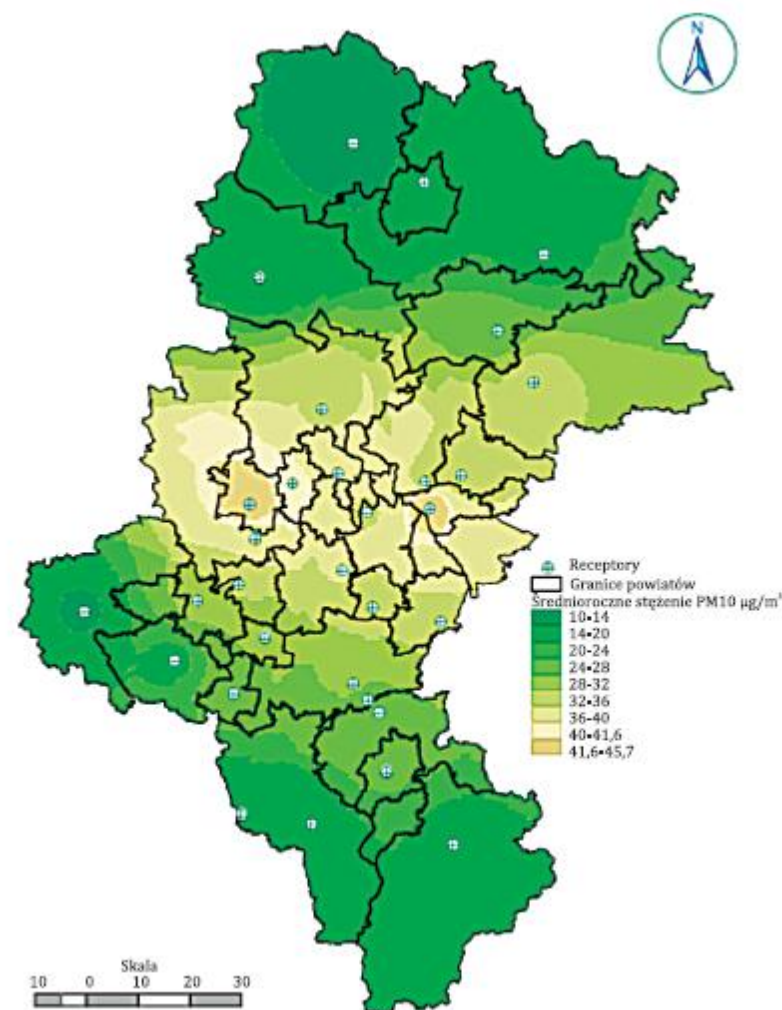
W związku z przepisami Prawa energetycznego oraz Dyrektywami Unii Europejskiej spółki energetyczne zostały zobowiązane do rozdzielenia od 1 lipca 2007 r. dwóch podstawowych rodzajów swojej działalności: dystrybucji energii elektrycznej i obrotu energią elektryczną.

Na stronach Urzędu Regulacji Energetyki (www.ure.gov.pl) udostępniona jest pełna lista sprzedawców energii elektrycznej.

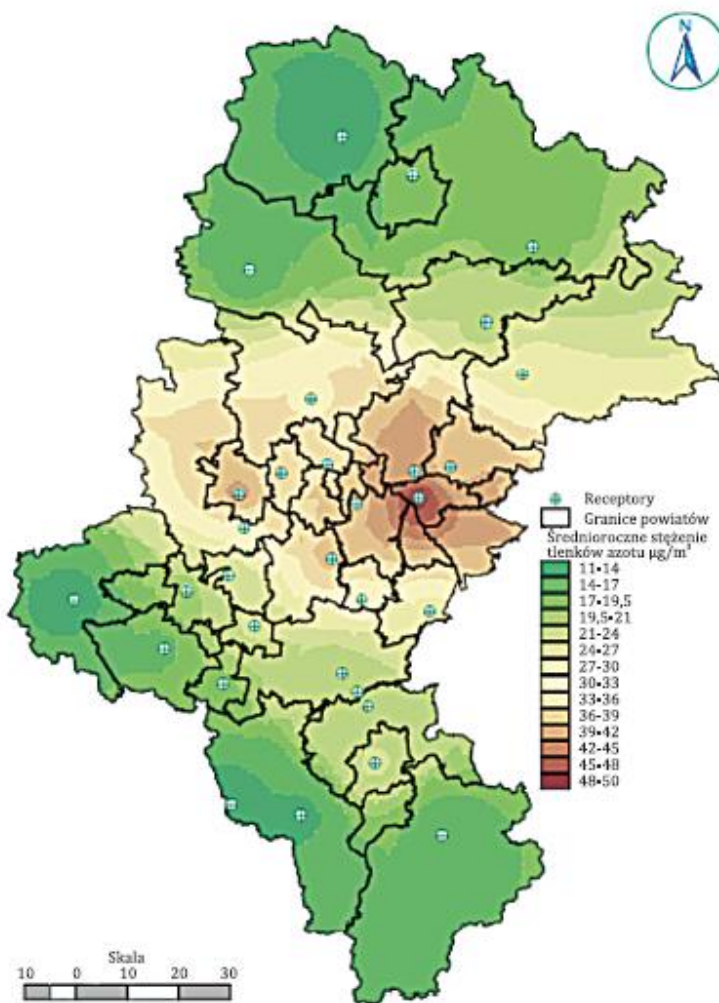

Rysunek 13 Mapa dyspersji dla dwutlenku siarki

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w latach 2002-2006

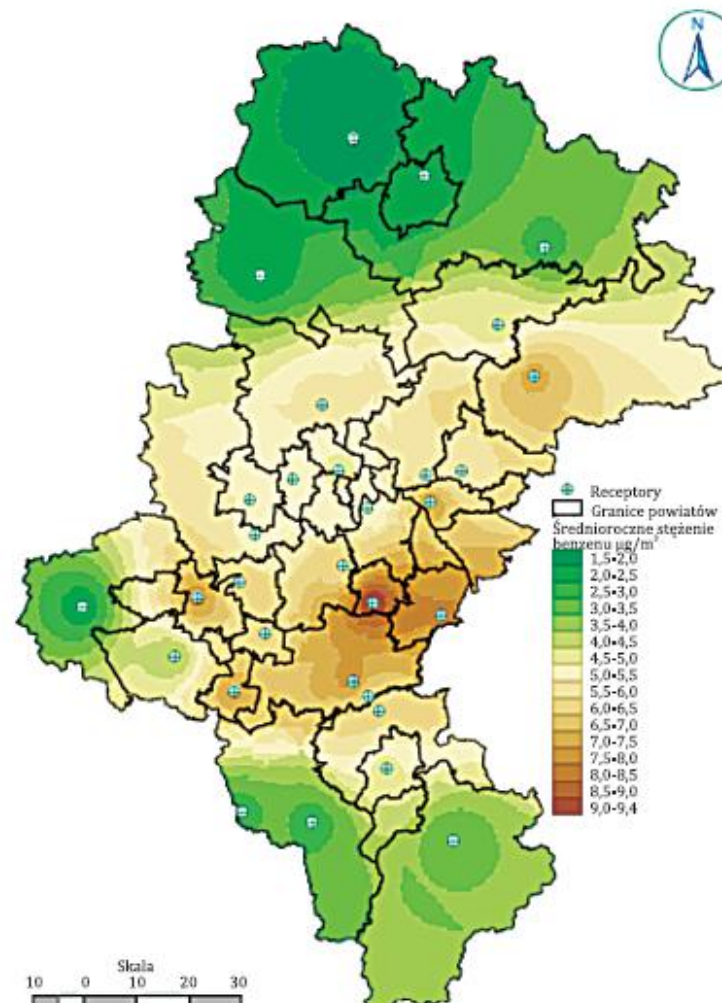

Rysunek 14 Mapa dyspersji dla pyłu PM10

Rysunek 15 Mapa dyspersji dla tlenków azotu

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w latach 2002-2006

Rysunek 16 Mapa dyspersji dla benzenu

5.2.1.3 System ciepłowniczy

Na terenie gminy Wilamowice nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Potrzeby ciepłe gminy Wilamowice pokrywane są z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła.

Zakłada się, że docelowo podstawowym systemem pokrywania potrzeb ciepłych gminy z uwagi na rozproszoną zabudowę i niską gęstość cieplną będzie ogrzewanie oparte na lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła.

Ze względu na występujące na terenie gminy w głębszych strukturach geologicznych zasoby wód geotermalnych pojawiły się plany budowy w Wilamowicach zakładu wód geotermalnych z siecią c.o. zarówno do celów grzewczych jak i produkcji roślinnej pod osłonami.

Obecnie w indywidualnym ogrzewnictwie dominują źródła ciepła na paliwo stałe, urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania, o sprawności średniorocznej nieprzekraczającej 65%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel niesortymentowany, a często także różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne.

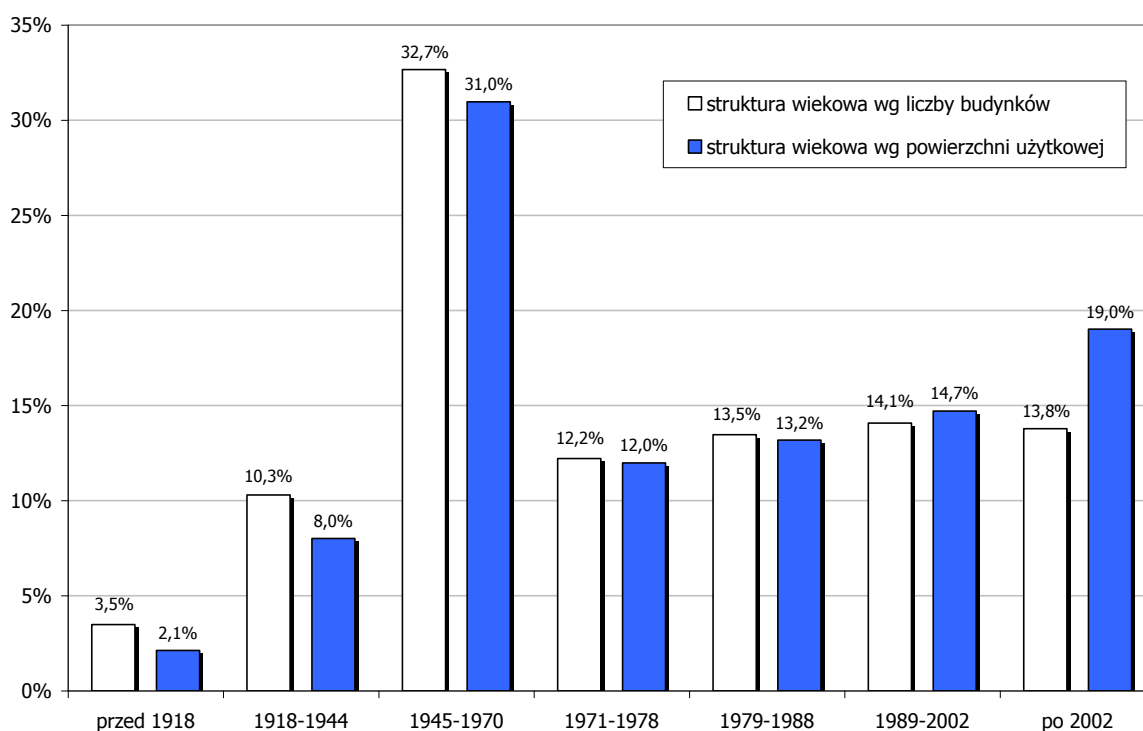
5.2.1.4 Bilans zapotrzebowania na energię

Bilans energetyczny gminy ograniczono do przeglądu potrzeb energetycznych odbiorców w sektorze mieszkalnictwa wraz z szacunkowymi danymi na temat sposobu ich pokrywania oraz struktury użytkowania poszczególnych nośników energii i paliw.

Obliczenia oparto na:

- informacjach udostępnionych przez gminę Wilamowice,
- danych z Powszechnego Spisu Narodowego przeprowadzonego w 2002r.,
- informacjach Głównego Urzędu Statystycznego zawartych w Banku Danych Regionalnych,
- własnych analizach wykonawcy opracowania.

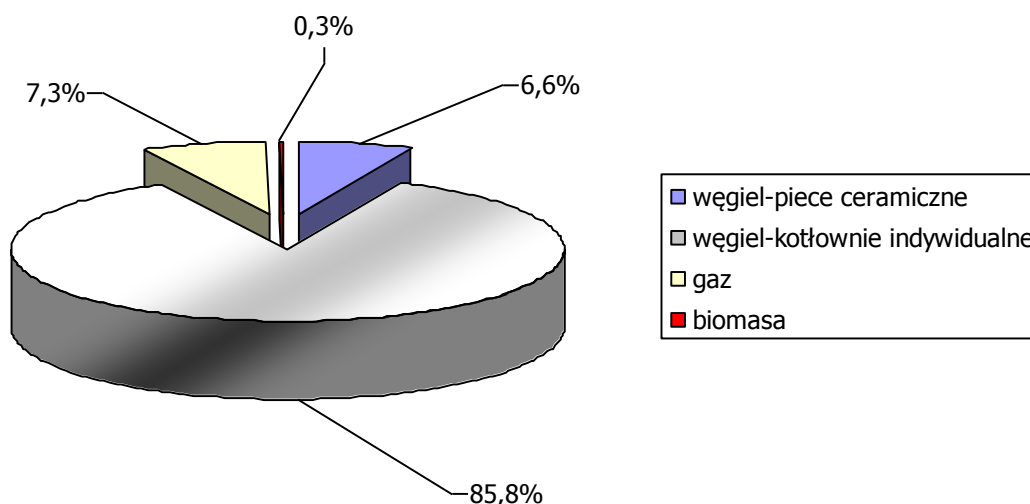
Przeważająca część infrastruktury mieszkaniowej na terenie gminy pochodzi z przed roku 1970, charakteryzuje się więc większą energochłonnością, co wiąże się z większym zużyciem paliw i większą emisją. Zestawienie budynków pod kątem ich okresu budowy zostało przedstawione na poniższym rysunku. Przeciętne roczne zużycie energii na ogrzewanie w budynkach z tego okresu wynosi 240 – 350 kWh/m². Dla budynków budowanych obecnie wskaźnik ten wynosi około 120 kWh/m².

Rysunek 17 Struktura wiekowa budynków na terenie gminy Wilamowice wg ich ilości i powierzchni użytkowej (stan na koniec 2007 roku)

Źródło: bank danych demograficznych (www.stat.gov.pl) oraz analizy i opracowanie własne

Na podstawie przyjętych założeń określono strukturę zużycia paliw na cele grzewcze w gminie Wilamowice w sektorze mieszkaniowym (rysunek 21)

Rysunek 18 Struktura zużycia paliw na cele grzewcze w sektorze mieszkaniowym – łączne zużycie w 2008r. – 417 TJ

Źródło: obliczenia własne

Jak widać zapotrzebowanie na energię ciepłą pokrywane jest głównie przez kotłownie węglowe a w dalszej kolejności z kotłów gazowych i drewna opałowego. Szacuje się, że w gminie Wilamowice na potrzeby indywidualnego ogrzewnictwa spalane jest rocznie około 17 tys. ton węgla oraz około 870 tys. m³ gazu ziemnego.

Najwyższy udział w bilansie energetycznym w gminie Wilamowice mają źródła węglowe – kotły komorowe, ceramiczne piece węglowe, kotły retortowe i kotły na koks (ok. 86%), a w następnej kolejności źródła opalane gazem (7,3%).

Analizując przyczyny stosunkowo dużej ilości zużywanego węgla w stosunku do innych nośników energii należy uwzględnić czynniki ekonomiczne i dostępność do innych źródeł energii. W chwili obecnej najtańszym i najbardziej dostępnym paliwem stałym wykorzystywanym przez mieszkańców jest węgiel oraz odpady z jego przeróbki (muł węglowy).

Natomiast pozostałe nośniki ciepła, które są przyjazne dla środowiska tj. gaz sieciowy, gaz propan – butan, olej opałowy i energia elektryczna są znacznie droższe i dlatego stosowane są przez zamożniejszą część społeczeństwa lub firmy i instytucje.

5.2.1.5 Bilans emisji pyłowej i gazowej w gminie Wilamowice

Na podstawie powyższego bilansu energetycznego dla zabudowań mieszkalnych na terenie całej gminy oraz przyjętych wyżej założeń wyznaczono emisję do atmosfery w gminie Wilamowice w 2008 roku.

Tabela 15 Szacunkowa emisja zanieczyszczeń w gminie Wilamowice w 2008 roku

<i>Rodzaj zanieczyszczenia</i>	<i>Jedn.</i>	<i>Emisja</i>
<i>Pył</i>	<i>Mg/a</i>	<i>138</i>
<i>SO₂</i>	<i>Mg/a</i>	<i>188</i>
<i>NO_x</i>	<i>Mg/a</i>	<i>24</i>
<i>CO</i>	<i>Mg/a</i>	<i>1 668</i>
<i>CO₂</i>	<i>Mg/a</i>	<i>33 983</i>

Źródło: analizy własne

Władze gminy aktywnie włączają się w ograniczanie emisji substancji szkodliwych ze spalania paliw do celów grzewczych. W ramach ograniczania niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice zrealizowano w latach 2004 - 2008 modernizację 18 kotłowni opalanych węglem poprzez wymianę kotłów węglowych na nowoczesne kotły gazowe w budynkach gminnych.

5.2.1.6 Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń

Źródłem emisji zanieczyszczeń tego typu jest spalanie paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych, w maszynach rolniczych oraz w kolejnictwie. Elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Charakterystycznymi cechami zanieczyszczeń komunikacyjnych są:

- stosunkowo duże stężenie tlenu węgla, tlenków azotu i węglowodorów lotnych;
- koncentracja zanieczyszczeń wzdłuż dróg;
- nierównomierność w okresach dobowych i sezonowych związana ze zmianami natężenia ruchu.

Na wielkość emisji komunikacyjnej mają wpływ:

- stan nawierzchni;
- konstrukcja i stan techniczny silników pojazdów, warunki pracy silników;
- rodzaj paliwa;
- płynność ruchu.

Głównym szlakiem komunikacyjnym na terenie gminy Wilamowice są drogi relacji Bielsko-Biała - Wilamowice - Brzeszcze oraz Kęty - Wilamowice.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Wilamowice wynosi około 135 km w tym:

- powiatowe – około 55 km,
- gminne – około 80 km.

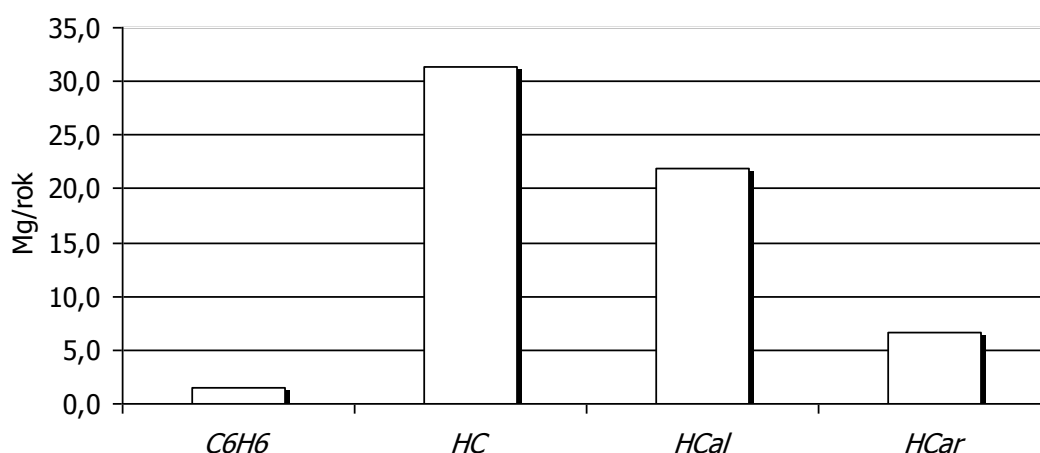
Na podstawie danych dotyczących natężenia ruchu oraz udziału poszczególnych typów pojazdów w tym ruchu (raport „Generalny pomiar ruchu 2005 – Synteza wyników” na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad) oraz opracowania Ministerstwa Środowiska „Wskazówki dla wojewódzkich inwentaryzacji emisji na potrzeby ocen bieżących i programów ochrony powietrza” oszacowano wielkość emisji komunikacyjnej.

Wyniki przedstawiono w poniższych tabelach oraz rysunkach.

Tabela 16 Szacunkowa emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie Gminy Wilamowice

Rodzaj zanieczyszczenia	Jedn.	Emisja szacunkowa 2007r.
Cząstki stałe	Mg/rok	3,6
SO ₂	Mg/rok	4,8
NO _x	Mg/rok	67
CO	Mg/rok	163
Węglowodory	Mg/rok	61
CO ₂	Mg/rok	11 939

Źródło: analizy i opracowanie własne

Rysunek 19 Szacunkowa emisja węglowodorów do atmosfery ze środków transportu na terenie Gminy Wilamowice

(C₆H₆ – benzen, HC – alkany, alkeny, alkiny, HC_{al} – pochodne HC łańcuchowe, HC_{ar} – pochodne HC aromatyczne)

Źródło: analizy i opracowanie własne

Lokalizacja transportu w częściach Gminy o dużym zagęszczeniu zabudowy mieszkaniowej sprawia, że emisja ze spalin samochodowych jest poważnym problemem. Potęguje go ciągły i znaczący wzrost liczby pojazdów w ostatnich latach. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwana jest w letnie, słoneczne dni, kiedy to tlenki azotu i węglowodory obecne w spalinach samochodowych przy intensywnym nasłonecznieniu wchodzi w reakcje fotochemiczne prowadzące do powstania silnych utleniaczy m.in. ozonu i formaldehydu.

Przedsięwzięcia w zakresie poprawy stanu infrastruktury drogowej stanowią znaczący element w planowanych wydatkach Gminy Wilamowice. W planie inwestycyjnym i planie rozwoju lokalnego gminy przewidziano przeprowadzenie w latach 2007 do 2013 inwestycji z tego zakresu opiewające na kwotę około 19 mln zł.

W poniższej tabeli zestawiono emisję linową z transportu z niską emisji z zabudowań na terenie gminy Wilamowice.

Tabela 17 Zestawienie rocznej emisji substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu, niskiej i wysokiej emisji na terenie gminy Wilamowice [Mg/rok] w 2007 roku

Lp.	substancja	jednostka	rodzaj emisji		RAZEM
			niska	liniowa	
1	SO ₂	Mg/rok	188	4,8	192,8
2	NO _x	Mg/rok	24	67	91
3	CO	Mg/rok	1 668	163	1 831
4	pył	Mg/rok	138	3,6	141,6
5	CO ₂	Mg/rok	33 983	11 939	45 922

Źródło: analizy własne

W porównaniu do źródeł energii na terenie gminy Wilamowice pojazdy samochodowe na drogach powiatowych i gminnych w ciągu roku wprowadzają do atmosfery niższe wartości zanieczyszczeń (wyjątek stanowi emisja tlenków azotu), jednak lokalizacja transportu w częściach gminy o dużym zagęszczeniu zabudowy mieszkaniowej sprawia, że emisja ze spalin samochodowych jest poważnym problemem. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwany jest w letnie, słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

5.2.1.7 Emisja niezorganizowana

Do źródeł emisji niezorganizowanej na terenie gminy Wilamowice można zaliczyć obiekty powierzchniowe takie jak oczyszczalnie ścieków, jak również działania, w których zanieczyszczenia wprowadzane są do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp.

Źródła emisji niezorganizowanej mogą stanowić oczyszczalnie ścieków, fermy. Działające na terenie gminy oczyszczalnie ścieków to:

- mechaniczno-biologiczna w Zasolu Bielańskim (dla Zasola Bielańskiego i Wilamowic), o przepustowości 300-400 m³/dobę, oddana w użytkowanie w 1996 roku;
- mechaniczno-biologiczna w Dankowicach (dla Dankowic i Starej Wsi) o przepustowości 300-400 m³/dobę, oddana w użytkowanie w 2000 roku
- mechaniczno-biologiczna w Pisarzowicach dla Pisarzowic, Heczmarowic i gminy Kozy o przepustowości 800 m³/dobę, oddana w użytkowanie w 2005 roku.

Emisja niezorganizowana wiąże się tu z ewentualnym zanieczyszczeniem mikrobiologicznym powietrza oraz uciążliwościami zapachowymi.

5.2.1.8 Ocena stanu, jakości powietrza

Jednym z elementów mających istotny wpływ na stan, jakości powietrza są warunki klimatyczne dla rozpatrywanego obszaru, a w szczególności warunki anemologiczne (kierunek i prędkość wiatru).

Klimat gminy Wilamowice charakteryzuje się następującymi parametrami:

- średnia roczna suma opadów: około 900 mm/rok;
- średnia temperatura roczna: około 8°C,
- średnia roczna prędkość wiatru w przedziale od 1,5 do 4 m/s.

Kierunek i prędkość wiatru decydują o emisji transgranicznej, natomiast cisze niekorzystnie wpływają na przewietrzanie terenu i powodują lokalne wzrosty koncentracji zanieczyszczeń.

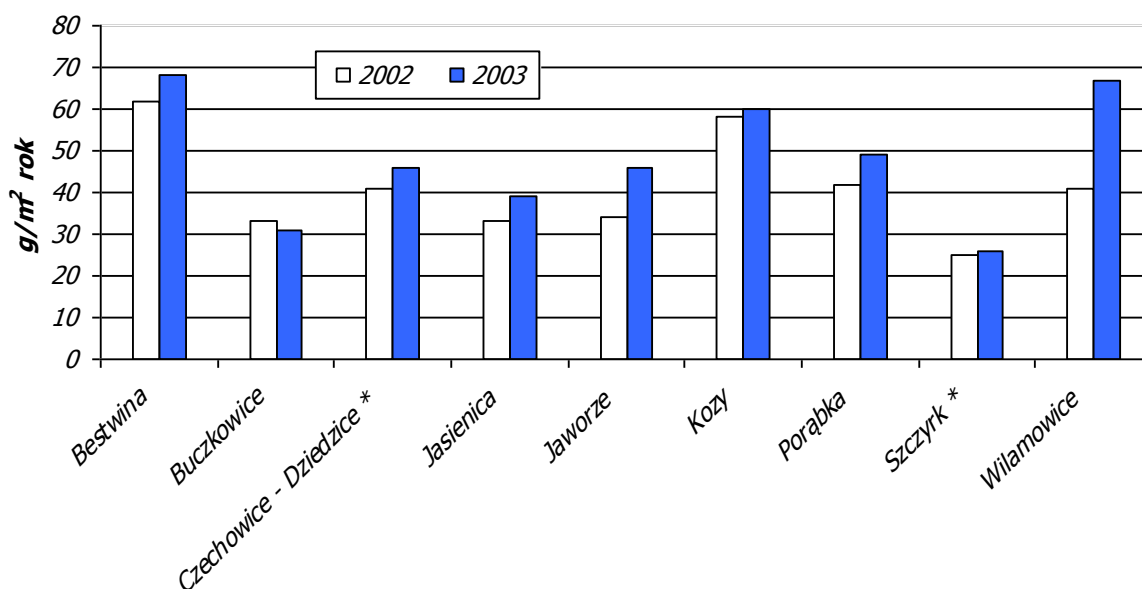
Na obszarze gminy panują głównie bardzo dobre i względnie dobre warunki do rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza. Na wierzcholinie wiatry o prędkościach > 3 m/s - mały udział cisz atmosferycznych i inwersji temperatury sprzyjają szybszemu odprowadzaniu zanieczyszczeń i

zmniejszaniu ich stężeń. Najmniej korzystne warunki dla każdego rodzaju emisji panują w dolinie Soły, stanowiącej potencjalne tereny zastoisk chłodnego powietrza, długotrwałych inwersji temperatury oraz osłabionej prędkości przepływu powietrza. Na terenie gminy dominują wiatry zachodnie.

Z różą wiatrów, w której przeważają kierunki zachodnie wiąże się napływ zanieczyszczeń z obszarów sąsiadujących z gminą. Wskazuje to na możliwość dotarcia zanieczyszczeń powietrza głównie od strony Górnego Śląska oraz sąsiadujących z gminą ośrodków miejsko-przemysłowych, jak np.: Czechowice-Dziedzice.

Rzeczywisty stan zanieczyszczenia atmosfery badany jest przez służby sanitarno – epidemiologiczne. Na terenie gminy Wilamowice w 2003 roku zlokalizowane było jedno stanowisko pomiaru opadu pyłu. W 2004 roku zaprzestano monitoringu opadu pyłu na terenie gminy Wilamowice i innych gmin powiatu.

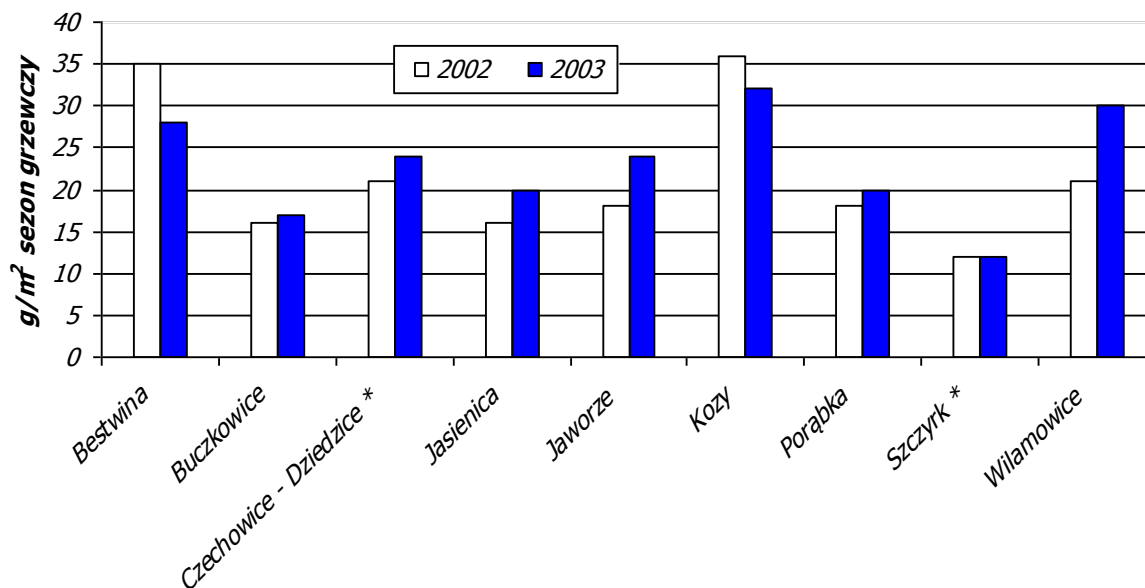
Na podstawie danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach z lat 2002 – 2003 przedstawiono roczny poziom opadu pyłu w poszczególnych gminach powiatu bielskiego. Najwyższy poziom opadu pyłu w latach 2002-2003 obserwowany był w gminach Bestwina, Kozy i Wilamowice, a najniższy w Szczyrku. Przy założeniu, że dopuszczalna wartość opadu pyłu wynosi 200 g/(m²rok) można stwierdzić, że powietrze atmosferyczne na terenie gmin powiatu w zakresie opadu pyłu nie jest ponadnormatywnie skażone. Na terenie gminy Wilamowice w latach 2002 i 2003 można było zaobserwować wzrost opadu pyłu w odniesieniu do roku poprzedniego. Na poniższych rysunkach przedstawiono dane o wielkości opadu pyłu na terenie gmin powiatu bielskiego w latach 2002 i 2003.

Rysunek 20 Opad pyłu w ciągu roku w poszczególnych gminach powiatu bielskiego w latach 2002 – 2003

* uśredniona wartość dla całej gminy/miasta

Źródło: Dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej

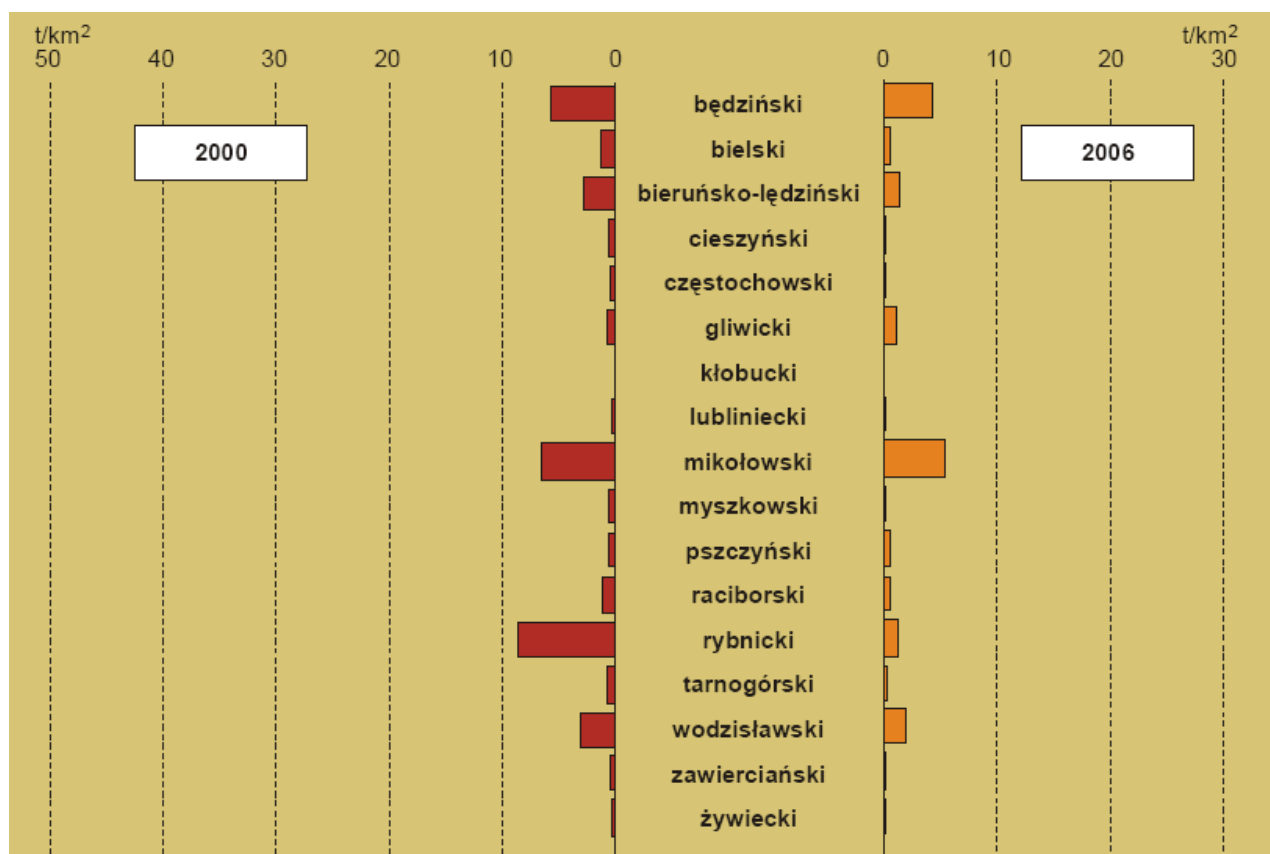

Rysunek 21 Opad pyłu w ciągu sezonu grzewczego w poszczególnych gminach powiatu bielskiego w latach 2002 – 2003

* uśredniona wartość dla całej gminy/miasta

Źródło: Dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej

Wg danych GUS powiat bielski charakteryzuje się na tle innych powiatów województwa śląskiego umiarkowaną emisją zanieczyszczeń pyłowych a od roku 2000 emisja ta znacząco się zmniejszyła. Dane te przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 22 Emisja zanieczyszczeń pyłowych w powiatach województwa śląskiego w latach 2000 i 2006

5.2.2 Identyfikacja potrzeb

Na podstawie identyfikacji stanu istniejącego, zmian ustawodawstwa unijnego i krajowego podejmowane działania w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Wilamowice powinny być realizowane poprzez:

- ograniczenie niskiej emisji przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez:
 - przygotowanie i wdrożenie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice obejmującego modernizację kotłowni indywidualnych,
 - wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Wilamowice”,
 - wdrażanie zadań wynikających z „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wilamowice”, w tym kontynuacja działań w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej,
 - prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza, w tym pomoc w pozyskiwaniu środków na termomodernizację dla inwestorów prywatnych.
- kontynuację zadań z zakresu poprawy warunków ruchu drogowego i ograniczenia emisji ze źródeł liniowych:
 - rozbudowa ścieżek rowerowych łączących tereny turystyczne i szlaki międzynarodowe,
 - modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego gminy.
- ograniczenie niskiej emisji poprzez wykorzystanie energii odnawialnej:
 - w ramach przygotowania i wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji rozszerzenie jego oferty o możliwości zastosowania przez uczestników programu instalacji z OZE (np.: kolektory słoneczne, pompy ciepła),
 - wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii w ramach infrastruktury zarządzanej przez gminę.

Ponadto należy monitorować dyrektywy unijne i przepisy, które weszły w życie w ostatnim czasie lub mają wejść w życie:

- Ustawa o efektywności energetycznej np. proponowane zapisy nakładające nowe zobowiązania w zakresie poprawy efektywności energetycznej na jednostki sektora publicznego, mechanizm funkcjonowania systemu tzw. białych certyfikatów - prace nad ustawą prowadzi Ministerstwo Gospodarki - Departament Energetyki - <http://www.mg.gov.pl>). Przewidywany data wejścia ustawy – 1 styczeń 2010r.,
- znowelizowanej Ustawy Prawo budowlane wzbogaconej o przepisy dotyczące nadawania certyfikatów energetycznych budynków (przepisy weszły w życie od 1 stycznia 2009r. – więcej informacji na stronie ministerstwa infrastruktury - <http://www.mi.gov.pl>),
- stosowanie w urzędzie gminy Wilamowice w uzasadnionych przypadkach w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych. Katalog kryteriów środowiskowych dla produktów zużywających energię możliwych do wykorzystania przez gminę przy formułowaniu specyfikacji na potrzeby zamówień publicznych jest do pobrania na stronie: [http://www.uzp.gov.pl/zagadnienia-merytoryczne/zielone zamówienia](http://www.uzp.gov.pl/zagadnienia-merytoryczne/zielone_zamowienia) / kryteria środowiskowe.

5.2.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2018</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
OA.1	Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu	OA.1.1	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw do celów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji oraz zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą	OA.1.1.1	Przygotowanie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice	Gmina Wilamowice
				OA.1.1.2	Wdrożenie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice	Gmina Wilamowice
				OA.1.1.3	Wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Wilamowice” (do końca 2010 roku)	Gmina Wilamowice
				OA.1.1.4	Wdrażanie zadań wynikających z „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wilamowice” w tym termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Gmina Wilamowice
				OA.1.1.5	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w tym pomoc w pozyskiwaniu środków na termomodernizację dla inwestorów prywatnych	Gmina Wilamowice
		OA.1.2	Poprawa warunków ruchu drogowego i ograniczenie emisji ze źródeł liniowych	OA.1.2.1	Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego gminy	Powiatowy Zarząd Dróg, gmina Wilamowice
				OA.1.2.2	Rozbudowa ścieżek rowerowych łączących tereny turystyczne	Gmina Wilamowice
		OA.1.3	Ograniczenie niskiej emisji poprzez wykorzystanie energii odnawialnej	OA.1.3.1	Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii w ramach infrastruktury zarządzanej przez gminę	Gmina Wilamowice

5.2.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OA.1.1.1	Przygotowanie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice	2010	2012	Gmina Wilamowice	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	15	-
OA.1.1.2	Wdrożenie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Wilamowice	2012	2016	Gmina Wilamowice	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	9100	Właściciele posesji (koszty wyznaczone przy założeniu 800 uczestników programu), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
OA.1.1.3	Wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Wilamowice”	2010	2010	Gmina Wilamowice	Obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną. Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	15	-
OA.1.1.4	Wdrażanie zadań wynikających z „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wilamowice” w tym termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	2010	2016	Gmina Wilamowice	Obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną. Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	2500	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
OA.1.1.5	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w tym pomoc w pozyskiwaniu środków na termomodernizację dla inwestorów prywatnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	-	47	WFOSiGW

OA.1.2.1	Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego gminy	2009	2016	Gmina Wilamowice, starostwo powiatowe	Poprawa płynności ruchu, ograniczenie emisji spalin	12 000	Powiatowy Zarząd Dróg, gmina Wilamowice
OA.1.2.2	Rozbudowa ścieżek rowerowych łączących tereny turystyczne	2009	2016	Gmina Wilamowice	Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych	700	Związek Gmin Górnego Śląska
OA.1.3.1	Wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii – wykorzystanie zasobów geotermalnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	3 000	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
RAZEM						27 377	

5.2.5 Wnioski

Ochrona powietrza związana jest z przeznaczaniem znaczących kwot na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w szczególności dotyczy to przedsięwzięć związanych z modernizacją układu komunikacyjnego, ograniczeniem emisji z indywidualnych palenisk domowych, czy wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, dlatego ważnym elementem działalności gminy powinna być tu maksymalizacja absorpcji środków zewnętrznych, z funduszy ekologicznych i pomocowych, krajowych i zagranicznych. Jest to bardzo istotny aspekt działalności, ponieważ umocowany prawem samorząd może uzyskać najkorzystniejszy z dostępnych sposobów finansowania zadań ochrony środowiska. Pozyskanie dodatkowych środków na inwestycje pozwala odciążyć ograniczony budżet, racjonalnie rozłożyć wydatki w czasie, wpływa na przyspieszenie rozwoju gospodarczego.

Zakres działań, które powinny zapewnić jak najlepszą jakość powietrza i doprowadzić do obniżenia stanu zanieczyszczenia powietrza obejmuje zadania krótkoterminowe i długoterminowe.

W ramach realizacji zadań krótkoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Wilamowice należy przyjąć realizację następujących działań:

- opracowanie Programu ograniczenia niskiej emisji zorientowanego na mieszkalnictwo indywidualne,
- wykonanie „Projektu założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wilamowice”. „Założenia do planu zaopatrzenia ...” powinny zostać opracowane do końca 2010 roku i uwzględniać propozycje działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej dla infrastruktury zarządzanej przez gminę. Stosowne zapisy znajdują się w projektowanej ustawie o efektywności o efektywności energetycznej. Ponadto opracowane Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami) przypisuje Gminie szereg zadań koordynowanych w tym:
 - ocena planów rozwojowych przedsiębiorstw energetycznych i egzekwowanie wpisania zadań wynikających z planu inwestycyjnego Gminy w tych planach zgodnie z Założeniami do planu zaopatrzenia Gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
 - współpraca między Gminami w zakresie poszczególnych systemów energetycznych,
 - racjonalizacja użytkowania energii.

W ramach realizacji zadań długoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Wilamowice należy przyjąć następujący cel długoterminowy: *„Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu”* poprzez wdrażanie następujących zadań:

- wdrożenie Programu ograniczenia niskiej emisji we współpracy z WFOŚiGW w Katowicach
- kontynuacja działań związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej będących własnością gminy,
- dalsza modernizacja układu drogowego gminy,
- wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony środowiska,
- ponadto systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska,

Należy również monitorować dyrektywy unijne i przepisy, które mają wejść lub weszły w życie w ostatnim czasie w zakresie:

- znowelizowanej Ustawy Prawo budowlane wzbogaconej o przepisy dotyczące nadawania certyfikatów energetycznych budynków (obowiązuje od 1 stycznia 2009r.),
- stosowania w uzasadnionych przypadkach w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych.

5.3 Gospodarowanie odpadami

5.3.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

W Gminie Wilamowice według stanu na 31 grudnia 2008 około 55% mieszkańców objętych jest zorganizowanym systemem wywozu odpadów komunalnych.

Odpady komunalne gromadzone są w następujących pojemnikach:

- 110 l,
- 120 l,
- 240 l,
- 1100 l,
- worki na odpady segregowane

Wywóz zmieszanych odpadów komunalnych jest prowadzony według wcześniej określonego harmonogramu z częstotliwością, co najmniej co 4 tygodnie.

5.3.1.1 Odpady zmieszane

Ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy w okresie 2004 – 2007 przedstawiają się następująco.

Tabela 18 Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych [Mg/rok] na terenie Gminy Wilamowice w okresie 2004 – 2007 rok

Rok	Zebrana ilość odpadów komunalnych przekazanych na składowisko w Kętach	Ilość odpadów komunalnych zebranych ogółem
2004	780,32	864,32
2005	864,56	980,56
2006	552,12	729,16
2007	649,22	765,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice, 2008

5.3.1.2 Odpady zbierane selektywnie

Na całym terenie Gminy Wilamowice obowiązuje system segregacji odpadów. W selektywną zbiórkę odpadów komunalnych włączeni zostali wszyscy mieszkańcy Gminy.

Selektywna zbiórka jest prowadzona z wykorzystaniem systemu workowego, tzn. mieszkańcom gminy (w zabudowie jednorodzinnej) są dostarczane worki o pojemności 110 l w określonych kolorach, w których zbierane są selektywnie poszczególne frakcje odpadów komunalnych, a następnie okresowo odbierane, co najmniej 1 raz na miesiąc przez firmy przewozowe zajmujące się zbieraniem odpadów komunalnych:

- worki w kolorze niebieskim – papier,
- worki w kolorze białym – opakowania ze szkła,
- worki w kolorze żółtym – opakowania z tworzyw sztucznych.

Poza selektywną zbiórką odpadów opakowaniowych (prowadzoną w sposób systematyczny z częstotliwością co najmniej 1 raz na miesiąc) jest prowadzona również zbiórka innych odpadów selektywnie zbieranych (z różną częstotliwością):

- W zakresie selektywnego zbierania **odpadów niebezpiecznych** organizowane są zbiórki w szkołach zbiórki baterii oraz na terenie oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach na bieżąco istnieje możliwość nieodpłatnego oddania zużytych świetlówek,
- W zakresie selektywnego zbierania **zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego** mieszkańcy mogą oddać ten rodzaj odpadów do pojemników ustawionych przy Oczyszczalni Ścieków w Pisarzowicach,
- W zakresie selektywnego zbierania **odpadów azbestowych** gmina zapewnia właścicielowi posesji bezpłatny transport i unieszkodliwianie; akcje w tym zakresie są prowadzone w sposób

ciągły na bieżąco od roku 2004, a pracami zajmuje się uprawniony podmiot wyłoniony w drodze przetargu, materiały są składowane na składowisku odpadów niebezpiecznych w Radomsku i Tarnowie,

- W zakresie selektywnego zbierania **wielkogabarytowych** Gmina planuje organizację zbiórki na zasadzie wystawek.

Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne oraz zużyte źródła światła przeznaczone do unieszkodliwienia są bezpłatnie odbierane przez Zakład Przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego MEGA SERVICE RECYCLING Sp. z o.o. z siedzibą 43-300 Bielsko-Biała, ul. Piekarska 86

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy w kolejnych latach w wyniku selektywnej zbiórki zostały zebrane następujące ilości odpadów.

Tabela 19 Zestawienie ilości odpadów komunalnych [Mg/rok] zebranych selektywnie na terenie Gminy Wilamowice w okresie 2004 – 2008 rok

Odpady zbierane selektywnie	Ilość zebranych selektywnie odpadów [Mg/rok]				
	2004	2005	2006	2007	2008
<i>ulegające biodegradacji – roślinne, kuchenne i ogrodowe</i>	-	-	-	-	
<i>papier, tektura</i>	0,75	0,75	16,90	27,18	39,69
<i>tworzywa sztuczne</i>	4,8	5,4	24,47	32,77	50,16
<i>szkło</i>	38,4	40,8	126,54	163,37	203,25
Razem	43,95	46,95	167,91	223,32	293,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice 2009

Od 2004 roku na terenie Gminy Wilamowice organizowane są zbiórki wyrobów zawierających azbest, mieszkańcy otrzymują dofinansowanie do kosztów transportu i utylizacji tych wyrobów. W tabeli poniżej zestawiono ilości azbestu, jakie przekazano do utylizacji w latach 2005-2008.

Tabela 20 Zestawienie odpadów zawierających azbest zebranych na terenie Gminy Wilamowice w Latach 2005-2008

L.p.	Rok	Utylizacja	Ilość posesji	Firma	Składowisko
1	2005	36,32Mg	19	PPHU „ABBA EKOMED” Sp. z o.o. ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	Radomsk
2	2006	41,29Mg	24	PPHU „ABBA EKOMED” Sp. z o.o. ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	Radomsk
3	2007	94,18Mg	36	„Ekotop” ul. Glogera 4 nr lok 4 42-200 Częstochowa	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów Składowisko Odpadów „Za Rzeką Białą”
4	2007	26,50Mg	18	PPHU „ABBA EKOMED” Sp. z o.o. ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	Radomsk
5	2008	82,00Mg	30	„Ekotop” ul. Glogera 4 nr lok 4 42-200 Częstochowa	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów Składowisko Odpadów „Za Rzeką Białą”

6	2008	107,81Mg	62	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrow 8, 28-142 Tuczępy	Składowisko odpadów zawierających azbest Dobrow 8, 28-142 Tuczępy
ogółem		388,1Mg	189		

Źródło: UG Wilamowice, 2009

Na terenie Gminy Wilamowice nie są zlokalizowane żadne gminne instalacje i obiekty do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

5.3.1.3 Firmy odbierające odpady i miejsca ich składowania

Na terenie Gminy Wilamowice pozwolenia na odbiór i transport odpadów komunalnych zmieszanych posiadają następujące podmioty gospodarcze:

- Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMAX” Sp. z o.o.
ul. Mickiewicza 8, 32-650 Kęty
na podstawie zezwolenia SG.6431-01/06 ważnego do 22.10.2016 roku,
- SITA Zakład Oczyszczania Miasta S.A.
ul. Gazownicza 38, 43-300 Bielsko-Biała
na podstawie zezwolenia SG.6431-01/07 ważnego do 16.03.2017 roku,
- Agencja Komunalna Sp. z o.o.
ul. Kościelna 7 32-620 Brzeszcze
na podstawie zezwolenia SG.6431-03/03 ważnego do 31.12.2010 roku,
- P.U.H. Marek Sternat
ul. Pańska 39, 43-300 Stara Wieś
na podstawie zezwolenia SG.6421-03/02, ważnego do 04.11.2010 roku,
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o.
ul. Bema 11a, 32-602 Oświęcim
na podstawie zezwolenia SG.6421-2/2002, ważnego do 24.10.2012 roku.

Zmieszane odpady komunalne lokowane są na składowiskach zlokalizowanych poza terenem Gminy, a mianowicie:

- Składowisko odpadów inne niż niebezpieczne i obojętne w Kętach, Kęckie Góry Północne, 32-650 Kęty,
- Zakład Gospodarki Odpadami S.A., ul. Krakowska 315d, 43-300 Bielsko-Biała,
- Agencja Komunalna Sp. z o.o., ul. Kościuszki 7, 32-620 Brzeszcze.

Pozwolenie na działalność w zakresie usuwania ciekłych odpadów komunalnych posiadają przedsiębiorstwa:

- Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMAX” Sp. z o.o.
ul. Mickiewicza 8, 32-650 Kęty
na podstawie zezwolenia SG.6431-01/06 ważnego do 22.10.2016 roku,
- SITA Zakład Oczyszczania Miasta S.A.
ul. Gazownicza 38, 43-300 Bielsko-Biała
na podstawie zezwolenia SG.6431-01/07 ważnego do 16.03.2017 roku,
- Agencja Komunalna Sp. z o.o.
ul. Kościelna 7 32-620 Brzeszcze
na podstawie zezwolenia SG.6431-03/03 ważnego do 31.12.2010 roku,
- Zakład Wodociągów i Kanalizacji
ul. Sienkiewicza 2a, 43-300 Wilamowice.

Ciekle nieczystości z terenu Gminy Wilamowice wywożone są:

- Oczyszczalnia ścieków Dankowicach,
ul. Jagiellońska, 43-331 Dankowice,

- Oczyszczalnia śródków Zasolu Bielańskim,
ul. Wałowa, 43-330 Zasole Bielańskie,
- Oczyszczalnia śródków Pisarzowicach,
ul. Szkolna, 43-332 Pisarzowice.

5.3.1.4 Prognoza wytwarzania odpadów

Biorąc pod uwagę następujące założenia:

- zmiana danych dotyczących prognozy liczby ludności w gminie Wilamowice w latach 2009 – 2016
- zmiana wskaźników wytwarzania odpadów oraz zmiana uśrednionego składu morfologicznego zmieszanych odpadów komunalnych wytwarzanych na terenach wiejskich, zawartych w „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010” przyjętym do realizacji w 2006 roku
- zgodnie z KPGO 2010 wskaźnik zawartości odpadów biodegradowalnych w całym strumieniu odpadów komunalnych dla terenów wiejskich wynosi 36%
- odpady wielkogabarytowe stanowią ok. 7% całej masy wytworzonych odpadów komunalnych
- wskaźnik wytwarzania odpadów remontowo – budowlanych wynosi około 17 kg/M/rok.

Oszacowano ilości odpadów możliwych do wytworzenia w perspektywnym okresie 2009-2016, dane te przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 21 Zakładane zmiany wskaźników generowania odpadów komunalnych w okresie perspektywnym 2009 – 2015 rok

Nazwa strumienia odpadów	Zawartość poszczególnych grup w całym strumieniu odpadów komunalnych [%]	Ilość odpadów wytwarzanych przez mieszkańca gminy [kg/M/rok]						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	18	43,12	43,53	43,93	44,34	44,75	45,15	45,56
Odpady zielone	4	9,58	9,67	9,76	9,85	9,94	10,03	10,12
Papier i makulatura	12	28,75	29,02	29,29	29,56	29,83	30,10	30,37
Odpady wielomateriałowe	3	7,19	7,25	7,32	7,39	7,46	7,53	7,59
Tworzywa sztuczne	12	28,75	29,02	29,29	29,56	29,83	30,10	30,37
Szkło	8	19,16	19,35	19,53	19,71	19,89	20,07	20,25
Metale	5	11,98	12,09	12,20	12,32	12,43	12,54	12,66
Odzież, tekstylia	1	2,40	2,42	2,44	2,46	2,49	2,51	2,53
Drewno	2	4,79	4,84	4,88	4,93	4,97	5,02	5,06
Odpady niebezpieczne	1	2,40	2,42	2,44	2,46	2,49	2,51	2,53
Odpady mineralne	34	81,45	82,22	82,99	83,76	84,52	85,29	86,06
RAZEM	100	239,56	241,82	244,08	246,34	248,60	250,86	253,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice, 2009

Tabela 22 Prognoza ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wilamowice w okresie perspektywicznym 2009 – 2015 rok

Nazwa strumienia odpadów	Prognozowane ilości wytwarzanych odpadów [Mg/rok]						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	675	682	689	696	703	711	718
Odpady zielone	150	152	153	155	156	158	159
Papier i makulatura	450	455	460	464	469	474	478
Odpady wielomateriałowe	113	114	115	116	117	118	120
Tworzywa sztuczne	450	455	460	464	469	474	478
Szkło	300	303	306	310	313	316	319
Metale	188	190	191	193	195	197	199
Odzież, tekstylia	38	38	38	39	39	39	40
Drewno	75	76	77	77	78	79	80
Odpady niebezpieczne	38	38	38	39	39	39	40
Odpady mineralne	1276	1289	1302	1315	1329	1342	1356
RAZEM	3752	3791	3830	3869	3908	3948	3987

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice, 2009

Tabela 23 Prognoza ilości odpadów biodegradowalnych wytwarzanych na terenie Gminy Wilamowice w okresie perspektywicznym 2009 – 2015 rok

Nazwa strumienia odpadów	Prognozowane ilości odpadów [Mg/rok]						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Łączna ilość odpadów biodegradowalnych	1351	1365	1379	1393	1407	1421	1435

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice, 2009

5.3.2 Identyfikacja potrzeb

Gospodarka odpadami na obszarze gminy Wilamowice powinna realizować następujące założenia:

- doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko.

W związku z tym wzięto pod uwagę konieczność:

- rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w oparciu o zbieranie selektywne „u źródła”,
- odzysku i unieszkodliwiania odpadów ulegających biodegradacji wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych,
- wydzielania odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych,
- wydzielania odpadów budowlano - remontowych ze strumienia odpadów komunalnych,
- wydzielania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych,
- rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych,
- stworzenia lub rozbudowy niezbędnej infrastruktury technicznej pomocnej w osiągnięciu założeń gospodarki odpadami (rozbudowa regionalnego zakładu gospodarki odpadami).

Zagadnienia dotyczące gospodarki odpadami zostały opisane w dużo większym stopniu szczegółowości w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami.

5.3.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
GO.1	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska oraz zwiększenie ich gospodarczego wykorzystania	GO.1.1	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	OG.1.1.1	Dalsza likwidacja nielegalnych tzw. „dzikich” składowisk odpadów	Gmina Wilamowice
				GO.1.1.2	Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych (z zakupem dodatkowych pojemników i worków)	Gmina Wilamowice
				GO.1.1.3	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych (zakup pojemników specjalistycznych i worków biodegradowalnych)	Gmina Wilamowice
				GO.1.1.4	Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych przez mieszkańców a wydzielanych z strumienia odpadów komunalnych	Gmina Wilamowice
		GO.1.2	Wzrost stopnia odzysku i recyklingu odpadów	GO.1.2.1	Likwidacja odpadów zawierających azbest	Gmina Wilamowice
		GO.1.3	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska	GO.1.3.1	Działalność edukacyjna w zakresie: selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • odpadów użytkowych (surowców wtórnych) • odpadów biodegradowalnych • odpadów niebezpiecznych 	Gmina Wilamowice
				GO.1.3.2	Opracowanie raportu i oceny stopnia z wykonania PGO	Gmina Wilamowice
				GO.1.3.3	Weryfikacja PGO	Gmina Wilamowice
				GO.1.3.4	Założenie systemu informacji o ograniczaniu ilości odpadów kierowanych do składowania poprzez: <ul style="list-style-type: none"> Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych Wprowadzanie zbiórki odpadów biodegradowalnych 	Gmina Wilamowice
				GO.1.3.5	Partycypacja w kosztach realizacji rozbudowy składowiska odpadów komunalnych i budowy kompostowni odpadów organicznych	Gmina Kęty „KOMAX” Sp. z o.o. Kęty Gmina Wilamowice (alternatywnie)
		GO.1.4	Podnoszenie świadomości mieszkańców i przedsiębiorców	GO.1.4.1	Opracowanie systemu informacji o ilości odzyskanych odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych	Gmina Wilamowice

5.3.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
GO.1.1	Dalsza likwidacja nielegalnych tzw. „dzikich” składowisk odpadów	2009	2016	Gmina Wilamowice	Poprawa estetyki gminy	100	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.2	Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych (z zakupem dodatkowych pojemników i worków)	2009	2016	Gmina Wilamowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	80	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.3	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych (zakup pojemników specjalistycznych i worków biodegradowalnych)	2009	2016	Gmina Wilamowice	poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	190	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.4	Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych przez mieszkańców a wydzielanych z strumienia odpadów komunalnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	160	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.5	Likwidacja odpadów zawierających azbest	2009	2016	Gmina Wilamowice	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	300	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.6	Działalność edukacyjna w zakresie: selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • odpadów użytkowych (surowców wtórnych) • odpadów biodegradowalnych • odpadów niebezpiecznych 	2009	2016	Gmina Wilamowice	Poprawa estetyki gminy	20	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.7	Opracowanie raportu i oceny stopnia z wykonania PGO	2009	2016	Gmina Wilamowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	10	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.8	Weryfikacja PGO	2009	2016	Gmina Wilamowice	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	25	Firmy zajmujące się wywozem odpadów

GO.1.9	Założenie systemu informacji o ograniczaniu ilości odpadów kierowanych do składowania poprzez: Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych Wprowadzanie zbiórki odpadów biodegradowalnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	20	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.10	Opracowanie systemu informacji o ilości odzyskanych odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych	2009	2016	Gmina Wilamowice	poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	20	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
ZADANIA KOORDYNOWANE							
GO.1.11	Partycypacja w kosztach realizacji rozbudowy składowiska odpadów komunalnych i budowy kompostowni odpadów organicznych	2009	2016	Gmina Kęty „KOMAX” Sp. z o.o. Kęty Gmina Wilamowice (alternatywnie)	Zmniejszenie uciążliwości odpadów na środowisko	b.d.	
RAZEM ZADANIA WŁASNE						925	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						-	

5.3.5 Wnioski

Realizacja zapisanych zadań będzie oznaczała dla środowiska Gminy zasadniczą redukcję zagrożeń związanych z wytwarzaniem odpadów. Odnotuje się poprawę stanu środowiska, w szczególności w zakresie:

- Ograniczenia degradacji gleb i ich toksycznego skażenia, a także poprawa estetyki krajobrazu poprzez minimalizację powstawania nielegalnych składowisk (dzikie wysypiska)
- Zmniejszenia stopnia skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku objęcia zorganizowanym zbieraniem całego strumienia odpadów komunalnych i ograniczenia udziału odpadów biodegradowalnych. Również wpłynie na to zaprzestanie składowania odpadów niebezpiecznych oraz wzrost poziomu odzyskiwanych surowców wtórnych.
- Ochrony zasobów surowców naturalnych w związku z rozbudową systemu selektywnej zbiórki odpadów i odzysku surowców wtórnych. Dotyczy to również zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych i gruzu budowlanego.

Realizacja planów przy jednoczesnym objęciu odbiorem wszystkich wytwórców odpadów, doprowadzi do wyeliminowania przyczyn powstawania nielegalnych składowisk.

Wdrożenie zaproponowanych przedsięwzięć stanowi gwarancję, że nie wystąpią nowe zagrożenia lub uciążliwości dla środowiska związane z niekontrolowaną gospodarką odpadami.

5.4 Oddziaływanie hałasu

Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko.

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129 z 2006, poz. 902, jednolity tekst ze zmianami.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi energie, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Wskaźnikiem oceny hałasu w środowisku jest poziom równoważny dla przedziału czasu odniesienia. Równoważny poziom dźwięku A określa się w decybelach (dB). Dopuszczalne wartości równoważnego poziomu dźwięku podano w załącznikach do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz.826).

Poziomy dopuszczalne dotyczą emisji hałasu na danym terenie. Na terenach niewyszczególnionych w załączniku do ww. rozporządzenia, dopuszczalny poziom hałasu określa się, przyjmując wartości dopuszczalne dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu. Dopuszczalny poziom hałasu w środowisku na terenie podlegającym zaliczeniu do dwóch lub więcej rodzajów terenów wyszczególnionych w ww. załączniku określa się, przyjmując wartości dopuszczalne poziomów dźwięku odpowiadające najniższemu dopuszczalnemu poziomom dźwięku dla tych terenów. W rozporządzeniu, określono także standardy emisyjne dla takich obiektów jak drogi lub linie kolejowe (wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym) jak i poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych.

Tabela 24 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqNr} które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe1)*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1.	a) Strefa Ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4.	a) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców2)	65	55	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. Mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. Można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Oznacza to, że dla obszarów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, wojewoda lub rada powiatu (w zależności od kompetencji) tworzy program działań, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52\text{dB}$
- średnia uciążliwość $52\text{dB} < L_{Aeq} < 62\text{dB}$
- duża uciążliwość $63\text{dB} < L_{Aeq} < 70\text{dB}$
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70\text{dB}$

Głównym źródłem zagrożeń hałasowych jest komunikacja samochodowa, w mniejszym stopniu kolejowa. Na terenie gminy nie jest prowadzony monitoring stanu zagrożenia hałasem wzdłuż dróg. Największe zagrożenia występują przy głównych ciągach komunikacyjnych. Na terenie gminy nie jest również prowadzony monitoring zagrożeń hałasowych kolei.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy Wilamowice winna być oparta na polskich aktach prawnych uwzględniając jednakże istniejące standardy Unii Europejskiej.

Polski system ochrony przed hałasem bazuje na systemie standardów imisyjnych (dopuszczalne poziomy hałas w środowisku) jak i procedur imisyjnych (ustalanie dopuszczalnych poziomów hałasu dla obiektów w drodze decyzji). Polityka Unii Europejskiej i jej dyrektywy w tym zakresie polegają na tworzeniu aktów prawnych ustanawiających wymagania akustyczne dla maszyn i urządzeń. Są to działania oparte na standardach emisyjnych.

W zakresie ochrony środowiska przed hałasem zarówno standardy emisyjne (obowiązujące w UE, do których Polska musi się dostosować) jak i imisyjne, (które UE ma zamiar wprowadzić) mają służyć poprawie klimatu akustycznego.

5.4.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

5.4.1.1 Hałas przemysłowy

Na terenie Gminy Wilamowice występują zakłady pracy i firmy o charakterze przemysłowym, rolniczym, podmioty gospodarcze oferujące usługi, jednostki handlu detalicznego oraz osoby fizyczne. Działalność tych podmiotów gospodarczych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących.

Do większych zakładów produkcyjnych prowadzących działalność na terenie Gminy należą ZPUH „AGA” w Pisarzowicach, Biuro Projektów i Dostaw Hutniczych HPH S.A. – Zakład Produkcyjny w Wilamowicach, Starobielska Fabryka Kos Sp. z o.o. w Wilamowicach, Zakład Produkcji Odzieży Jan Biba, Hantex, Zakład Rzeźniczo – Przetwórczy Marek Baścik.

Na źródła hałasu przemysłowego składają się dźwięki powstające wewnątrz i na zewnątrz budynków produkcyjnych. Będzie to emisja dźwięku o różnej częstotliwości oraz natężeniu. Źródła hałasu pochodzą przede wszystkim od maszyn i urządzeń produkcyjnych emitujących hałas przez ściany, stropy, okna i drzwi. Natomiast źródłem hałasu na zewnątrz budynków będą zainstalowane tam maszyny i urządzenia. Ponadto do potencjalnych źródeł hałasu będą należeć także prowadzone prace dorywcze jak cięcia, kucia oraz odbywający się transport kołowy na drogach wewnętrznych zakładu.

5.4.1.2 Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Wilamowice wynosi około 135 km w tym:

- powiatowe – około 55 km,
- gminne – około 80 km.

W latach 2004-2008 na obszarze gminy Wilamowice zmodernizowano 25,5 km dróg w tym:

- w 2004 roku – 4,57 km,
- w 2005 roku – 1,46 km,
- w 2006 roku – 8,01 km,
- w 2007 roku – 7,19 km,
- w 2008 roku – 4,25 km.

Układ drogowy Gminy w skali wojewódzkiej powiązany jest z aglomeracją katowicką natomiast w skali powiatowej z aglomeracją bielską. Układ drogowy na terenie Gminy jest dobrze połączony z terenami sąsiednimi. Natężenie hałasu głównie związane jest z drogami powiatowymi. Dla usprawnienia ruchu i zmniejszenia uciążliwości tej drogi na terenie Gminy.

Drogi lokalne są dosyć wąskie i w okresach prac polowych narażone na zablokowanie przez przejeżdżające maszyny rolnicze oraz samochody ciężarowe. Dlatego istotnym elementem poprawy warunków ruchu lokalnego jest polepszenie parametrów technicznych poprzez poszerzenie jezdni, zniwelowanie zbyt dużych łuków jezdni, zapewnienie poboczy i chodników oraz parkingów w miejscach zainteresowania.

Układ drogowy można ocenić dość wysoko, a stan dróg jest dobry. Na terenie Gminy dominują drogi bitumiczne (beton asfaltowy) o szerokości 5 m i więcej a stan dróg jest dobry. W obecnej chwili należy się skupić na bieżących remontach dróg i poprawie ich funkcjonalności.

Podstawową komunikację transportową ludności zapewnia przedsiębiorstwo PKS oraz komunikacja samochodowa indywidualna.

Obecnie mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego, aż do 22⁰⁰ włącznie,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,
- stały wzrost uciążliwości hałasu wywołanych przez ruch drogowy.

5.4.1.3 Hałas Kolejowy

Hałas kolejowy w całej Polsce kształtuje się na porównywalnym poziomie. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowych może przewyższać dopuszczalne granice. Emisja hałasu do środowiska będzie zależeć od wielu czynników takich jak rodzaj taboru kolejowego, stan taboru kolejowego, prędkości przejazdu składów kolejowych oraz samego położenia torowiska tzn. czy jest to nasyp, wąwóz, teren płaski.

Przez północno-zachodnie obrzeża gminy przebiega na długości około 2,5km dwutorowa zelektryfikowana linia kolejowa 1 klasy nr 93 Trzebinia – granica państwa. Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden przystanek osobowy w Dankowicach. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50dB w odległości do około 80m od osi torów.

5.4.1.4 Hałas lotniczy

Z uwagi na brak lotniska na terenie Gminy Wilamowice, nie występują tu problemy związane z bezpośrednim oddziaływaniem hałasu lotniczego.

Usytuowane w mieście powiatowym Bielsko-Biała, lotnisko sportowe z uwagi na swoje przeznaczenie nie jest znaczącym źródłem emisji hałasu do środowiska na terenie Gminy.

5.4.2 Identyfikacja potrzeb

Ochrona przed hałasem, z mocy ustawy – Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, co uzyskuje się poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, bądź poprzez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, tam gdzie nie jest on dotrzymywany.

Narzędziem pomocnym w realizacji polityki ochrony środowiska przed hałasem, są mapy akustyczne. Mapy sporządza starosta, co 5 lat uwzględniając informacje zawarte w mapach akustycznych wykonywanych przez zarządzających drogą, linią kolejową lub lotniskiem, czyli obiektów zaliczonych w drodze rozporządzenia, do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływania akustyczne na znacznych obszarach. Po sporządzeniu map akustycznych starosta przekazuje je zarządowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Największa emisja hałasu i jego uciążliwość związana jest przede wszystkim z komunikacją i przemysłem. Na terenie Gminy Wilamowice hałas związany jest z przebiegiem dróg powiatowych, dróg gminnych oraz linią kolejową. Należy pamiętać, że w Gminie oprócz zakładów przemysłowych występują gospodarstwa indywidualne, których maszyny rolnicze w okresach prac polowych emitują znaczne ilości hałasu do środowiska.

Dlatego na terenie Gminy występują obszary, na których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny na tych terenach. Będą jednak występowały również tereny nienarażone na jakąkolwiek formę oddziaływania hałasu związanego z działalnością człowieka. Biorąc jednak pod uwagę usytuowanie Gminy tzn. bliskość z dużą aglomeracją miejską, jaką jest miasto Bielsko-Biała, atrakcyjność turystyczną regionu, istnieje możliwość wzmożenia transportu drogowego w najbliższych latach. Dlatego też polityka rozwoju przestrzennego w Gminie powinna przede wszystkim zostać

ukierunkowana na powstrzymywanie degradacji terenów narażonych na hałas, dążenie do przywrócenia walorów środowiska naturalnego oraz na poprawę klimatu akustycznego i jego kształtowanie w przeszłości.

5.4.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
OH.1	Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska	OH.1.1	Ograniczenie hałasu komunikacyjnego	OH.1.1.1	Bieżące remonty dróg gminnych.	Zarząd Dróg Powiatowych
				OH.1.1.2	Dokonanie oceny akustycznej na terenie Gminy w oparciu o zintegrowane badania klimatu akustycznego w powiecie bielskim.	Zarząd Dróg Powiatowych
				OH.1.1.3	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	Zarząd Dróg Powiatowych
				OH.1.1.4	Minimalizacja emisji hałasu Komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
		OH.1.2	Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją	OH.1.2.1	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych.	Gmina Wilamowice
				OH.1.2.2	Stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenia akustyczne dla środowiska.	Gmina Wilamowice
				OH.1.2.3	Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem.	Gmina Wilamowice
				OH.1.2.4	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	WIOS- Delegatura w Bielsku-Białej

5.4.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OH.1.2.1	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego gminy ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych.	2009	2012	Gmina Wilamowice	Kontrola oceny stanu akustycznego na terenie gminy	40	
OH.1.2.2	Stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenia akustyczne dla środowiska.	2010	2016	Gmina Wilamowice	Kontrola stanu środowiska, eliminacja lokalnych konfliktów	15	Współpraca z WIOŚ w Katowicach
OH.1.2.3	Opracowanie programów Edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem.	2010	2016	Gmina Wilamowice	Podniesienie świadomości ekologicznej	10	Kluby ekologiczne, współpraca ze szkołami
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OH.1.1.1	Bieżące remonty dróg gminnych.	2009	2012	Zarząd Dróg Powiatowych	Minimalizacja hałasy poprzez zastosowanie „cichych asfaltów”	20	Gmina Wilamowice
OH.1.1.2	Dokonanie oceny akustycznej na terenie Gminy w oparciu o Zintegrowane badania klimatu akustycznego w powiecie bielskim.	2009	2016	Zarząd Dróg Powiatowych	Poprawa klimatu akustycznego na terenie miejscowości wchodzących w skład Gminy	20	
OH.1.2.4	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	2009	2016	WIOŚ- Delegatura w Bielsku-Białej	Poprawa Klimatu akustycznego na terenie Gminy	200	
OH.1.1.3	Minimalizacja emisji hałasu Komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	2009	2016	Zarząd Dróg Powiatowych	Zmniejszenie emisji hałasu	5900	
RAZEM ZADANIA WŁASNE						65	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						6140	

5.4.5 Wnioski

W celu poprawy klimatu akustycznego na terenie Gminy Wilamowice oraz ochrony środowiska przed negatywnym działaniem hałasu należy:

1. Podejmować działania, które spowodują zmniejszenie uciążliwości powodowanej przez hałas drogowy.
2. Poprzez zadania inwestycyjne polegające na budowie ekranów akustycznych, wymianie okien, tworzeniu osłon naturalnych, ograniczać rozprzestrzenianie się hałasu komunikacyjnego.
3. Podjąć zapobiegawcze działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej na trasach komunikacyjnych.
4. Zapewnić możliwość lokalizacji dla obiektów przemysłowych i produkcyjnych poprzez podporządkowanie struktury przestrzennej Gminy.
5. Ustalić, że w planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wydzielone tereny pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska.
6. W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniać kształtowanie klimatu akustycznego.
7. Nie dopuszczać do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.

5.5 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposoby sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 nr 192 poz. 1883) są ustalone zróżnicowane poziomy pól elektromagnetycznych dla:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową - do 50Hz
- miejsc dostępnych dla ludności – do 300Hz

Prawo ochrony środowiska ustala obowiązek uzyskania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych przez linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110kV lub wyższym, oraz przez instalacje radiokomunikacyjne (telefonii komórkowej), radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa lub przekracza 15W, generujące pola o częstotliwościach od 30kHz do 30 GHz (Art. 180 pkt. 5 i art. 234 pkt. 2 wyżej powołanej ustawy). Pozwolenie wydaje wojewoda na czas nie dłuższy niż 10 lat. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 z późniejszymi zmianami) określa obowiązek uzyskania takiego pozwolenia dla instalacji, których użytkowanie rozpoczęło przed wejściem w życie tej ustawy (1 października 2001 r.), w terminie do 31 grudnia 2005 roku (Art. 20).

Zgodnie z przepisem art. 135 ustawy Prawo ochrony środowiska, jeżeli z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z analizy porealizacyjnej albo z przeglądu ekologicznego wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być zachowane standardy ochrony środowiska to między innymi dla instalacji urządzeń radiokomunikacyjnych oraz linii elektroenergetycznych tworzy się obszar ograniczonego użytkowania.

5.5.1 Stan wyjściowy

Na terenie gminy Wilamowice zlokalizowana jest jedna stacja przekątnikowa telefonii komórkowej umiejscowiona na wieży kościoła w Wilamowicach.

Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Wilamowicach, Hecznarowicach, Pisarzowicach, Dankowicach i Starej Wsi są podłączone radiowo do:

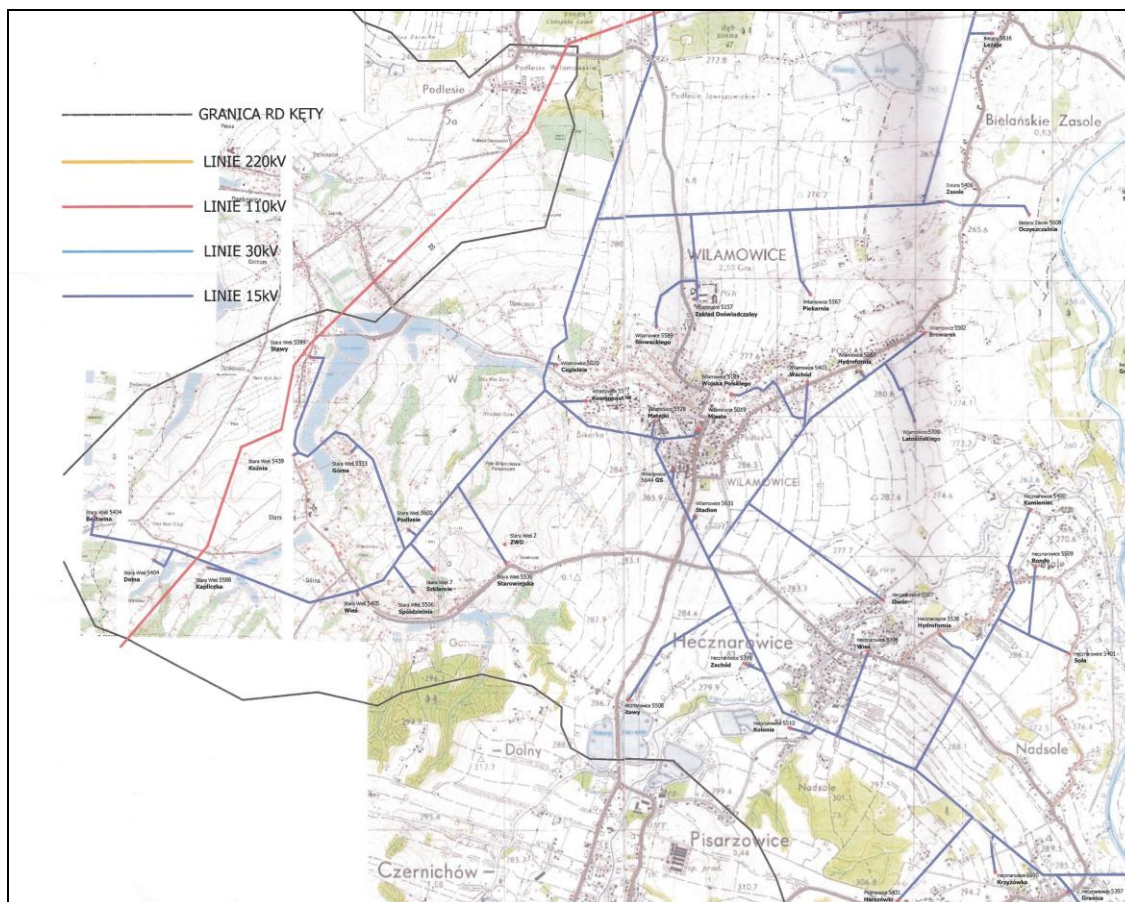
- Krajowego Systemu Ratownictwa.

Budynek Urzędu Gminy w Wilamowice posiada połączenie radiowe z:

- Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego,

- MSWiA w Warszawie do celów administracyjnych (wydawanie dowodów osobistych)

Na terenie Gminy są zlokalizowane linie elektroenergetyczne wysokiego i średniego napięcia będące własnością ENION S.A. Przebieg tych linii zobrazowano na rysunku poniżej.

Rysunek 23 Plan sieci 110 kV i 15 kV na obszarze gminy Wilamowice

Źródło: ENION S.A. Oddział w Kętach, 2009

W latach 2004-2008 zostały wybudowane dwie stacje transformatorowe 15/0,4kV i 0,5 km linii kablowych 15 kV.

5.5.2 Identyfikacja potrzeb

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności

Oprócz tego prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana

izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz, są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia, w tym zmiany spowodowanej zmianami w wyposażeniu instalacji lub urządzenia, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, których źródłem jest instalacja lub urządzenie.

Zadania na poziomie gminy obejmują:

- preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
- opracowywanie przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym.

5.5.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
PN.1	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	PN.1.1	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	PN.1.1.1	Stworzenie rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	Gmina Wilamowice
				PN.1.1.2	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	Urząd Marszałkowski
				PN.1.1.3	Stworzenie systemu monitoringu środowiska w celu określenia aktualnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

5.5.4 Harmonogram zadań

<i>L.P.</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Termin rozpoczęcia planowany</i>	<i>Termin zakończenia planowany</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>	<i>Planowane efekty ekologiczne</i>	<i>Planowane koszty ogółem (PLN) tys.</i>	<i>Partnerzy</i>
ZADANIA WŁASNE							
OPN.1.1	Stworzenie rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	2008	2016	Gmina Wilamowice	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	2	Właściciele stacji przekaznikowych telefonii komórkowych
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OPN.1.1	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	2008	2016	Urząd Marszałkowski	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	50	Gmina Wilamowice
OPN.1.3	Stworzenie systemu monitoringu środowiska w celu określenia aktualnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego	2008	2016	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	400	Gmina Wilamowice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						2	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						450	

5.5.5 Wnioski

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania dotyczące badań i prowadzenie rejestrów przekroczeń spoczywają na Wojewodzie. Zadania Burmistrza Gminy Wilamowice polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które emitują promieniowanie niejonizujące oraz uwzględniać ich lokalizację w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Skuteczna ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, polega na:

- inwentaryzacji źródeł emisji,
- wdrażaniu najlepszych technik ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne,
- wyznaczaniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów,
- lokalizacji nowych obiektów tak by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią,
- zwracanie szczególnej uwagi na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków.

5.6 Substancje chemiczne w środowisku

Bezpieczeństwo chemiczne na poziomie Gminy to przede wszystkim minimalizowanie skutków poważnych awarii i klęsk żywiołowych, a przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w skali gminy i powiatu.

Według Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 głównym zadaniem, po przyjęciu przez Sejm ustawy o zmianie ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw, będzie przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych.

Konieczne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

W związku z tym w nadchodzących latach działania na terenie Gminy Wilamowice powinny skupić się nad stworzeniem sprawnego systemu egzekucji przepisów w zakresie wprowadzania na rynek substancji chemicznych. Należy kontynuować wycofywanie chemikaliów ze środowiska, usuwanie azbestu, likwidację mogiłników zawierających odpady ze środków ochrony roślin.

Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka nr 52 łącząca Województwo Małopolskie z Województwem Śląskim, którą mogą być przewożone materiały niebezpieczne. Może tam odbywać się wwóz i wywóz materiałów niebezpiecznych i chemikaliów.

Jako, że bardzo dużą powierzchnię zajmują tereny rolne duża ilość zanieczyszczeń pochodzi ze źródeł rolniczych. Istotnym czynnikiem wpływającym na stan wody i gleby są hodowle trzody chlewnej prowadzące tucz metodą bezściółkową. Przy takiej metodzie hodowli powstaje dużo większa ilość gnojowicy. W gospodarstwach rolnych prowadzona jest produkcja kiszonek na potrzeby wyżywienia zwierząt gospodarskich, produkcja ta prowadzona jest również w warunkach polowych i teoretycznie ciecz kiszonkowa może się przedostać do wód i gleb powodując ich zanieczyszczenie.

Na terenach rolniczych często przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzikie składowiska odpadów, a ich stały monitoring i bieżące usuwanie ograniczy niekorzystne ich oddziaływanie na środowisko.

Należy także zwrócić uwagę na inne źródło zanieczyszczenia wód, jakim są magazyny i stacje paliw. Związki te są niebezpieczne głównie z powodu ich właściwości ropopochodnych, gdyż nawet śladowe ilości tych związków rozpuszczone w wodzie sprawiają, że jest ona nieprzydatna do picia dla ludzi i zwierząt.

5.6.1 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

<i>Cel</i>	<i>Cele długoterminowe do roku 2016</i>	<i>Cel</i>	<i>Cele krótkoterminowe do roku 2012</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>
AW.1	Zmniejszenie zagrożenia poważną awarią	AW.1.1	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej	AW.1.1.1	Ewidencja źródeł poważnych awarii przemysłowych	Gmina Wilamowice

5.6.2 Harmonogram zadań

<i>L.P.</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Termin rozpoczęcia planowany</i>	<i>Termin zakończenia planowany</i>	<i>Jednostka odpowiedzialna</i>	<i>Planowane efekty ekologiczne</i>	<i>Planowane koszty ogółem (PLN) tys.</i>	<i>Partnerzy</i>
ZADANIA WŁASNE							
AW.1.1.1	Ewidencja źródeł poważnych awarii przemysłowych	2008	2016	Gmina Wilamowice	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	5	Duże zakłady Przemysłowe zlokalizowane na terenie Powiatu Bielskiego
RAZEM ZADANIA WŁASNE						5	

5.6.3 Wnioski

W oparciu o zasadę przezorności konieczne jest podejmowanie niezbędnych działań profilaktycznych, włączając w to zakazy i ograniczenia dotyczące produkcji i użytkowania. Niezbędne jest także obowiązkowe znakowanie ekologiczne, monitoring, ocena ryzyka i raporty bezpieczeństwa oraz inne procedury, które powinny doprowadzić do wyeliminowania bądź minimalizacji zagrożeń chemicznych dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

„Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego” opisuje problem bezpieczeństwa chemicznego poprzez cel „Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych”.

Cel ten na poziomie gminy może być realizowany poprzez przystosowanie pojazdów do przewozu materiałów niebezpiecznych, a trasy przewozu powinny być wyznaczone w taki sposób, aby zapewnić maksymalne bezpieczeństwo mieszkańców i środowiska.

6 Narzędzia i instrumenty realizacyjne Programu

6.1 Mechanizmy prawne

Ustawy określają narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakładają na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Organami ochrony środowiska w myśl art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska są:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- starosta,
- sejmik województwa,
- marszałek województwa,
- wojewoda,
- minister właściwy do spraw środowiska.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska działające na podstawie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują zadania w zakresie ochrony środowiska, jeżeli ustawa tak stanowi. Wójt Gminy sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Wójt / Burmistrz lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt, występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

Wójt / Burmistrz okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Wójt / Burmistrz w drodze decyzji, nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

6.1.1 Kompetencje wynikające z ustawy prawo ochrony środowiska

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- Sporządza projekt gminnego programu ochrony środowiska, po zasięgnięciu opinii zarządu powiatu,
- Sporządza co 2 lata raport z realizacji programu ochrony środowiska,
- Przyjmuje wyniki pomiarów wielkości emisji z instalacji w ramach zwykłego korzystania ze środowiska,
- Może nałożyć obowiązek prowadzenia dodatkowych, wykraczających poza określone ustawą pomiarów wielkości emisji z instalacji – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,

- Przyjmuje zgłoszenie instalacji niewymagające pozwolenia, która może negatywnie oddziaływać na środowisko – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
- Może ustalić wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia,
- Przyjmuje informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska od osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami,
- Przedkłada wojewodzie otrzymane od przedsiębiorców informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- Przyjmuje informacje o wystąpieniu poważnej awarii przemysłowej,
- Przyjmuje wykaz, na podstawie, którego ustalono opłaty zeskładowanie odpadów, do którego złożenia zobowiązany jest podmiot korzystający ze środowiska,
- Może nakazać osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującą urządzenie wykonanie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- Może wstrzymać użytkowanie instalacji w razie naruszenia warunków decyzji określającej wymagania dotyczące eksploatacji, której emisja nie wymaga pozwolenia prowadzonej przez osobę fizyczną,
- Wyraża zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności oraz oddanie do eksploatacji obiektu budowlanego, zespołów obiektów lub instalacji po stwierdzeniu ustania przyczyn uzasadniających wstrzymanie,
- Sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością,
- Występuje w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,
- Występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie działań będących w jego kompetencji,
- Przedstawia do zatwierdzenia radzie gminy projekt przychodów i wydatków Gminnego funduszu ochrony środowiska,
- Podaje do publicznej wiadomości zatwierdzone zestawienie przychodów i wydatków Gminnego funduszu ochrony środowiska.

6.1.2 Kompetencje wynikające z ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- Prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (art. 21 ust. 1),
- Udostępnienie w Biuletynie Informacji Publicznej Gminnego POŚ, Raportów z POŚ, gminnego PGO, Sprawozdań z PGO,
- Wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i przeprowadzanie w ramach ich wydawania ocen oddziaływania na środowisko (art. 61 ust 1 i 2, art. 75 ust. 4)
- Coroczne przedkładanie zgodnie z art. 129 ust. 1 Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska informacji o prowadzonych ocenach oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko.

6.1.3 Kompetencje wynikające z prawa wodnego

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- Wyznacza część nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wód,

- Może nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie poprzedniego stanu wody na gruncie lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeśli spowodowane przez niego zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie,
- Zatwierdza ugodę w sprawie zmiany stanu wody na gruncie.

6.1.4 Kompetencje wynikające z ustawy o ochronie przyrody

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- opiniuje projekty planów ochrony dla obszarów objętych formami ochrony przyrody, jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego,
- uzgadnia, jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego,
- desygnuje do rady parku narodowego na 3-letnią kadencję przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,
- uzgadnia, jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego projekt rozporządzenia w sprawie zniesienia parku krajobrazowego lub ograniczenia jego obszaru,
- desygnuje do rady parku krajobrazowego przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,
- informuje Ministra właściwego do spraw środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu,
- uzgadnia, co 5 lat programy działalności i rozwoju ogrodów botanicznych i zoologicznych,
- uwzględnia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w swojej działalności potrzeby funkcjonowania i rozwoju istniejących lub planowanych do utworzenia ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz zapewnia ich ochronę,
- informuje zarząd ogrodu botanicznego lub zoologicznego o planowanej inwestycji przewidzianej do realizacji w pobliżu ogrodu, mogącej mieć wpływ na jego funkcjonowanie,
- wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości,
- ustala wysokość opłaty za usunięcie drzew lub krzewów,
- odracza na okres 3 lat termin uiszczenia opłaty za usunięcie drzew lub krzewów, jeśli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce,

wymierza karę administracyjną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew i krzewów powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów.

6.1.5 Kompetencje wynikające z ustawy o lasach

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- opiniuje przyznawanie przez starostę środków na pokrycie kosztów zalesienia gruntów,
- informuje na piśmie właścicieli lasów o wyłożeniu do publicznego wglądu uproszczonego planu urządzania lasu,
- opiniuje wnioski właściciela lasu nie stanowiącego własności Skarbu Państwa o nieodpłatne przekazanie przez nadleśniczego sadzonek drzew i krzewów leśnych na ponowne wprowadzenie roślinności leśnej.

6.1.6 Kompetencje wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów do zalesienia

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- ustala roczny limit zalesienia (ogólną powierzchnię gruntów rolnych, które mają być przeznaczone do zalesienia).

6.1.7 Kompetencje wynikające z prawa łowieckiego

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- opiniuje roczne plany łowieckie ustalane przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich,
- współdziała z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich oraz z nadleśniczymi w sprawach związanych z zagospodarowaniem obwodów łowieckich w szczególności w zakresie ochrony i hodowli zwierzyny,
- wydaje opinie o wydzierżawianiu obwodu łowieckiego.

6.1.8 Kompetencje wynikające z prawa geologicznego i górniczego

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- opiniuje koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin,
- uzgadnia koncesje, a także wszystkie jej zmiany na wydobywanie kopalin ze złóż na bezzbiornikowe magazynowanie lub składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- opiniuje zgodę na likwidację funduszu likwidacji zakładu górniczego,
- uzgadnia zakres i sposób wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska oraz obowiązków związanych z likwidacją zakładu górniczego określonych w decyzjach stwierdzających cofnięcie lub wygaśnięcie koncesji,
- opiniuje plan ruchu zakładu górniczego,
- opiniuje zmianę planu ruchu zakładu górniczego z wyjątkiem przypadków, gdy zmiana planu ruchu nie dotyczy robót eksploatacyjnych i nie dotyczy ujemnego wpływu na środowisko, w tym na obiekty budowlane,
- uzgadnia decyzję nakazującą przedsiębiorcy wykonanie obowiązku likwidacji zakładu górniczego lub jego części, jako określającą termin wykonania obowiązku likwidacji zakładu górniczego,
- wykonuje uprawnienia organów podatkowych w odniesieniu do opłat za działalność regulowaną Prawem geologicznym o górnictwie w zakresie, w jakim gmina jest wierzycielem należności z tytułu tych opłat.

6.1.9 Kompetencje wynikające z ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- wydaje właściwemu organowi IOŚ polecenia podjęcia działań zmierzających do usunięcia bezpośredniego zagrożenia środowiska.

6.1.10 Kompetencje wynikające z ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- sporządza i przekazuje marszałkowi województwa i wojewódzkiemu funduszowi roczne sprawozdania zawierające informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę lub podmiot działający w jej imieniu, rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych

przekazanych przez gminę lub podmiot działający w jej imieniu do odzysku i recyklingu, wydatkach poniesionych na te działania,

- przechowuje przez 5 lat dokumenty potwierdzające przekazanie odpadów opakowaniowych do odzysku i recyklingu.

6.1.11 Kompetencje wynikające z ustawy o odpadach

Wójt, burmistrz, prezydent miasta:

- opracowuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami,
- opiniuje projekt wojewódzkiego, powiatowego i gminnego planu gospodarki odpadami,
- opracowuje projekt wspólnego planu gospodarki odpadami dla gmin będących członkami związków międzygminnych,
- opiniuje projekt wspólnego planu gospodarki odpadami dla powiatów będących członkami związków powiatów,
- składa Radzie Gminy i Zarządowi Powiatu co 2 lata sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami,
- aktualizuje gminny plan gospodarki odpadami nie rzadziej niż co 4 lata,
- opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi przedkładany przez wojewodę lub starostę,
- opiniuje zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- opiniuje pozwolenia na wytwarzanie odpadów lub decyzji zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeśli miejsce prowadzenia odzysku, unieszkodliwiania lub zbierania odpadów przez wytwórcę jest inne niż miejsce wytwarzania odpadów,
- nakazuje posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania ze wskazaniem sposobu wykonania tej decyzji,
- może uzależnić wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów dla składowiska odpadów od przedstawienia przez inwestora ekspertyzy, co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w sposób inny niż składowanie,
- jako organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów odmówi wydania takiej decyzji jeżeli istnieje uzasadniona technicznie, ekologicznie lub ekonomicznie możliwość odzysku lub unieszkodliwiania odpadów bez budowy składowiska odpadów.

6.2 Prawo ochrony środowiska i inne akty niezbędne do realizacji Programu Ochrony Środowiska

6.2.1 Ustawy

- Dz. U. 2004 nr 11 poz. 97 Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych
- Dz. U. 2001 nr 63 poz. 638 Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych.
- Dz. U. 2004 nr 121 poz. 1266 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- Dz. U. 2003 nr 178 poz. 1749 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 października 2003 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o scalaniu i wymianie gruntów
- Dz. U. 2004 nr 93 poz. 898 Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym
- Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Dz. U. 2005 nr 267 poz. 2255 Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne

- Dz. U. 2001 nr 115 poz. 1229 Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.
- Dz. U. 2006 nr 123 poz. 858 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 czerwca 2006 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- Dz. U. 2001 nr 72 poz. 747 Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.
- Dz. U. 2008 nr 25 poz. 150 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 stycznia 2008 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo ochrony środowiska
- Dz. U. 2007 nr 39 poz. 251 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 lutego 2007 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o odpadach
- Dz. U. 2006 nr 144 poz. 1042 Ustawa z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach
- Dz. U. 2004 nr 236 poz. 2369 Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2004 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu
- Dz. U. 2003 nr 46 poz. 392 Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska
- Dz. U. 2003 nr 80 poz. 717 Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

6.2.2 Rozporządzenia

- Dz.U. 2007 nr 240 poz. 1753 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 12 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie
- Dz.U. 2005 nr 243 poz. 2063 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie
- Dz.U. 2001 nr 60 poz. 616 Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.
- Dz.U. 2007 nr 109 poz. 752 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych
- Dz.U. 2001 nr 112 poz. 1206 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów.
- Dz.U. 2007 nr 106 poz. 723 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska
- Dz.U. 2004 nr 283 poz. 2839 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia
- Dz.U. 2001 nr 148 poz. 1660 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie rejestru obszarów górniczych.
- Dz.U. 2001 nr 152 poz. 1735 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów odpadów lub ich ilości, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów, oraz kategorii małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą prowadzić uproszczoną ewidencję odpadów.
- Dz.U. 2007 nr 133 poz. 930 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2007 r. w sprawie niezbędnego zakresu informacji objętych obowiązkiem zbierania i przetwarzania oraz sposobu prowadzenia centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami

- Dz.U. 2007 nr 101 poz. 687 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami
- Dz.U. 2002 nr 8 poz. 70 Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody.
- Dz.U. 2007 nr 105 poz. 718 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska
- Dz.U. 2004 nr 1 poz. 2 Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów
- Dz.U. 2002 nr 87 poz. 798 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu.
- Dz.U. 2006 nr 136 poz. 964 Rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych
- Dz.U. 2002 nr 122 poz. 1055 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.
- Dz.U. 2002 nr 134 poz. 1140 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych.
- Dz.U. 2002 nr 165 poz. 1359 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi.
- Dz.U. 2002 nr 155 poz. 1298 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych.
- Dz.U. 2007 nr 158 poz. 1105 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko
- Dz.U. 2007 nr 120 poz. 828 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu udostępniania informacji o środowisku
- Dz.U. 2002 nr 179 poz. 1498 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 października 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinien odpowiadać program ochrony środowiska przed hałasem.
- Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1595 Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny.
- Dz.U. 2002 nr 204 poz. 1728 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.
- Dz.U. 2006 nr 137 poz. 984 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego
- Dz.U. 2003 nr 1 poz. 12 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu
- Dz.U. 2002 nr 220 poz. 1858 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.
- Dz.U. 2002 nr 241 poz. 2093 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.
- Dz.U. 2003 nr 18 poz. 164 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 stycznia 2003 r. w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją dróg, linii

kolejowych, linii tramwajowych, lotnisk oraz portów, które powinny być przekazywane właściwym organom ochrony środowiska, oraz terminów i sposobów ich prezentacji

- Dz.U. 2007 nr 192 poz. 1392 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 października 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem
- Dz. U.2008 nr 47 poz. 281 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu
- Dz.U. 2004 nr 180 poz. 1867 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych
- Dz.U. 2007 nr 106 poz. 723 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska
- Dz.U. 2003 nr 61 poz. 549 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów
- Dz.U. 2003 nr 104 poz. 971 Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła
- Dz.U. 2004 nr 283 poz. 2842 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji.

6.2.3 Inne akty prawne

Obwieszczenia

- M.P. 2007 nr 68 poz. 754 Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 20 września 2007 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2008
- M.P. 2007 nr 65 poz. 732 Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 18 września 2007 r. w sprawie wysokości stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, na rok 2008
- M.P. 2007 nr 42 poz. 486 Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 3 lipca 2007 r. w sprawie stawek opłat za działalność polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu złóż kopalin, magazynowaniu substancji oraz składowaniu odpadów na rok 2008
- M.P. 2007 nr 42 poz. 485 Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 3 lipca 2007 r. w sprawie górnych i dolnych stawek opłat eksploatacyjnych na rok 2008
- M.P. 2007 nr 32 poz. 377 Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 8 maja 2007 r. w sprawie średniej krajowej przychodów gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2006 r. przypadających na jednego mieszkańca

Inne akty prawne

- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej, przyjęta przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 23 sierpnia 2001 r.
- Polityka Leśna Państwa przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 22 kwietnia 1997 r.
- Strategia rozwoju turystyki w Polsce na lata 2007-2013, 2007r.
- Zaktualizowana prognoza oddziaływania na środowisko Projektu strategii rozwoju turystyki na lata 2007 – 2013 sierpień 2006 r.
- Strategia ochrony Obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań na lata 2006-2013,
- Strategia gospodarki wodnej Dokument przyjęty przez radę ministrów w dniu 13 września 2005 r.
- Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 z elementami prognozy do roku 2020 dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r.

- Strategia rozwoju obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem problematyki wsi popegeerowskiej, grudzień 2004

6.2.4 Obowiązujące dyrektywy w zakresie ochrony środowiska

- Dyrektywa 2004/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto
- Decyzja Rady przyjmująca program szczegółowy badań, rozwoju technologicznego i demonstracji w dziedzinie energii, środowiska i stałego rozwoju (1998-2002)
- Dyrektywa 2000/14/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń
- Decyzja nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego
- Dyrektywa Rady w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku
- Dyrektywa 94/63/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kontroli emisji lotnych związków organicznych (LZO) wynikających ze składowania paliwa i jego dystrybucji z terminali do stacji paliw
- Dyrektywa Rady 96/61/WE dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli
- Dyrektywa Rady 97/11/WE zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko
- Dyrektywa Rady 91/156/EWG zmieniająca Dyrektywę 75/442/EWG w sprawie odpadów
- Dyrektywa Rady 80/68/EWG w sprawie ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniem spowodowanym przez niektóre substancje niebezpieczne
- Dyrektywa Rady 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko
- Dyrektywa Rady 87/101/EWG zmieniająca dyrektywę 75/439/EWG w sprawie unieszkodliwiania olejów odpadowych
- Dyrektywa 90/1210/EWG w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska
- Dyrektywa Rady 90/313/EWG w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku
- Dyrektywa Rady 91/692/EWG normalizująca i racjonalizująca sprawozdania w sprawie wykonywania niektórych dyrektyw odnoszących się do środowiska
- Dyrektywa Rady 91/689/EEC w sprawie odpadów niebezpiecznych
- Dyrektywa Komisji 93/67/EWG ustanawiająca zasady oceny ryzyka dla człowieka i środowiska naturalnego ze strony substancji notyfikowanych zgodnie z dyrektywą Rady 67/548/EWG
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/81/WE z 23 października 2001 r. w sprawie krajowych pułapów emisji dla niektórych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego (dokument opublikowany w Fakty. Dokumenty nr II, czerwiec 2002, PSE SA)
- Decyzja ramowa Rady 2003/80/WSiSW w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne
- Dyrektywa Rady z dnia 01.12.1986r. w sprawie hałasu emitowanego przez zmechanizowany sprzęt gospodarstwa domowego (numer aktu prawnego 86/594/EWG; miejsce opublikowania OJ 334, 06.12.1986),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 08.05.2000r. w sprawie zbliżenia przepisów prawnych państw członkowskich dotyczących hałasu emitowanego przez urządzenia stosowane na zewnątrz pomieszczeń (numer aktu prawnego 2000/14/WE; miejsce opublikowania OJ L 162, 03.07.2000),
- Wspólne stanowisko Rady z dnia 07.06.2001r. w sprawie przyjęcia dyrektywy 2001/WE Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej oceny i zarządzania hałasem w środowisku (numer aktu prawnego CP (EC) No 25/2001).

- Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE

7 Dostęp do informacji, edukacja ekologiczna, udział społeczeństwa

Według ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 roku Nr 199, poz. 1227) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Udostępnieniu podlegają informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak:
 - powietrze,
 - woda,
 - powierzchnia ziemi,
 - kopaliny,
 - klimat,
- krajobraz i obszary naturalne, w tym:
 - bagna,
 - obszary nadmorskie i morskie,
 - rośliny,
 - zwierzęta i grzyby
 - oraz inne elementy różnorodności biologicznej,
 - w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami;
- emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska,
- środków, takich jak:
 - środki administracyjne,
 - polityki,
 - przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej,
 - plany, programy
 - porozumienia w sprawie ochrony środowiska,
 - a także działania wpływające lub mogących wpłynąć na elementy środowiska, , oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów;
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań,
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych - w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać:
 - stany elementów środowiska,
 - przez elementy środowiska,
 - emisje i zanieczyszczenia.

Wśród opracowań, stanowiących dokumenty jawne, które powinny zostać udostępnione przez organ gminy znajduje się również projekt Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami, a także same już zatwierdzone opracowania. W ramach współuczestnictwa społeczeństwa i niektórych grup społecznych w tworzeniu niniejszego opracowania będzie ono poddawane konsultacjom społecznym. Władze gminy Wilamowice udostępnią projekty POŚ i PGO do publicznej wiadomości poprzez umożliwienie wglądu do dokumentów na stronie internetowej, oraz w Wydziale Ochrony Środowiska Urzędu Gminy, możliwe będą również wszelkiego rodzaju konsultacje i udział społeczeństwa. Działania te zostaną poprzedzone informacjami i ogłoszeniami zamieszczonymi na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej oraz w gazetce gminnej. Narzędzia takie

usprawniają współpracę i budowanie partnerstwa. Ważną rolę również odgrywa budowanie powiązań między samorządami, a społeczeństwem, gdzie podstawą są komunikacje społeczne, systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów budowania świadomości. Zainteresowane osoby będą miały możliwość wpływu na ostateczny kształt opracowań, zostanie stworzone narzędzie dające możliwość zrozumienia niejasnych kwestii zamieszczonych w dokumentacji. Wynikiem tak szerokich działań z użyciem wielu narzędzi komunikacji interpersonalnej będzie stworzenie dokumentacji w formie satysfakcjonującej zarówno dla władz gminy jak i społeczeństwa.

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2015 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej. Ustawa Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm. (tekst jednolity Dz. U. nr 25, po. 150) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody. Organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowobadawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.

Jednym z istotnych elementów "programu ochrony środowiska" jest stworzenie w społeczności lokalnej odpowiedniego poziomu świadomości ekologicznej.

Działania własne Gminy winny być skierowane również do mieszkańców Gminy poprzez:

- promocję proekologicznych postaw wobec środowiska w formie dystrybucji broszur, ulotek promujących szeroki aspekt ochrony środowiska, tj. ograniczenie zużycia wody, segregację odpadów, zmianę przyzwyczajeń konsumenckich, alternatywne źródła energii, itp.,
- udział w cyklicznych akcjach ekologicznych o zasięgu ponadlokalnym: „Dzień Ziemi”, „Sprzątanie Świata”, „Światowy Dzień Ochrony Środowiska”.

Istotnym elementem edukacji ekologicznej jest promocja gminy poprzez udział w różnych konkursach, projektach.

Celem takiej działalności, która jest prowadzona w Szkołach i Przedszkolach jest nie tylko przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w społeczeństwie globalnej informacji, rozwój edukacji informatycznej dzieci i młodzieży i działania na rzecz wyrównania szans dzieci i młodzieży z małych i oddalonych od centrów kulturowych miejscowości, ale również promowanie Gminy Wilamowice na szerszym forum oraz inicjowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego, edukacja ekologiczna mieszkańców gminy oraz inicjowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego oraz prowadzenie akcji informatycznych na temat Unii Europejskiej.

Gmina Wilamowice powinna współpracować z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania, a także opracowywać i wydawać materiały informacyjne na temat miejsc i rejonów w gminie o najlepiej zachowanych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w celu ich popularyzacji wśród miłośników przyrody.

Na terenie Gminy organizowane są systematycznie:

- zbiórki odpadów segregowanych: makulatury, butelek PET, puszek aluminiowych, zużytych baterii,
- wykłady dla mieszkańców gminy Wilamowice w czasie zebrań z rodzicami,
- prelekcje i pogadanki dla dzieci i młodzieży – edukacja przyrodniczo – leśna,
- konkursy z okazji Dnia Ziemi,
- Gminne Konkursy Ekologiczne połączone tematycznie z ochroną zwierząt i dziedzictwem przyrodniczym,

- Wyjazdy na składowisko odpadów w Kętach połączone z edukacją dotyczącą segregacji odpadów.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania w zakresie edukacji ekologicznej zamieszczone zostały w niniejszym dokumencie, w każdej działce gospodarki środowiskowej.

8 Finansowa ocena możliwości wdrożenia zadań

8.1 Potencjalne źródła preferencyjnego finansowania zadań w zakresie ochrony środowiska

Przedsięwzięcia zdefiniowane w ramach Programu mają w większości charakter zadań złożonych i kosztownych. Biorąc pod uwagę możliwości finansowe gminy Wilamowice, istnieje konieczność wsparcia konkretnych projektów w postaci preferencyjnego dofinansowania. Z uwagi na fakt, iż zadania związane z ochroną środowiska traktowane są, jako szczególnie istotne dla zrównoważonego rozwoju kraju, występuje możliwość pozyskania środków finansowych na częściowe pokrycie wydatków związanych tymi działaniami.

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska są:

1. Źródła zagraniczne, w tym środki:
 - Unii Europejskiej, dostępne w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.
 - Funduszu na rzecz Globalnego Środowiska
2. Źródła krajowe, w tym środki:
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

W przypadku inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej większość zadań finansowana będzie w ramach środków funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Uzupełnieniem środków funduszy UE może być dofinansowanie z krajowych funduszy ochrony środowiska, które w szczególności udzielają preferencyjnych pożyczek.

Konkretny wybór formy i źródła dofinansowania będzie musiał być poprzedzony szczegółową analizą i znaleźć odzwierciedlenie w studium wykonalności dla poszczególnych inwestycji. Analizę taką najkorzystniej oprzeć o aktualne dane zamieszczane na stronach internetowych odpowiednich instytucji:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (PO IIŚ, fundusze strukturalne UE): www.mrr.gov.pl
- „Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska: www.undp.org.pl
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: www.nfosigw.gov.pl
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach: www.wfosigw.katowice.pl

Szczegółowe określenie w momencie przygotowania Programu Ochrony Środowiska źródeł finansowania dla poszczególnych inwestycji nie może uwzględniać obserwowanego procesu ciągłych zmian, co do zasad ich stosowania. Stąd też – w kontekście założonego wieloletniego horyzontu programowania – w dalszej części rozdziału przedstawiona zostanie propozycja rozwiązań w zakresie finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska, bazująca na aktualnie dostępnych danych.

8.2 Nakłady na realizację zadań Programu i proponowane źródła ich finansowania

8.2.1 Nakłady na realizację zadań Programu

Oszacowane w ramach poszczególnych kierunków ochrony środowiska koszty realizacji zadań (zarówno inwestycyjnych, jak i tzw. „miękkich”) wskazują od razu te obszary działań, których realizacja – w kontekście możliwości finansowych – będzie najtrudniejsza. Należą do nich:

- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Ochrona powietrza,

Zbiorcze zestawienie nakładów, w podziale na wydatki dotyczące zadań własnych i koordynowanych, przedstawia tabela poniżej.

Tabela 25 Nakłady finansowe na realizację zadań określonych w Programie

Wyszczególnienie	Lp.	Zadania własne		Zadania koordynowane		OGÓŁEM	
		Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział
Ochrona przyrody i krajobrazu	1.	2 280	3,31%	3 525	21,19%	5 805	6,78%
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	2.	0	0,00%	1 350	8,12%	1 350	1,58%
Ochrona powierzchni ziemi	3.	235	0,34%	70	0,42%	305	0,36%
Ochrona zasobów kopalin	4.	2	0,00%		0,00%	2	0,00%
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	5.	45	0,07%		0,00%	45	0,05%
Gospodarka wodno-ściekowa	6.	38 040	55,15%	5 100	30,66%	43 140	50,39%
Ochrona powietrza	7.	27 377	39,69%		0,00%	27 377	31,98%
Gospodarowanie odpadami	8.	925	1,34%		0,00%	925	1,08%
Poważne awarie	9.		0,00%		0,00%	0	0,00%
Bezpieczeństwo chemiczne	10.	5	0,01%		0,00%	5	0,01%
Ochrona przed hałasem	11.	65	0,09%	6 140	36,91%	6 205	7,25%
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	12.	2	0,00%	450	2,71%	452	0,53%
OGÓŁEM	13.	68 976	100,00%	16 635	100,00%	85 611	100,00%

Źródło: opracowanie własne

W kontekście zadań własnych (a zatem najistotniejszych z punktu widzenia wydatkowania środków budżetowych) ok. 55% środków przeznaczonych będzie na działania związane z systemem kanalizacji sanitarnej, deszczowej. Istotnych wydatków wymagać będzie również redukcja emisji zanieczyszczeń do atmosfery (w szczególności działania termomodernizacyjne obiektów) oraz ochrona przed hałasem (dotyczy to aspektu hałasu drogowego – a zatem modernizacji systemu komunikacyjnego). Kluczowe zatem będzie skuteczne pozyskanie dofinansowania z źródeł zewnętrznych, w szczególności funduszy strukturalnych UE i WFOŚiGW w Katowicach

Zgodnie z założeniami (określonymi w harmonogramach dla poszczególnych kierunków ochrony środowiska), wydatki na realizację zadań Programu rozłożone zostaną w czasie (do roku 2016). Na tej podstawie wskazano szacunkowy plan finansowy w odniesieniu do zadań własnych. Odpowiednie dane w tym względzie przedstawia tabela 26, natomiast strukturę nakładów (w ujęciu rocznym) przedstawia tabela 27.

Tabela 26 Plan wydatków inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w zakresie zadań własnych [tys. PLN]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Ochrona przyrody i krajobrazu	40	320	320	320	320	320	320	320	2 280
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów									0
Ochrona powierzchni ziemi	15	35	35	30	30	30	30	30	235
Ochrona zasobów kopalin		2							2
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy		15	15	15					45
Gospodarka wodno-ściekowa	220	7 011	7 004	7 004	7 004	3 267	3 267	3 263	38 040
Ochrona powietrza	1 880	2 364	2 342	4 162	4 157	4 157	4 157	4 158	27 377
Gospodarowanie odpadami	115	116	116	116	116	116	115	115	925
Poważne awarie									0
Bezpieczeństwo chemiczne		5							5
Ochrona przed hałasem	10	14	14	14	4	3	3	3	65
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym		2							2
OGÓŁEM	2 280	9 884	9 846	11 661	11 631	7 893	7 892	7 889	68 976

Źródło: opracowanie własne

Tabela 27 Struktura procentowa wydatków inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w zakresie zadań własnych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Ochrona przyrody i krajobrazu	1,75	3,24	3,25	2,74	2,75	4,05	4,05	4,06	3,31
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ochrona powierzchni ziemi	0,66	0,35	0,36	0,26	0,26	0,38	0,38	0,38	0,34
Ochrona zasobów kopalin	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	0,00	0,15	0,15	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07
Gospodarka wodno-ściekowa	9,65	70,93	71,14	60,06	60,22	41,39	41,40	41,36	55,15
Ochrona powietrza	82,46	23,92	23,79	35,69	35,74	52,67	52,67	52,71	39,69
Gospodarowanie odpadami	5,04	1,17	1,18	0,99	1,00	1,47	1,46	1,46	1,34
Poważne awarie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezpieczeństwo chemiczne	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Ochrona przed hałasem	0,44	0,14	0,14	0,12	0,03	0,04	0,04	0,04	0,09
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OGÓŁEM	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne

8.2.2 Proponowany montaż finansowy dla zadań własnych Programu

Z uwagi na duże trudności z opracowaniem montażu finansowego dla wszystkich zdefiniowanych w ramach Programu zadań (wynikające z różnorodności podmiotów zaangażowanych we wdrażanie zadań koordynowanych), obecnie przedstawiony zostanie wstępny montaż finansowy jedynie dla zadań własnych – mający bezpośrednie przełożenie na wydatkowanie środków budżetu samorządu terytorialnego.

Charakter zadań własnych programu wskazuje, iż optymalnymi źródłami finansowania przedsięwzięć są:

- środki funduszy Unii Europejskiej
- środki WFOŚiGW w Katowicach,
- środki własne (budżetu gminy Wilamowice),
- środki mieszkańców gminy – dotyczy wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji.

Podstawą do sporządzenia montażu finansowego dla zadań własnych Programu jest przedstawiony w poprzednim punkcie wstępny plan finansowy wydatków. Rozkład poszczególnych źródeł finansowania przedsięwzięć oraz ich strukturę przedstawiają odpowiednio: tabela 28 i 29.

Przyjęto, iż poziom dofinansowania ze środków UE wyniesie 85% wydatków (założono, iż całość nakładów stanowią koszty kwalifikowane). Pozostała część wydatków współfinansowanych w ramach RPO WSL/PO IiŚ pokryta zostanie ze środków budżetu gminy

W odniesieniu do pozostałej grupy zadań, przyjęto możliwość uzyskania dofinansowania WFOŚiGW w Katowicach na poziomie 80% (wyjątek stanowi tu grupa zadań „miękkich” o charakterze edukacyjnym i promocyjnym, gdzie przewidziano 100-procentowe finansowanie ze środków Funduszu). Stosunkowo niewielkie (kwotowo) zadania w całości finansowane będą ze środków będących w dyspozycji gminy Wilamowice. Oprócz tego zakłada się udział finansowy mieszkańców w zadaniach związanych z ochroną powietrza – jest to związane z realizacją programu ograniczenia niskiej emisji.

Należy zaznaczyć, iż przedstawiony w dalszej części montaż finansowy ma jedynie charakter poglądowy. Precyzyjne określenie wartości dofinansowania jest na etapie opracowania Programu bardzo trudne. Konieczne jest przede wszystkim opracowanie studium wykonalności i analiz finansowo-ekonomicznych, które wykażą maksymalny poziom wsparcia – biorąc pod uwagę czynniki formalno-prawne, jak również charakter konkretnych zadań.

Ponadto określony montaż finansowy nie wyklucza możliwości zastosowania innych źródeł współfinansowania, dostępnych w danym czasie.

Tabela 28 Proponowane źródła finansowania zadań własnych określonych w Programie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Fundusze UE	1 454	7 225	7 225	7 225	7 225	4 049	4 049	4 049	42 500
WFOŚiGW	304	691	691	1 601	1 601	1 601	1 601	1 601	9 692
Środki własne	522	1 968	1 930	1 925	1 895	1 333	1 332	1 329	12 234
Pozostałe środki (środki mieszkańców - dotyczy wdrażania PONE)				910	910	910	910	910	4 550
OGÓŁEM	2 280	9 884	9 846	11 661	11 631	7 893	7 892	7 889	68 976

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29 Struktura źródeł finansowania zadań własnych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Fundusze UE	63,79	73,10	73,38	61,96	62,12	51,29	51,30	51,32	61,62
WFOŚiGW	13,33	6,99	7,02	13,73	13,77	20,29	20,29	20,30	14,05
Środki własne	22,88	19,91	19,60	16,51	16,29	16,89	16,88	16,85	17,74
Pozostałe środki (środki mieszkańców - dotyczy wdrażania PONE)	0,00	0,00	0,00	7,80	7,82	11,53	11,53	11,54	6,60
OGÓŁEM	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne

8.3 Ocena możliwości budżetowych wdrożenia zadań własnych Programu

Pomimo szerokiej dostępności zewnętrznych źródeł wsparcia, skuteczne wdrożenie przedsięwzięć określonych w Programie wymagać będzie istotnego zaangażowania budżetu gminy.

Ważnym z punktu widzenia polityki pozyskiwania środków finansowych na inwestycje jednostek samorządu terytorialnego jest określenie zdolności do zaciągania zobowiązań. Możliwości Gminy w tym zakresie reguluje ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 249, poz. 2104, ze zmianami).

Art. 169.

1. Łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym:

- 1) spłat rat kredytów i pożyczek (...) wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek (...)*
- 2) wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (...) wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych (...)*
- 3) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji - nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.*

Art. 170.

- 1. Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym.*

Planowana wysokość nakładów inwestycyjnych gminy Wilamowice w latach 2009-2016 wynosi ok. 39 mln. zł. Wartość ta wydaje się olbrzymim obciążeniem dla budżetu, którego roczne dochody oscylują wokół kwoty 16 mln zł. Niemniej jednak warto wskazać kilka aspektów, które przemawiają za realnością wdrożenia Programu:

- znaczna część wydatków (dotyczy gospodarki wodno-ściekowej) zrefundowana zostanie w formie dotacji ze środków UE,
- w chwili obecnej wskaźniki zadłużenia pozostają na bezpiecznym poziomie, aczkolwiek zauważalne są symptomy znacznego zadłużenia – w związku z planowanym procesem inwestycyjnym,
- zadania rozłożone są w stosunkowo długim okresie czasu.

Dla określenia zdolności budżetu gminy Wilamowice do wdrożenia zadań wynikających z programu, przyjęto następujące założenia:

- podstawą obliczeń są dane UG Wilamowice dotyczące przepływów finansowych budżetu w latach 2007-2009; dane stanowią punkt odniesienia (stan bazowy) do dalszych kalkulacji,
- przyjęto tempo wzrostu dochodów na poziomie 2% w skali roku a wydatków bieżących – 1,7% w skali roku
- na dane wyjściowe (bazowe) nałożono przewidywane wpływy i wydatki z tytułu zobowiązań wobec WFOŚiGW w Katowicach (w uproszczeniu przyjęto wariant „gorszy” – całość dofinansowania Funduszu stanowi pożyczka preferencyjna – bez dotacji); ponadto powiększono dochody budżetowe o dotacje UE, jak również zwiększono wydatki ogółem (efekt realizacji zadań Programu); skorygowane przepływy finansowe (uwzględniające realizację zadań) określają „stan docelowy”,
- wysokość oprocentowania zobowiązań wobec funduszy ochrony środowiska określono na poziomie 3,15% w skali roku.

Wyniki obliczeń przedstawiają: tabela 30 i 31.

Jak wynika z dokonanych kalkulacji, realizacja Programu nie doprowadzi do sytuacji zagrożenia zdolności finansowej (odpowiednie wskaźniki ustawowe pozostaną na bezpiecznym poziomie).

Ważnym elementem wsparcia procesu wdrażania zadań przewidzianych w programie będzie Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Tabela 30 Ocena zdolności finansowej gminy Wilamowice – przepływy pieniężne dla stanu bazowego

Lp.	Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Dochody ogółem	28 551 831	31 226 597	34 494 473	35 184 362	35 888 048	36 605 808	37 337 924	38 084 682	38 846 375	39 623 302
1.1	Dochody własne	15 380 143	15 987 484	15 963 703	16 282 977	16 608 636	16 940 808	17 279 624	17 625 216	17 977 720	18 337 274
1.2	Dotacje i subwencje	13 171 688	15 239 113	18 530 770	18 901 385	19 279 412	19 665 000	20 058 300	20 459 466	20 868 655	21 286 028
2.	Wydatki ogółem	27 627 002	31 224 225	35 890 432	36 184 362	36 488 048	36 805 808	37 337 924	38 034 682	38 776 375	39 523 302
2.1	Wydatki bieżące	21 345 645	24 685 277	27 409 120	27 875 075	28 348 951	28 830 883	29 321 008	29 819 465	30 326 395	30 841 943
2.2	Wydatki majątkowe, w tym:	6 281 357	6 538 948	8 481 312	8 309 287	8 139 097	7 974 925	8 016 916	8 215 217	8 449 980	8 681 359
2.2.1	wydatki inne	6 281 357	6 538 948	8 481 312	8 309 287	8 139 097	7 974 925	8 016 916	8 215 217	8 449 980	8 681 359
2.2.2	wydatki na zadania własne w ramach POS minus zaplanowane w WPI										
3.	Wynik finansowy	924 829	2 372	-1 395 959	-1 000 000	-600 000	-200 000	0	50 000	70 000	100 000
4.	Łączna kwota długu na koniec roku	5 544 378	5 025 486	3 885 806	2 506 671	1 127 536	0	0	0	0	0
4.1	Stan zaciągniętych pożyczek i zobowiązań	4 208 043	4 035 806	3 885 806	2 506 671	1 127 536	0	0	0	0	0
4.2	Stan pozostałych zobowiązań	1 336 335	989 680								
5.	Zobowiązania do pokrycia w danym roku	1 846 649	1 301 235	1 453 039	1 439 135	1 417 135	1 144 536	0	0	0	0
5.1	Splata rat kredytów i pożyczek	1 784 214	1 238 108	1 379 135	1 379 135	1 379 135	1 127 536				
5.2	Splata odsetek od kredytów i pożyczek	62 435	63 127	73 904	60 000	38 000	17 000				
5.3	Pozostałe zobowiązania	1 336 335	989 680								
6.	Wskaźnik (art. 169 ustawy o finansach publicznych)	6,47%	4,17%	4,21%	4,09%	3,95%	3,13%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
7.	Wskaźnik (art. 170 ustawy o finansach publicznych)	19,42%	16,09%	11,27%	7,12%	3,14%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
8.	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	53,87%	51,20%	46,28%	46,28%	46,28%	46,28%	46,28%	46,28%	46,28%	46,28%
9.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	22,74%	20,94%	23,63%	22,96%	22,31%	21,67%	21,47%	21,60%	21,79%	21,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych UG Wilamowice

Tabela 31 Ocena zdolności finansowej gminy Wilamowice – przepływy pieniężne dla stanu docelowego

Lp.	Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Dochody ogółem	28 551 831	31 226 597	35 948 823	42 409 362	43 113 048	43 830 808	44 562 924	42 133 232	42 894 925	43 671 852
1.1	Dochody własne	15 380 143	15 987 484	15 963 703	16 282 977	16 608 636	16 940 808	17 279 624	17 625 216	17 977 720	18 337 274
1.2	Dotacje i subwencje	13 171 688	15 239 113	19 985 120	26 126 385	26 504 412	26 890 000	27 283 300	24 508 016	24 917 205	25 334 578
2.	Wydatki ogółem	27 627 002	31 224 225	38 170 432	46 068 362	46 334 048	48 466 808	48 968 924	45 927 682	46 668 375	47 412 302
2.1	Wydatki bieżące	21 345 645	24 685 277	27 409 120	27 875 075	28 348 951	28 830 883	29 321 008	29 819 465	30 326 395	30 841 943
2.2	Wydatki majątkowe, w tym:	6 281 357	6 538 948	10 761 312	18 193 287	17 985 097	19 635 925	19 647 916	16 108 217	16 341 980	16 570 359
2.2.1	wydatki inne	6 281 357	6 538 948	8 481 312	8 309 287	8 139 097	7 974 925	8 016 916	8 215 217	8 449 980	8 681 359
2.2.2	wydatki na zadania własne w ramach POS			2 280 000	9 884 000	9 846 000	11 661 000	11 631 000	7 893 000	7 892 000	7 889 000
3.	Wynik finansowy	924 829	2 372	-2 221 609	-3 659 000	-3 221 000	-4 636 000	-4 406 000	-3 794 450	-3 773 450	-3 740 450
4.	Łączna kwota długu na koniec roku	4 208 043	4 035 806	4 850 606	4 063 151	4 116 576	4 261 480	5 373 800	6 326 000	7 118 080	6 469 080
4.1	Stan zaciągniętych pożyczek i zobowiązań	4 208 043	4 035 806	4 850 606	4 063 151	4 116 576	4 261 480	5 373 800	6 326 000	7 118 080	6 469 080
4.2	Stan pozostałych zobowiązań										
5.	Zobowiązania do pokrycia w danym roku	1 846 649	1 301 235	1 462 615	1 499 926	1 565 684	1 407 331	462 997	658 155	848 269	1 033 340
5.1	Splata rat kredytów i pożyczek	1 784 214	1 238 108	1 379 135	1 409 535	1 478 655	1 296 176	328 760	488 880	649 000	809 120
5.2	Splata odsetek od kredytów i pożyczek	62 435	63 127	83 480	90 391	87 029	111 155	134 237	169 275	199 269	224 220
5.3	Pozostałe zobowiązania										
6.	Wskaźnik (art. 169 ustawy o finansach publicznych)	6,47%	4,17%	4,07%	3,54%	3,63%	3,21%	1,04%	1,56%	1,98%	2,37%
7.	Wskaźnik (art. 170 ustawy o finansach publicznych)	14,74%	12,92%	13,49%	9,58%	9,55%	9,72%	12,06%	15,01%	16,59%	14,81%
8.	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	53,87%	51,20%	44,41%	38,39%	38,52%	38,65%	38,78%	41,83%	41,91%	41,99%
9.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	22,74%	20,94%	28,19%	39,49%	38,82%	40,51%	40,12%	35,07%	35,02%	34,95%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych UG Wilamowice

9 Monitoring i kontrola realizacji przedsięwzięć zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Wilamowice

9.1 Monitoring środowiska

Państwowy Monitoring Środowiska (PMS) został utworzony ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska. Jego celem jest zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Państwowy monitoring środowiska według art. 25 ustawy Prawo Ochrony Środowiska z 2001 roku to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o środowisku. Celem monitoringu ochrony środowiska jest rozpoznawanie stopnia zanieczyszczenia środowiska poprzez określony system pomiarów, ocen i badań, dostarczanie informacji o aktualnym stanie i stopniu zanieczyszczenia poszczególnych jego komponentów.

Elementem polityki ekologicznej gminy jest tworzenie i wyposażanie systemu badań stanu środowiska, przetwarzanie uzyskanych danych oraz ich upowszechnianie. Rozwój systemów gromadzenia, interpretowania, wykorzystywania, prognozowania zmian stanu środowiska i publikacji danych o środowisku.

Ponadto, Ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy sporządzanie, co dwa lata raportu z realizacji programu ochrony środowiska. Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

9.1.1. Ochrona przyrody i bioróżnorodności

Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powierzchni ziemi będą:

- powierzchnia lasów,
- powierzchnia obszarów chronionych,
- ilość chronionych obiektów,
- nasadzenia.

9.1.2 Ochrona powierzchni ziemi

Celem monitorowania jest określenie:

- ilość zdegradowanych gruntów
- ilość gruntów zrekultywowanych
- ilość gruntów przeznaczonych na uprawy energetyczne
- zawartość metali ciężkich w glebie
- zasobność gleby oraz odczyn

9.1.3 Ochrona powietrza

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy określić wskaźniki będące miernikami stopnia realizacji Programu. Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powietrza będą:

- wielkości i zmiany stężeń zanieczyszczeń powietrza stale monitorowanych,
- udział odnawialnych źródeł energii w produkcji i wykorzystaniu ciepła i energii elektrycznej,
- wymiana nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko małych i średnich kotłów węglowych (o mocy do 1 MW) na wysokosprawne i niskoemisyjne źródła ciepła.

Dla oceny racjonalizacji kosztów usług energetycznych

- zmiana średniej ceny ciepła produkowanego z różnych paliw i z systemowego źródła ciepła w zł/GJ do ceny roku poprzedzającego,
- koszty i zużycia energii w obiektach i budynkach własnych Miasta, w szczególności
- w obiektach przeznaczonych do modernizacji (monitoring przed i po przeprowadzeniu

- przedsięwzięć modernizacyjnych).

9.1.4 Ochrona wód

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy określić wskaźniki będące miernikami stopnia realizacji Programu. Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie gospodarki wodnej będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- zasoby eksploatacyjne wód podziemnych,
- liczba mieszkańców podłączonych do systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej,
- liczba mieszkańców obsługiwana przez wodociąg,
- ilość ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do środowiska,
- długość sieci kanalizacji sanitarnej,
- długość sieci kanalizacji deszczowej.

9.1.5 Gospodarowanie odpadami

Szczegółowe aspekty dotyczące monitoringu w zakresie gospodarowania odpadami zawarte zostały w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Wilamowice.

10 System zarządzania środowiskowego w gminie Wilamowice

10.1 System EMAS

W roku 1993 kraje Unii Europejskiej przyjęły do stosowania Rozporządzenie Rady Wspólnoty dotyczące udziału przedsiębiorstw z sektora przemysłowego w unijnym programie ekzarządzania i audytów, zwanym EMAS. Skrót ten pochodzi od pierwszych liter oryginalnej nazwy Eco-Management and Audit Scheme⁹ (*System Ekzarządzania i Eko-auditów).

System ten umożliwia zarejestrowanie firmy znajdującej się na obszarze Unii Europejskiej i spełniającej wymagania określone w rozporządzeniu.

Ponadto sprawdza się czy w raporcie firmy zawarte są dane o stanie środowiska.

W roku 2001 zatwierdzono i wprowadzono w życie rozporządzenie, które umożliwia dobrowolne uczestnictwo w programie nie tylko przedsiębiorstw przemysłowych, ale również różnego rodzaju organizacji.

Organizacje które mają już wprowadzony System Zarządzania Środowiskowego z dużo większą łatwością mogą przystąpić do rejestracji w EMAS ponieważ podstawową sprawą jest uznanie zgodności funkcjonującego Systemu Zarządzania Środowiskowego wymaganiami normy ISO 14001.

10.2 REMAS⁰

Regionalny System Zarządzania Środowiskowego w skrócie REMAS ma na celu przede wszystkim:

- poprawę stanu ochrony środowiska,
- sukcesywnego zmniejszania źródeł zanieczyszczeń i ich negatywnych skutków,
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi z równoczesną ochroną walorów środowiska.

Zgodnie z nową ustawą Prawo ochrony środowiska każde województwo, powiat i gmina musi, co 4 lata opracowywać program ochrony środowiska, z uwzględnieniem działań na kolejne 4 lata. Realizacja efektów zawartych w programach ochrony środowiska dokonywana jest, co 2 lata. Zapisy ustawowe mogą być skutecznie realizowane tylko wówczas, jeśli programy powiatowe i gminne powstają i są realizowane jedynie w sposób zintegrowany. Dlatego też należy zapewnić

⁹ R.Pochyluk, P.Grudowski, J.Szymański „Zasady wdrażania systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z wymaganiami normy ISO 14001”, Gdańsk 1999 r

¹⁰ Sokół W.A. „Zintegrowany system zarządzania środowiskowego powiatem i gminami ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami komunalnymi” – opis projektu WFOŚ, Katowice, grudzień 2001 r.

funkcjonowanie (wyłącznie na zasadach dobrowolności) Regionalnego Systemu Zarządzania Środowiskowego REMAS. System ten łączy w sobie model czystej produkcji, zasadnicze elementy międzynarodowych norm ISO 14000 oraz specjalne narzędzia w postaci programów komputerowych i baz danych wspomagających wdrażanie i integrację tego modelu. Na wprowadzany system REMAS składają się szczegółowe algorytmy postępowania powiązane ze sobą za pomocą następujących procedur operacyjnych:

- 1. PR 1 - Zarządzania środowiskowego** – określa on sposób organizacji zarządzania środowiskowego w gminie/powiecie. Pomaga w opracowaniu polityki środowiskowej, ustala cele i zadania środowiskowe, generuje program zarządzania środowiskowego i stanowi zasadnicze elementy programu ochrony środowiska.
- 2. PR 2 - Oceny efektów działalności środowiskowej** – określa zasady monitorowania i okresowego wpływu działalności gminy/powiatu na środowisko, identyfikuje aspekty środowiskowe, określa priorytety. Pozwala opracowywać działania korygujące i zapobiegawcze oraz doskonali funkcjonowanie systemu.
- 3. PR 3 - Zarządzania informacjami ekologicznymi** – określa zasady gromadzenia danych, przetwarzania i udostępniania informacji w skali całego województwa pomiędzy partnerami REMAS.

W modelu REMAS instrumenty instytucjonalne spełniają rolę stymulującą samorządy i przedsiębiorstwa do podejmowania ważnych inwestycji ekologicznych dla całego regionu biorąc pod uwagę również instrumenty ekonomiczne.

Wprowadzany w województwie śląskim system REMAS w sposób zintegrowany i ukierunkowany na zrealizowanie dużych zadań spełnia kryteria dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej.

10.3 System Zarządzania Środowiskowego na obszarze Gminy Wilamowice

System Zarządzania Środowiskowego umożliwia systematyczną kontrolę i ocenę oddziaływania organizacji na środowisko oraz umożliwia systematyczną kontrolę i ocenę oddziaływania organizacji na środowisko oraz podejmowanie działań dla poprawy stanu środowiska.

Wprowadzenie Systemu Zarządzania Środowiskowego w Urzędzie Gminy Wilamowice może polegać na:

1. Wyznaczeniu właściwej Polityki Środowiskowej Gminy,

Polityka Środowiskowa¹¹ jest to deklaracja organizacji dotycząca jej intencji i zasad odnoszących się do ogólnych efektów działalności środowiskowej, określająca ramy do działania i ustalenia celów oraz zadań środowiskowych organizacji

Polityka Środowiskowa organizacji jest fundamentem Systemu Zarządzania Środowiskowego, powinna stanowić ramy do ustalania i przeglądu celów i zadań środowiskowych.

Odpowiedzialność za ustalenie Polityki Środowiskowej może spoczywać na Kierownictwie. Kierownictwo organizacji jest również odpowiedzialne za wdrożenie polityki.

Najwyższe Kierownictwo określa Politykę Środowiskową tak, aby uwzględniała:

- misję organizacji,
- wymagania zainteresowanych stron oraz komunikowanie się z nimi,
- ciągłe doskonalenie,
- zapobieganie zanieczyszczeniom,
- specyficzne warunki lokalne i regionalne,
- zgodność z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska oraz z innymi wymaganiami prawnymi, które dotyczą organizacji,
- koordynację z istniejącą polityką (np. Polityką, Jakości),
- udostępnienie polityki publicznie.

¹¹ na podstawie normy PN-EN ISO 14001, 1996

2. Zidentyfikowaniu aspektów środowiskowych związanych z działalnością i usługami Gminy,

Wskaźniki oceny efektywności działalności środowiskowej mogą być, np.: efektywność wykorzystania materiałów i energii, procent powtórnie wykorzystanych odpadów (np. makulatury), liczba wypadków środowiskowych.

3. Zidentyfikowaniu wymagań środowiskowych związanych z działalnością, usługami i procesami oraz Systemem Zarządzania Środowiskowego i ochroną środowiska.

4. Wyznaczeniu celów i zadań środowiskowych w oparciu o znaczące aspekty środowiskowe i Politykę Środowiskową,

Cel środowiskowy⁵⁹ jest to ogólny cel wynikający z Polityki środowiskowej, który organizacja ustala do osiągnięcia, cel ten jest określony ilościowo, tam gdzie jest to możliwe.

Zadanie środowiskowe⁶⁰ jest to szczegółowe wymaganie dotyczące efektów działalności środowiskowej, wyrażane ilościowo zawsze, gdy jest to możliwe, mające zastosowanie do organizacji lub jej części, wynikające z celów środowiskowych, które należy określić lub zrealizować, aby osiągnąć te cele.

Po ustaleniu celów i zadań organizacja określa dla nich mierzalne wskaźniki. Wskaźniki te mogą być podstawą do oceny efektów działalności środowiskowej.

Organizacja ustanawia i utrzymuje udokumentowane cele i zadania środowiskowe dla każdej służby oraz na odpowiednim szczeblu wewnątrz organizacji.

5. Opracowaniu Programu Zarządzania Środowiskowego.

Program Zarządzania Środowiskowego przydziela odpowiedzialnością realizację wyznaczonych celów i zadań środowiskowych konkretnym osobom lub odpowiedniemu szczeblowi organizacji, określa środki i terminy, w których cele i zadania środowiskowe są realizowane.

Przystępując do opracowania Programu Zarządzania Środowiskowego, należy rozważyć:

- sposób opracowania Programu Zarządzania Środowiskowego,
- sposób uwzględnienia w programie celów przedstawionych w Polityce Środowiskowej organizacji,
- sposób kontrolowania i przeglądania Programu Zarządzania Środowiskowego,
- sposób kontrolowania stopnia realizacji celów i zadań środowiskowych,
- odpowiedzialność osób albo organizacji za poszczególne etapy i całość realizacji celów i zadań środowiskowych określonych w Programie Zarządzania Środowiskowego.

W Gminie, która wprowadziła u siebie system Remas wszystkie wymagane elementy Systemu Zarządzania Środowiskowego są wdrożone, a ustalone procesy, zwłaszcza te związane ze znaczącymi oddziaływaniami na środowisko powinny być okresowo kontrolowane.

Każdy pracownik Urzędu Gminy jest świadomy swojej roli w Systemie Zarządzania Środowiskowego.

W ramach wdrożenia Systemu Zarządzania Środowiskowego, w Urzędzie Gminy jest powołany Pełnomocnik ds. Systemu Zarządzania oraz Zespół ds. Środowiskowych.

Zadaniem Pełnomocnika ds. systemu Zarządzania jest nadzorowanie i zapewnienie prawidłowego wdrożenia Systemu Zarządzania Środowiskowego.

Pełnomocnik ds. systemu Zarządzania odpowiedzialny jest za nadzór nad realizacją wszystkich zaplanowanych zadań i przedsięwzięć związanych z Polityką Środowiskową i Programem Zarządzania Środowiskowego.

W skład zespołu ds. Środowiskowych wchodzi przedstawiciele poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy. Zespół odpowiedzialny jest za identyfikację aspektów środowiskowych, ustalenie i realizację celów i zadań środowiskowych oraz ich okresową aktualizację oraz za przekazanie informacji uzyskanych na spotkaniach.

W pierwszym etapie system Zarządzania Środowiskowego jest wdrażany w Urzędzie Gminy, w drugim etapie w jednostkach Urzędu, natomiast w trzecim w przedsiębiorstwach funkcjonujących na obszarze Gminy.

⁵⁹ Norma PN-EN ISO 14001:1996

⁶⁰ Norma PN-EN ISO 14001:1996

Urząd Gminy po sformułowaniu Polityki Środowiskowej na obszarze miejscowości i określeniu własnego Programu Zarządzania Środowiskowego będzie mógł nadzorować i oceniać realizację Programu Zarządzania Środowiskowego w poszczególnych zakładach, które znacząco oddziałują na środowisko. Ocena taka powinna być dokonywana raz w roku przez Wydział Ochrony Środowiska.

11 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsza aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice została sporządzona zgodnie z polityką ekologiczną państwa oraz wymogami określonymi w Ustawie Prawo ochrony środowiska, Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz z odpowiednimi istniejącymi dokumentami szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego.

Rozwiązaniem problemów związanych z ogólnie pojętą ochroną środowiska jest stałe i sukcesywne dbanie o nieodnawialne zasoby środowiskowe.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice” w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już przez Gminę działań oraz podejmowania dalszych w celu ochrony, poprawy, jakości oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. W zakresie gospodarki wodno-ściekowej Gmina Wilamowice kładzie główny naciska na budowę sieci kanalizacji sanitarnej, celem, który planuje się osiągnąć do 2015 roku jest skanalizowanie 90% mieszkańców Gminy. Działania te są bardzo kosztowne, ale dzięki wsparciu źródeł zewnętrznych sieć kanalizacji corocznie jest sukcesywnie rozbudowywana.

Wytyczone cele i zadania środowiskowe winny być realizowane we współpracy z innymi jednostkami samorządowymi, mieszkańcami oraz przedsiębiorcami, z wykorzystaniem środków własnych Gminy i pozyskanych środków zewnętrznych.

W zakresie gospodarki odpadami w gminie prowadzona jest segregacja odpadów u źródła, planuje się przeprowadzanie wyrywkowych kontroli posiadania umów z przewoźnikiem odpadów.

Rozwiązaniem dla ochrony środowiska jest stworzenie i realizacja przemyślanej i perspektywicznej strategii, zgodnej z obowiązującymi przepisami prawnymi, ekonomicznymi, technicznymi oraz wspartej odpowiednim nadzorem, kontrolą i akceptacją społeczną. Taką właśnie wizję kompleksowych i zintegrowanych działań na rzecz ochrony środowiska w Gminie Wilamowice przedstawia niniejsze opracowanie pn. „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice”.

Aktualnie gospodarka środowiskowa na terenie Gminy Wilamowice jest prowadzona zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Wilamowice w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wilamowice. Gospodarka odpadami prowadzona na terenie gminy polega głównie na zbiórce odpadów komunalnych i deponowaniu ich na składowiskach, oraz na selektywnej zbiórce prowadzącej do odzysku odpadów.

Ochrona powietrza związana jest z przeznaczeniem znaczących kwot na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w szczególności dotyczy to przedsięwzięć związanych z modernizacją układu komunikacyjnego, ograniczeniem emisji z indywidualnych palenisk domowych, czy wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, dlatego ważnym elementem działalności gminy powinna być tu maksymalizacja absorpcji środków zewnętrznych, z funduszy ekologicznych i pomocowych, krajowych i zagranicznych. W zakresie ochrony powietrza Gmina corocznie wykonuje modernizację i remonty około 4 km dróg gminnych. W kolejnych latach planuje się także opracowanie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy, co w znacznym stopniu przyczyni się do zmniejszania zjawiska tzw. niskiej emisji. Przyczyni się również do ograniczenia spalania w domowych paleniskach odpadów.

Jest to bardzo istotny aspekt działalności, ponieważ umocowany prawem samorząd może uzyskać najkorzystniejszy z dostępnych sposób finansowania zadań ochrony środowiska. Pozyskanie dodatkowych środków na inwestycje pozwala odciążyć ograniczony budżet, racjonalnie rozłożyć wydatki w czasie, wpływa na przyspieszenie rozwoju gospodarczego.

Zakres działań, które powinny zapewnić jak najlepszą, jakość powietrza i doprowadzić do obniżenia stanu zanieczyszczenia powietrza obejmuje zadania krótkoterminowe i długoterminowe.

Ocenę stanu aktualnego gospodarki środowiskowej (stan 31.12.2008 r.) oparto na informacjach uzyskanych w Urzędzie Gminy, przedsiębiorstwach zajmujących się prowadzeniem usług komunalnych, takich jak Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach, Enion - Beskidzka Energetyka, Gazownia Zabrzeńska, jak również na ankietyzacji firm, posiadających stosowne zezwolenia administracyjne na odbiór odpadów komunalnych.

Obecnie funkcjonujące rozwiązania systemowe w zakresie gospodarki środowiskowej komunalnymi są dobre. Budowana jest sieć kanalizacji sanitarnej, funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków, remontowane są drogi, przeprowadzana jest termomodernizacja obiektów komunalnych.

Wprowadzono selektywną zbiórkę odpadów komunalnych u „źródła”, której skuteczność, co roku wzrasta. Ponadto prowadzone działania edukacyjne oraz systemowe podnoszą jakość świadczonych usług w zakresie ochrony środowiska oraz świadomość ekologiczną mieszkańców gminy.

W wyniku przeprowadzonej analizy stanu aktualnego, planów przyszłych oraz zapisów zamieszczonych w dokumentach wyższego szczebla, przedstawiono cele strategiczne niezbędne do prowadzenia racjonalnej i usystematyzowanej gospodarki środowiskowej na terenie Gminy Wilamowice.

Mocnymi stronami Gminy jest konsekwentna realizacja Programu Ochrony Środowiska w zakresie sukcesywnej modernizacji infrastruktury wodociągowej oraz rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej. Ponadto Gmina kładzie nacisk na rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego swoich terenów i podejmuje działania w kierunku utrzymania właściwego stanu urządzeń melioracyjnych oraz budowy odwodnień dróg powiatowych.

Szansami na poprawę jakości wód jest wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych oraz organizacji i instytucji zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze środków krajowych i zagranicznych, wzrost społecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska, a także prawny nakaz opracowywania programów ochrony środowiska przez jednostki administracji samorządowej oraz planów ochrony obszarów chronionych.

Nie mniej jednak Gmina powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującego się zanieczyszczenia i eutrofizacji wód, niezadowalającego stanu czystości naturalnych zbiorników wodnych, w tym dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo oraz ograniczonego dostępu do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska.

W ramach realizacji zadań krótkoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Wilamowice należy przyjąć realizację następujących działań:

- opracowanie Programu ograniczenia niskiej emisji zorientowanego na mieszkalnictwo indywidualne,
- wykonanie „Projektu założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Wilamowice”. „Założenia do planu zaopatrzenia ...” powinny zostać opracowane do końca 2010 roku i uwzględniać propozycje działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej dla infrastruktury zarządzanej przez gminę. Stosowne zapisy znajdują się w projektowanej ustawie o efektywności energetycznej. Ponadto opracowane Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami) przypisuje Gminie szereg zadań koordynowanych w tym:
 - ocena planów rozwojowych przedsiębiorstw energetycznych i egzekwowanie wpisania zadań wynikających z planu inwestycyjnego Gminy w tych planach zgodnie z Założeniami do planu zaopatrzenia Gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
 - współpraca między Gminami w zakresie poszczególnych systemów energetycznych,
 - racjonalizacja użytkowania energii.

W ramach realizacji zadań długoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Wilamowice należy przyjąć następujący cel długoterminowy: *„Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu”* poprzez wdrażanie następujących zadań:

- wdrożenie Programu ograniczenia niskiej emisji we współpracy z WFOŚiGW w Katowicach
- kontynuacja działań związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej będących własnością gminy,
- dalsza modernizacja układu drogowego gminy,
- wdrażanie projektów z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony środowiska,
- ponadto systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska.

W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi jest ograniczenie do minimum uciążliwości odpadów dla środowiska przy maksymalnym ich wykorzystaniu gospodarczym. Ma temu służyć realizacja takich działań jak:

- wyeliminowanie niekontrolowanego wprowadzania odpadów komunalnych do środowiska poprzez objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów,
- objęcie wszystkich mieszkańców Gminy Łękawica systemem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (łączenie z 17 mieszkańcami, wobec których toczy się postępowanie w sprawie nie wykonywania obowiązków),
- rozwój prowadzonej już selektywnej zbiórki odpadów komunalnych o kolejne frakcje,
- likwidacja i rekultywacja „dzikich” wysypisk odpadów
- rozwój objazdowej selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych,
- podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności w zakresie gospodarki odpadami

Stan gleb wywiera bezpośredni wpływ szczególnie na obszarze gminy, która ma korzystne warunki do produkcji rolniczo – hodowlanej, na inne elementy środowiska jak stan wód, przydatność rolniczą, różnorodność florystyczną i architekturę krajobrazu, a także na zdrowotność jej mieszkańców, dlatego też, ochrona gruntów jest bardzo istotnym elementem ochrony środowiska.

W ramach pielęgnacji walorów glebowych należy:

- Kształtować właściwy odczyn gleb. Istnieje potrzeba monitoringu stanu gleb pod względem kwasowości okresowo, co 3-5 lat.
- Zwiększać lesistość. Przedsięwzięcie to wpływa zarówno, na jakość gleb, jak również na walory, jakości powietrza i krajobrazu.
- ograniczać procesy erozyjne poprzez zwiększenie udziału upraw alternatywnych, która podczas spalania wnosi znacznie mniej zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery, w związku, z czym ograniczania zanieczyszczenia środowiska.
- Promować restrukturyzację rolnictwa z uwzględnieniem kierunku ekologizacji.

W celu poprawy klimatu akustycznego na terenie Gminy Wilamowice oraz ochrony środowiska przed negatywnym działaniem hałasu należy:

- Podejmować działania, które spowodują zmniejszenie uciążliwości powodowanej przez hałas drogowy.
- Poprzez zadania inwestycyjne polegające na budowie ekranów akustycznych, wymianie okien, tworzeniu osłon naturalnych, ograniczać rozprzestrzenianie się hałasu komunikacyjnego.
- Podjąć zapobiegawcze działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej na trasach komunikacyjnych.
- Zapewnić możliwość lokalizacji dla obiektów przemysłowych i produkcyjnych poprzez podporządkowanie struktury przestrzennej Gminy.
- Ustalić, że w planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wydzielone tereny pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska.
- W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniać kształtowanie klimatu akustycznego.
- Nie dopuszczać do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania dotyczące badań i prowadzenie rejestrów przekroczeń spoczywają na Wojewodzie. Zadania Burmistrza Gminy Wilamowice polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które emitują promieniowanie niejonizujące oraz uwzględniać ich lokalizację w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Skuteczna ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, polega na:

- inwentaryzacji źródeł emisji,
- wdrażaniu najlepszych technik ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne,

- wyznaczaniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów,
- lokalizacji nowych obiektów tak by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią,
- zwracanie szczególnej uwagi na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych, które mogą być wykorzystane przy realizacji poszczególnych zadań określonych w niniejszej aktualizacji Programu ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice, można podzielić na trzy grupy:

- publiczne - np. pochodzące z budżetu państwa, miasta lub gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- prywatne - np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- prywatno-publiczne - np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest prawidłowy system sprawozdawczości oparty na wskaźnikach stanu środowiska i zmiany oddziaływań na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości ekologicznej. Odpowiedni zestaw wskaźników przedstawiono w niniejszej aktualizacji. Zapewnią one sprawne przeprowadzenie monitoringu przedsięwzięć oraz analiz porównawczych i tematycznych, dostarczających rzetelnej informacji o stopniu wdrażania Programu.

Ważnym elementem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców Gminy Wilamowice w sferze konsumpcji, a także postępowania ze ściekami i odpadami. W zakresie gospodarki środowiskowej świadomość społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. Stosuje się dwa rodzaje edukacji ekologicznej:

- formalną obejmującą kształcenie dzieci i młodzieży oraz dorosłych na wszystkich szczeblach kształcenia,
- nieformalną, która stanowi uzupełnienie edukacji formalnej i jest organizowana wspólnie z organizacjami o profilu ekologicznym. Edukacja nieformalna odbywa się poprzez organizowanie imprez, konkursów, wycieczek.

Celem edukacji jest wykształcenie wśród wszystkich grup społecznych odpowiedzialnych i świadomych zachowań w zakresie racjonalnej gospodarki środowiskowej, poprzez:

- realizację polityki edukacyjnej i informacyjnej i przez to prowadzenie ekologicznego sposobu życia we własnym domu,
- świadome dokonywanie zakupów (minimalizacja wpływu reklam),
- przekonywanie do kupowania rzeczy trwałych,
- wybieranie towarów bezodpadowych oraz posiadających opakowanie łatwo ulegające całkowitej degradacji lub nadające się do utylizacji,
- rozpowszechnienie wiedzy, dotyczącej możliwości powtórnego wykorzystania odpadów (recykling) oraz wynikających z tego korzyści ekonomicznych,
- wskazywanie konkretnych działań poprawiających efektywność gospodarki środowiskowej.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej polityki ochrony środowiska, co zapewni:

- zmniejszenie zrzuć nieoczyszczonych ścieków do rowów i potoków,
- ograniczenie zużycia wody i energii elektrycznej,
- ograniczenie zanieczyszczania powietrza poprzez termomodernizację budynków,
- pozyskanie surowców wtórnych,
- zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko zmniejszenie szkodliwości tych odpadów,
- ograniczenie zanieczyszczania gleb i wód powierzchniowych

Wdrożenie systemu motywacyjnego uwzględniającego aspekt finansowy przyczyni się do wyrabiania w młodym pokoleniu szacunku i upowszechnienia dbałości o otaczającą nas naturę i czyste środowisko.

